

Turvapaikkaprosessi vuonna 2015 Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla

– Erityistarkastelussa yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset

Iiris Niskanen

Maantiede
pro gradu -tutkielma
Laajuus: 30 op

Ohjaaja:
Jussi Jauhiainen

2.5.2023
Turku

Pro gradu -tutkielma

Pääaine: Maantiede

Tekijä: Iris Niskanen

Otsikko: Turvapaikkaprosessi vuonna 2015 Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla – Erityistarkastelussa yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset

Ohjaaja: Jussi Jauhiainen

Sivumäärä: 58 sivua + liitteet 1 sivu

Päivämäärä: 2.5.2023

Vuonna 2015 ennätysellisen suuri määrä turvapaikanhakijoita saapui Euroopan unionin alueelle. Nämä turvapaikanhakijat jakautuivat epätasaisesti EU:n alueelle. Myös Suomi sai osansa Eurooppaan suuntautuneesta turvapaikanhakijoiden virrasta. Suomeen saapui vuonna 2015 enemmän turvapaikanhakijoita kuin koskaan aikaisemmin, lähes 32 000. Tässä tutkimuksessa keskitytään siihen, keitä olivat he, jotka hakivat turvapaikkaa Suomesta vuonna 2015. Millaisia päätöksiä he saivat ja miten prosessi heidän osaltaan eteni? Tarkemmin tässä tutkimuksessa keskitytään yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten ryhmään, joita Suomeen tuli niin ikään ennätysellisen suuri määrä, lähes 3000.

Tutkimuksen aineistona käytettiin tilastoaineistoa, johon on koottu kaikkien Suomesta vuonna 2015 turvapaikkaa hakeneiden henkilöiden tiedot Migrin toimesta. Aineisto on arkaluontoista, koska se sisältää yksilöityä tietoa hakijoiden turvapaikkaprosesseista. Sen vuoksi aineiston käsittelyssä otettiin huomioon yksityisyyden suojaaminen sekä eettisyys. Aineistoa käsiteltiin kvantitatiivisin tilastollisin menetelmin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa. Tilastollisina menetelminä käytettiin ristiintaulukointia ja logistista regressiota.

Suurin osa, kaksi kolmasosaa, Suomeen vuonna 2015 saapuneista turvapaikanhakijoista oli Irakin kansalaisia. Yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisiä puolestaan huomattavan iso osa, yli puolet, oli afganistanilaisia. Yksi suuri kielteiseen tai myönteiseen päätöstyyppiin vaikuttaneista tekijöistä oli päätöksen saamisen ajankohta. Etenkin keväällä 2016 kielteisten päätösten määrät nousivat. Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten osalta merkitystä oli etenkin sillä, oliko hakija ehtinyt täyttää 18 vuotta ennen päätöksen saamista. Täysi-ikäiseksi ehtineet hakijat saivat huomattavasti useammin turvapaikkahakemukseensa kielteisen päätöksen kuin he, jotka olivat päätöksen saamisen aikaan edelleen alaikäisiä. Aikuisia ja yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä verratessa kävi ilmi, että aikuiset turvapaikanhakijat saivat useammin turvapaikan kuin yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset.

Avainsanat: Turvapaikanhakija, yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen, kansainvälinen suojele, turvapaikka

Master's thesis

Subject: Geography

Author: Iris Niskanen

Title: The asylum process for asylum seekers who came to Finland in 2015
- Unaccompanied minors in the special examination

Supervisor: Jussi Jauhiainen

Number of pages: 59 pages

Date: 2.5.2023

In 2015 EU experienced an unseen amount of asylum seekers. Those asylum seekers spread unevenly across the EU. Finland got 2,6% of the asylum seekers that came to Europe. It was the biggest amount of asylum seekers per year that Finland had ever experienced. The total amount of asylum seekers that came to Finland in 2015 was about 32 000. Besides that, there were also an unseen amount of the unaccompanied minors looking for asylum from Finland 2015. Altogether Finland received a little less than 3 000 asylum applications from unaccompanied minors in 2015. This study examines the decisions and the asylum process of those asylum seekers that came to Finland in 2015. More particularly this study concentrates on the unaccompanied minors that came to Finland in 2015.

The data that was used in this study consisted of the information of all the asylum seekers that came to Finland in 2015. The data is from the Finnish migration service called Migri. The data has sensitive information about the asylum seekers, and it needed to be processed carefully and ethically. The methods that were used in this study were crosstabulation and logistic regression. Analyses were done using SPSS-statistics.

Majority of the asylum seekers that came to Finland in 2015 were Iraqis. With unaccompanied minors the most common nationality was Afghan. This study showed that one of the crucial factors that effected on the received decision type was the time that the decision was made. Especially in the spring 2016 the amount of the negative decisions started to rise. With the unaccompanied minors, it was particularly important whether the applicant had reached the age of 18 before receiving the decision. The unaccompanied minors that had turned 18 by the time of the decision were more likely to get negative decision than the ones that were still under 18 at the time of receiving the decision. However, unaccompanied minors got refugee status less often than asylum seekers that applied asylum as adults.

Key words: Asylum seeker, unaccompanied minor, international protection, asylum

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Teoreettinen viitekehys	3
2.1	Pakkomuuttaja ja kansainvälinen suojelu	3
2.2	Turvallisuus	5
2.3	Alaikäisyys	7
3	Turvapaikanhakijat ja turvapaikkamenettely EU:ssa ja Suomessa	9
3.1	Euroopan unioni ja turvapaikanhakijat	9
3.1.1	Turvapaikanhakijat Euroopan unionissa 2000-luvulla	9
3.1.2	Turvapaikkapolitiikka Euroopan unionissa	11
3.2	Suomi ja turvapaikanhakijat	13
3.2.1	Turvapaikanhakijat Suomessa 2000-luvulla	13
3.2.2	Suomen turvapaikkamenettely	15
3.2.3	Tulkinnanvaraisuus turvapaikkapäätöksissä	18
3.3	Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset	19
4	Aineisto	23
4.1	Vuonna 2015 Suomeen tulleet turvapaikanhakijat	23
4.2	Eettisyys	24
5	Menetelmät	25
5.1	Tilastolliset menetelmät	25
5.1.1	Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi	25
5.1.2	Logistinen regressio	26
6	Tulokset	28
6.1	Taustatiedot	28
6.2	Turvapaikkamenettely	33
6.2.1	Hakemuksen jättäminen	33
6.2.2	Turvapaikkahakemuspäätös	36
6.3	Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset	45
7	Pohdintaa ja johtopäätökset	50
	Lähteet	54
	Liitteet	59
	Liite 1. Positiivisten päätösten osuus Euroopan Unionissa sekä sen jäsenvaltioissa vuosina 2012-2021	59

1 Johdanto

Vuonna 2015 maailmassa oli 3,2 miljoonaa turvapaikanhakijaa (Global trends... 2016). Euroopan unioniin turvapaikanhakijoita vuonna 2015 tuli 1,2 miljoonaa, mikä oli noin kaksi kertaa niin paljon kuin edellisellä vuotena, vuonna 2014 (Asylum applicants 2008–2021). Tämä vuonna 2015 Euroopan unioniin saapunut turvapaikanhakijoiden määrä oli ennätyskellisen suuri. Turvapaikanhakijat jakautuivat EU:n alueelle epätasaisesti, Suomeen heistä saapui 2,6% (Koikkalainen ym. 2019). Tämä tarkoitti noin 32 000 turvapaikanhakijaa, mikä oli Suomen mittapuulla valtava määrä edellisiin vuosiin verrattuna. Suomen turvapaikkajärjestelmä ei ollut tottunut käsittelemään näin suuria määriä turvapaikkahakemuksia ja suuri turvapaikanhakijoiden määrä aiheuttikin turvapaikkajärjestelmälle haasteita. Maantieteellisyys liittyy oleellisesti turvapaikan hakemiseen. Turvapaikanhakijat muuttavat kotimaansa rajojen yli toiseen valtioon. Alkuperäisen kotimaan turvallisuustilannetta arvioidaan kohdevaltiossa ja tällä turvallisuustilannearviolla on vaikutusta turvapaikanhakijalle annettavaan päätökseen. Samoin kohdevaltion taloudellinen, yhteiskunnallinen ja poliittinen tilanne vaikuttavat turvapaikkahakemuksiin annettaviin päätöksiin.

Turvapaikkapäätökset Suomessa nojaavat ulkomaalaislakiin. Sen mukaan turvapaikka myönnetään henkilölle, joka oleskelee kotimaansa rajojen ulkopuolella ja hänellä on perusteltu ja todennettavissa oleva uskomus joutua vainon kohteeksi palatessaan kotimaahansa (Ulkomaalaislaki 2004/301 § 87). Mikäli turvapaikan kriteerit eivät täyty voi hakija saada myös toissijaista suojelua tai oleskeluluvan muulla henkilökohtaisella perusteella. Suomessa turvapaikkahakemusten käsittelystä vastaa Maahanmuuttovirasto eli Migri. Päätökset nojaavat lakiin ja päätöksen tekijät käyttävät myös omaa harkintavaltaansa päätöstä tehdessään (Liodden 2020).

Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistoa, johon on koottu kaikkien vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden tiedot Migrin toimesta. Aineisto on muodoltaan tilastoaineistoa ja koostuu 31 864 turvapaikanhakijan turvapaikkaprosessia koskevista tiedoista. Vuonna 2015 Suomeen tulleita turvapaikanhakijoita on tutkittu myös aikaisemmin. Tämä tutkimus on kuitenkin ensimmäinen, jossa käytössä on kaikki vuonna 2015 Suomeen tulleet turvapaikanhakijat käsittävä tarkka yksilötason aineisto. Aineisto on arkaluontoista, minkä takia sen hankkiminen tutkimuskäyttöön oli pitkä prosessi ja sen käsittely vaati erityistoimia. Aineiston ainutlaatuisuuden vuoksi tämä tutkimus tarjoaa uutta tietoa turvapaikkaprosesseista koskien vuonna 2015 Suomeen tulleita turvapaikanhakijoita. Aineistoa käsiteltiin kvantitatiivisin tilastollisin menetelmin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa. Aineiston muuttujat ovat suureksi osaksi luokitteluasteikkollisia, minkä takia menetelminä käytettiin ristiintaulukointia ja logistista regressiota.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin sitä, miten turvapaikkaprosessi eteni vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden osalta. Keitä olivat Suomeen vuonna 2015 tulleet turvapaikanhakijat ja miten turvapaikkaprosessi heidän osaltaan eteni. Tarkemmin tässä tutkimuksessa keskityttiin yksin, ilman vanhempaa tai muuta huoltajaa, turvapaikkaa hakeneisiin alaikäisiin. Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset valikoituivat tarkemmaksi tutkimusryhmäksi heihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi. Yksin turvapaikkaa hakevat alaikäiset luetaan kuuluvaksi haavoittuvassa asemassa olevaksi ryhmäksi ja heidän osaltaan turvapaikkaprosessissa tulee huomioida muun muassa lasten oikeuksien toteutuminen. Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten osalta tässä tutkimuksessa selvitettiin sellaisia yhtenäisiä piirteitä, joita kielteisen tai myönteisen turvapaikkahakemuspäätöksen saaneilla yksin hakeneilla alaikäisillä oli eli pyrkiä selvittämään mahdollisia turvapaikkahakemuspäätökseen vaikuttaneita piirteitä turvapaikanhakijoissa. Tutkielman tekoon on käytetty Turun yliopistosäätiön apurahaa projektissa ”TPH 2015”.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Keitä Suomeen tuli vuonna 2015 turvapaikanhakijoina?
2. Miten vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden turvapaikkamenettely eteni, erityisesti koskien alaikäisenä ilman huoltajaa turvapaikkahakemuksen jättäneillä?
3. Mitä yhtenäisiä piirteitä oli kielteisen tai myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneilla yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä turvapaikanhakijoilla Suomessa?

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Pakkomuuttaja ja kansainvälinen suojelu

Maahanmuuttaja on henkilö, joka muuttaa maasta toiseen valtion rajojen yli ja jää asumaan toiseen valtioon. Osa maahanmuuttajista muuttaa vapaaehtoisesti eli esimerkiksi työn tai koulutuksen takia, ja osa maahanmuuttajista muuttaa pakon edestä. Pakkomuuttajaksi kutsutaan henkilöä, joka muuttaa pakottavista syistä, kuten henkeä uhkaavan tilanteen takia, pois kotiseudultaan joko kotimaansa rajojen sisällä tai rajojen yli (Castles 2006). Pakolainen ja turvapaikanhakija ovat pakkomuuttajia, jotka muuttavat kotimaansa rajojen ulkopuolelle. Maan sisäinen pakkomuuttaja puolestaan on henkilö, joka on pakotettu muuttamaan oman valtionsa rajojen sisällä. Ero sen välillä kuka muuttaa maan rajojen yli vapaaehtoisesti ja kuka pakotetusti ei kuitenkaan ole aina yksiselitteinen vaan usein motiivit muutolle voivat olla jossain vapaaehtoisesta ja pakotetusta välillä (Castles 2006; Erdal & Oeppen 2017). Esimerkiksi henkilöllä, joka muuttaa pakon edestä voi olla myös muunlaisia motivaatioita muutolle, kuten työhön liittyviä motivaatioita (Castles 2006).

Maailmassa on ihmisiä, jotka kohtaavat vainon tai väkivallan uhkaa kotimaassaan tai valtiossa, jossa henkilö pysyvästi oleskelee. Tästä seuraa tarve hakea turvaa oman maan rajojen ulkopuolelta. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) pakolaissopimuksen ensimmäisen artiklan mukaan pakolainen on henkilö, jolla on perusteltu pelko joutua vainon kohteeksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen takia ja hän on kykenemätön tai pelkonsa vuoksi haluton turvautumaan oman kansalaisuusvaltionsa suojaan. (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, artikla 1, Sops 77/1968). Tämä perusteltu pelko tulee olla turvapaikkaa haettavan valtion viranomaisen todentama, jotta henkilö saa pakolaisaseman eli hänelle on myönnetty turvapaikka. YK:n ihmisoikeuksien yleismaallisessa julistuksessa määritellään, että vainon kohteeksi joutuneilla henkilöillä on oikeus hakea turvapaikkaa muista valtioista (Universal Declaration of Human Rights 1948). Lisäksi turvapaikanhakijoita suojaa palautuskielto. Palautuskielto estää palauttamasta henkilöä sellaiselle alueelle, jossa hänellä on perusteltu uskomus joutua väkivallan, kuten kidutuksen, uhriksi (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, artikla 1, Sops 77/1968). Tämä on muodostanut YK:n pakolaissopimuksen ytimen, jonka mukaan pakolainen on henkilö, joka ei voi palata kotimaahansa, koska hänellä on perusteltu uhka joutua siellä vainon kohteeksi. Pakkomuuttaja on pakolainen, mikäli hän oleilee kotimaansa ulkopuolella, täyttää YK:n pakolaissopimuksen kriteerit ja on saanut pakolaisstatuksen. Kiintiöpakolaiseksi puolestaan kutsutaan henkilöä, jolla on YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n myöntämä pakolaisasema tai muu suojelun tarve ja jokin valtio ottaa hänet vastaan omassa pakolaiskiintiössään (Jauhiainen 2017).

EU määrittelee pakolaisen määritelmädirektiivissään YK:n tavoin eli pakolainen on henkilö, jolla on perusteltu pelko joutua vainon kohteeksi (Määritelmädirektiivi 13.12.2011/95/EU). EU:n määritelmädirektiivi poikkeaa YK:n pakolaisen oikeusasiala koskevasta yleissopimuksesta siten, että turvapaikan eli pakolaisaseman lisäksi kansainvälistä suojelua voi saada myös toissijaisen suojelun perusteella. EU:ssa henkilö, joka ei täytä turvapaikan saamisen kriteerejä, mutta ei voi palata kotimaahansa, voi saada toissijaista suojelua. Toissijaisen suojelun kriteerejä ovat muun muassa perusteltu pelko joutua vakivallan kuten kidutuksen tai kuolemanrangaistuksen uhriksi, mikäli henkilö palaa kotimaahansa ja viranomaisen on tämän todennut. Toissijainen suojelu eroaa turvapaikasta siten, että toissijaista suojelua saanut henkilö ei ole saanut pakolaisstatusta. Sekä turvapaikka että toissijainen suojelu katsotaan EU:n määritelmädirektiivin mukaan kansainväliseksi suojeluksi. Turvapaikanhakija puolestaan on pakkomuuttaja, joka hakee turvapaikkaa toisesta valtiosta, mutta ei ole vielä saanut päätöstä turvapaikkahakemukseensa. Suomen Maahanmuuttoviraston eli Migrin mukaan jokaisen turvapaikanhakijan tilanne tarkastellaan tapauskohtaisesti ja suojelua saattaa saada myös henkilökohtaiseen syyhyn perustuen, vaikka kansainvälisen suojelun kriteerit eivät täytyisi (Oleskelulupa muulla perusteella 2022). Mikäli turvapaikanhakija jää kielteisen päätöksen saatuaan valtioon, josta hän haki turvapaikkaa, hänestä tulee paperiton eli ilman laillista oleskeluoikeutta Suomen valtion alueella oleskeleva henkilö.

EU:ssa suojelua voi saada myös tilapäisen suojelun direktiivin nojalla. Tilapäisen suojelun direktiivin tarkoituksena on vähentää turvapaikkamenettelyn kuormitusta sellaisessa tilanteessa, jossa suojelua tarvitsevia henkilöitä tulee kerralla paljon, esimerkiksi EU:n lähialueella sattuneen konfliktin seurauksena. Direktiivillä mahdollistetaan suojelun tarjoaminen suurelle, mutta rajatulle joukolla, nopeammin ja systeemejä vähemmän kuormittaen (Tilapäisen suojelun direktiivi 20.7.2001/55/EC). Tilapäisen suojelun direktiivi laadittiin Jugoslavian konfliktien ja siitä seuranneen pakolaisvirran jälkeen (Temporary protection 2022). Direktiivin käyttöönotosta päätetään Eurooppa-neuvoston päätöksellä ja se otetaan käyttöön kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Tilapäisen suojelun kesto on lähtökohtaisesti yksi vuosi ja Eurooppa-neuvosto voi päättää sen jatkamisesta, mikäli tilapäisen suojelun tarjoamisen tarve jatkuu (Tilapäisen suojelun direktiivi 20.7.2001/55/EC). Tilapäistä suojelua annetaan vain ennalta määritellylle ryhmälle ihmisiä, ei siis kaikille kyseisenä ajanjaksona EU:n alueelle tuleville turvapaikanhakijoille. Tilapäisen suojelun direktiivin avulla voidaan tarjota suojelua nopeasti, jos esimerkiksi EU:n rajavaltiossa syttyy sota, jonka seurauksena suuri määrä turvapaikanhakijoita suuntautuu EU:n alueelle. Näin tapahtui vuoden 2022 keväällä, kun Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaan. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun tilapäisen suojelun direktiivi otettiin käyttöön. Direktiivin käyttöönotto oli seurausta arviosta, minkä mukaan suojelua hakevien ukrainalaisten määrä Euroopassa saattaisi aiheuttaa suurta viivettä turvapaikkahakemusten käsittelyyn ja näin ollen heikentää suojelua tarvitsevien oikeuksia (Temporary protection 2022). Tilapäisen suojelun direktiivin aktivoiminen mahdollisti nopeamman ja tehokkaamman tavan suojella sotaa pakenevia ukrainalaisia. Vaikka vuonna

2015 Euroopan unionin alueelle tuli ennätysmäärä turvapaikanhakijoita ja se aiheutti haasteita turvapaikkamenettelylle jäsenvaltioissa, ei direktiiviä päätetty ottaa käyttöön vuoden 2015 pakolaiskriisin aikaan.

2.2 Turvallisuus

Turvan hakeminen on kirjattu YK:n ihmisoikeuksien yleismaalliseen julistukseen (Universal Declaration of Human Rights 1948) ja näin ollen sen voidaan ajatella olevan yksi ihmisen perusoikeuksista. Ihmisoikeusjulistuksen kolmannen artiklan mukaan jokaisella yksilöllä on oikeus henkilökohtaiseen turvaan sekä artiklan 14 mukaan vainon kohteeksi joutuneella on oikeus hakea turvapaikkaa toisesta valtiosta. Turvapaikanhakija toteuttaa tätä oikeuttaan lähtemällä omasta kotimaastaan etsimään turvaa toisesta valtiosta.

Turvallisuuden itsessään katsotaan yleisesti ottaen tarkoittavan riskien eli vaarojen ja uhkien poissaoloa (Hollnagel 2014; Möller ym. 2006). Turvallisuus ei ole yksiselitteinen käsite, joten sen määrittely on kiistanalainen. Tämä johtuu osaltaan jo siitä, että käsite ”riski”, jota usein käytetään turvallisuuden määrittämisessä ei ole käsitteenä yksiselitteinen. Usein turvallisuuden yhteydessä, käsite riski tarkoittaa erilaisia vaaroja ja uhkia. Hollnagelin (2014) mukaan turvallisuutta voidaan mitata riskien olemassaololla eli turvallisuuden mittaaminen perustuu oikeastaan turvallisuuden poissaoloon. Toisaalta turvallisuuden mittaamisesta hankalan tekee se, että mittaamisen keskiössä on kiistanalainen käsite ”riski”, jolla voi olla monenlaisia toisistaan poikkeavia määrittelyjä.

Kuten aiemmin mainittu, YK:n ihmisoikeusjulistuksessa määritellään, että vainon kohteeksi joutuneilla henkilöillä on oikeus hakea turvapaikka muista valtioista (Universal Declaration of Human Rights 1948). Tämä on muodostanut YK:n pakolaissopimuksen ytimen, minkä mukaan pakolainen on henkilö, joka ei voi palata kotimaahansa, koska hänellä on perusteltu uhka joutua sellaisen riskin kuin vainon kohteeksi (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, artikla 1, Sops 77/196). EU puolestaan perustaa oman turvapaikkajärjestelmänsä YK:n pakolaissopimukselle (Määritelmädirektiivi 2011/95/EU). EU:n määritelmädirektiivin mukaisesti siis turvapaikkaan eli pakolaisstatuksen saamiseen katsotaan oikeuttavan se, jos henkilö kohtaa tai on perusteltua ajatella, että hänellä on riski kohdata vainoa kotimaassaan. Lisäksi EU:ssa toissijaista suojelua voi saada, mikäli on perusteltua uskoa, että henkilö kohtaa henkeä uhkaavaa väkivaltaa, mikäli hänet palautetaan kotimaahansa. Riski eli perusteltu uhka joutua vainon tai muun henkeä uhkaavan vaaran kohteeksi on keskiössä kansainvälisessä suojelussa. Kansainvälinen suojelu tähtää osaltaan minimoimaan ne riskit, jotka henkilö kohtaisi palatessaan aiempaan kotimaahansa. EU:ssa kansainvälinen suojelu ulottuu toissijaisen suojelun kautta laajempaan ihmisryhmään, kuin vain pakolaisstatuksen täyttäviin henkilöihin. Voidaan nähdä, että tämä

osaltaan toteuttaa YK:n ihmisoikeuksien julistuksen kolmatta pykälää eli oikeutta henkilökohtaiseen turvaan.

Turvapaikka (asylum) on instituutio, mikä tuottaa turvaa ihmisille (Gil-Bazo 2015). Valtio tarjoaa omalla alueellaan suojelua eli turvapaikan henkilölle, joka suojelua hakee ja jonka katsotaan täyttävän turvapaikkaan vaadittavat kriteerit. Nämä kriteerit on esitelty tässä gradussa osiossa ”pakkomuuttaja ja kansainvälinen suojelu”. Gil-Bazo (2015) huomauttaa artikkelissaan, että turvapaikka (asylum) on eri asia kuin pakolaisasema. Turvapaikka (asylum) viittaa siihen instituutioon, mikä tarjoaa suojaa pakolaisaseman saaneelle. Turvapaikkaa tarjoava valtio voi toisaalta tarjota turvaa myös muille kuin pakolaisaseman saaneille, esimerkiksi toissijaista suojelua saaneille henkilöille. Henkilö voi siis saada turvapaikan pakolaisaseman perusteella tai suojelua toissijaisen suojelun tai muun henkilökohtaisen syyn perusteella, ja turvapaikka on se instituutio eli tässä tapauksessa valtio, joka turvaa tarjoaa. Turva tai turvallinen paikka voidaan Hollnageliin (2014) viitaten, nähdä tarkoittavan riskien poissaoloa tai niiden minimoimista. Turvapaikanhakijalle tällainen riski on usein vaino tai muu väkivallan pelko. Kuitenkin kun puhutaan turvallisuudesta yleisesti, ei turvapaikka itsessään välttämättä ole täysin turvallinen tila, sillä se tarkoittaisi kaikkien riskien poissaoloa tai pienintä mahdollista esiintyvyyttä (Hollnagel 2014). On siis hyvin mahdollista, että turvapaikanhakija kohtaa turvattomuuden tunnetta myös suojelua tarjonneessa valtiossa. Turvapaikan tai kansainvälisen suojelun saaminen ei siis tarkoita kaikkien riskien poissaoloa eli täydellistä turvallisuutta. Riskejä, kuten rikoksen uhriksi joutuminen tai tapaturman uhka, on olemassa siitäkkin huolimatta, että henkilö on saanut turvapaikan. Erilaisissa tilanteissa nousevat esiin erilaiset uhat ja ihmiset kokevat niitä eri tavoin. Osa turvapaikan saaneista voi esimerkiksi kokea oman naapurustonsa hyvin turvattomana ja ei sen vuoksi uskalla liikkua kodin ulkopuolella. Turvattomuuden tunnetta voi aiheuttaa levottomuudet alueella tai se, että henkilö ei ole tottunut toimimaan kyseisessä ympäristössä ja ei ehkä omaa yhteistä kieltä naapuruston muiden ihmisten kanssa (Ballard-Kang ja Sar 2021). Turvapaikka tarjoaakin suojelua henkilön kotimaassaan kohtaavia uhkia vastaan. Turvattomuus voi kuitenkin olla edelleen läsnä henkilön elämässä turvapaikan saamisen jälkeenkin. Ballard-Kangin ja Sarin (2021) mukaan fyysisen etäisyyden eli riskien luota lähtemisen on huomattu lisäävän yksilön turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi kidutuksen vuoksi kotimaistaan paenneet henkilöt kokivat turvallisuuden tunnetta siitä, että vanha kotimaa ja näin ollen siellä koettu uhka olivat fyysisesti kaukana. Vaara siis sinällään oli olemassa, mutta koska se oli fyysisesti kaukana, se ei aiheuttanut enää samalla tavalla välitöntä vaaraa ja turvattomuuden tunnetta henkilölle. Lähtemällä kotimaastaan, jossa henkilö kohtasi riskejä eli uhkia ja vaaroja, hän pystyi parantamaan omaa turvallisuuttaan ja turvallisuudentunnettaan pienentämällä kyseisen riskin olemassaoloa omassa elämässään.

Valtioilla on iso rooli sinä, kuka saa turvaa kyseisen valtion alueella ja kuka ei. Kukin valtio määrittelee muiden valtioiden turvallisuustason (Costello 2016). Nämä turvallisuusluokitukset vaikuttavat siihen,

miten turvapaikanhakijoiden lähtövaltioihin suhtaudutaan turvapaikkahakemuksia käsiteltäessä. Turvallinen alkuperämaa (Safe country of origin) -käsite on lähtöisin Euroopasta ja se luokittelee valtion turvalliseksi (Costello 2016). Valtio määrittellään turvalliseksi alkuperämaaksi silloin, kun voidaan osoittaa valtion poliittisen tilanteen, lakien ja yhteiskuntajärjestelmän kautta, että siellä ei tapahdu yleistä ja jatkuvaa vainoa, kidutusta tai muuta epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua ja rangaistuksia eikä mielivaltaisen väkivallan uhkaa kansainvälisissä tai valtion sisäisissä konflikteissa (Hunt 2014; Costello 2016). Suomessa turvallisuusarvioinnissa huomioidaan tarkastelun kohteena olevan valtion yhteiskuntajärjestelmän vakaus ja demokraattisuus sekä ihmisoikeuksien toteutuminen (Nopeutettu käsittely...2023). Mikäli valtio määrittelee jonkin toisen valtion turvalliseksi, se voi suoraan vaikuttaa kyseisestä valtiosta tulevien turvapaikanhakijoiden turvapaikan saamiseen ja käsittelyprosessiin. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että turvallinen valtio ei tuota pakolaisia, koska siellä ei kohdata vainoa, kidutusta tai muuta epäinhimillistä kohtelua (Hunt 2014).

Turvallinen alkuperämaa -käsite voidaan osittain nähdä syrjivänä (Costello 2016). On muun muassa kyseenalaista väittää, että mikään maailman valtio olisi täysin turvallinen (Hunt 2014). Näin ollen turvallisen alkuperämaan konseptin voi mieltää ongelmallisena. Etenkin, jos turvapaikkahakemus todetaan perusteettomaksi puhtaasti hakijan lähtövaltion perusteella. YK:n pakolaisjärjestön eli UNHCR:n periaatteena on pakolaisten yhdenmukainen kohtelu (Costello 2016). YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevassa yleissopimuksessa kielletään syrjintä muun muassa alkuperämaan perustella (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, artikla 2, Sops 77/1968). Lähtömaiden turvallisuusluokitukset ja turvalliseksi lähtömaaksi luokittelu voi UNHCR:n mukaan vaarantaa tämän yhdenmukaisuusperiaatteen ja syrjimiskiellon (Costello 2016). UNHCR:n mukaan turvallisen alkuperämaan konseptia tulee soveltaa asianmukaisesti ja se ei saa johtaa turvapaikan hylkäämiseen perusteetta eikä palautuskiellon rikkomiseen. Valtioiden luokittelun turvalliseksi on katsottu olevan hyväksyttävää, jos valtioiden arviointi on asianmukaista ja luokitus ei johda kyseisistä valtioista tulevien hakemusten suoraan hylkäämiseen. Vaikka Costello (2016) mainitsi artikkelissaan UNHCR:n edellyttävän, että kenenkään hakemusta ei hylätä pelkän turvallisen alkuperämaan perusteella, voi turvallisen alkuperämaan määritelmän kuitenkin ymmärtää siten, että turvapaikan täyttämiseen vaadittavat kriteerit on kumottu turvallisen alkuperämaan määritelmässä ja näin ollen perustetta turvapaikalle ei lähtökohtaisesti olisi.

2.3 Alaikäisyys

Suomen laissa alaikäinen tarkoittaa alle 18-vuotiasta henkilöä (Laki holhoustoimesta 1999/442 § 2). Alaikäinen on holhouslain mukaan vajaavaltainen. Vajaavaltainen tarkoittaa sitä, että henkilö ei ole oikeutettu kaikkiin häntä koskeviin oikeustoimiin itse tai itsenäisesti. Suomessa täysi-ikäisyys eli tietyn

ikärajan saavuttaminen tuo mukanaan tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, kuten oikeuden äänestää vaaleissa ja oikeuden tehdä itseään koskevia oikeustoimia. Biologinen ja psyykkinen kasvu voidaan nähdä yksinä lapsuuden ja aikuisuuden erottavina tekijöinä (Hohti 2013). Siinä, missä aikuinen voidaan nähdä biologisesti ja psyykkisesti kypsänä, nähdään lapsi ikään kuin keskeneräisenä. Toisaalta Hohdin (2013) mukaan lapsuutta on alettu näkemään myös kontekstisidonnaisena eli ympäristön ja kulttuurin muokkaamana.

Ikäkausiin liitetään usein stereotyyppisiä määrytyksiä (Lumme-Sandt ym. 2020). Etenkin lapsiin ja vanhuksiin liittyy ajatus suojelun tarpeesta, minkä nojalla heidän itsemääräämisoikeuttaan saatetaan rajoittaa enemmän kuin muiden ikäryhmien. Tämä suojelun tarpeen näkökulma liittyy myös vahvasti yksin turvapaikkaa hakeviin alaikäisiin, etenkin länsimaissa. Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset nähdään usein enemmän uhrin näkökulmasta kuin itsenäisinä toimijoina, joilla on kyky toimia omien taitojensa mukaan ja oman tulevaisuutensa eteen (Hedlund & Cederborg 2015). Hedlund & Cederborg (2015) huomasivat tutkimuksessaan, että juuri todellisen kronologisen iän nähtiin olevan lainsäätäjien mielestä oleellinen tekijä henkilön turvapaikkahakemusta arvioitaessa. Mitä nuorempi hakija oli sitä, enemmän epäilykset hakijan todellisista syistä maastamuutolle nousivat. Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset, etenkin mitä nuorempia he olivat, nähtiin prosessissa enemmän passiivisina toimijoina. Nähtiin, että muuttopäätös ja motiivi muuttoon olisivat tulleet muilta, kuten vanhemmilta, kuin lapselta itseltään. Tarkkaa ikää pidettiin lainsäätäjien keskuudessa tärkeimpänä tekijänä ymmärtää yksin turvapaikkaa hakevan henkilön elämäntilannetta.

Se, millaisia oikeuksia ja velvoitteita henkilöllä on, ei aina ja kaikissa kulttuureissa ole tiettyyn ikärajaan sidottua. Suomessa 18 vuotta täyttäessään henkilö saa tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita hänellä ei alaikäisenä vielä ollut. Afganistanissa puolestaan perheen vanhimmasta pojasta tulee yleensä perheen pää, jos perheen isä kuolee (Verveliet 2015). Tällöin perheen vanhin poika on usein vastuussa muun muassa perheen toimeentulosta, olipa hän lain mukaan täysi-ikäinen tai ei. Se, millaisia velvollisuuksia ja oikeuksia henkilöllä on ei kaikissa kulttuureissa ole aina yhteydessä tiettyyn ikäperusteiseen rajaan. Täysi-ikäisyyden raja voi myös olla muuttuva. Tätä puoltaa muun muassa se, että Suomessa täysi-ikäisyyden rajaa on muutettu muutamia kertoja Suomen historiassa (Miten täysi-ikäisyysraja...2021).

Alaikäiset saatetaan usein niputtaa samaan suojelua tarvitsevan rooliin, jolloin jätetään alaikäisten väliset erot ja oma toimijuus vähemmälle huomiolle. Se, mikä on kenenkin edun mukaista voi tosiasiasa olla riippuvainen enemmän henkilön muista ominaisuuksista kuin iästä, kuten esimerkiksi sukupuolesta. Esimerkiksi Afganistanissa, perheen vanhimmalla pojalla saattaa olla täysi-ikäiseen verrattavia valollisuuksia ja oikeuksia, vaikka hän olisi alaikäinen. Naiset puolestaan saattavat olla paljonkin heikommassa asemassa miehiin verrattuna ja mahdollisuus päättää omasta elämästään voi olla rajallinen.

3 Turvapaikanhakijat ja turvapaikkamenettely EU:ssa ja Suomessa

3.1 Euroopan unioni ja turvapaikanhakijat

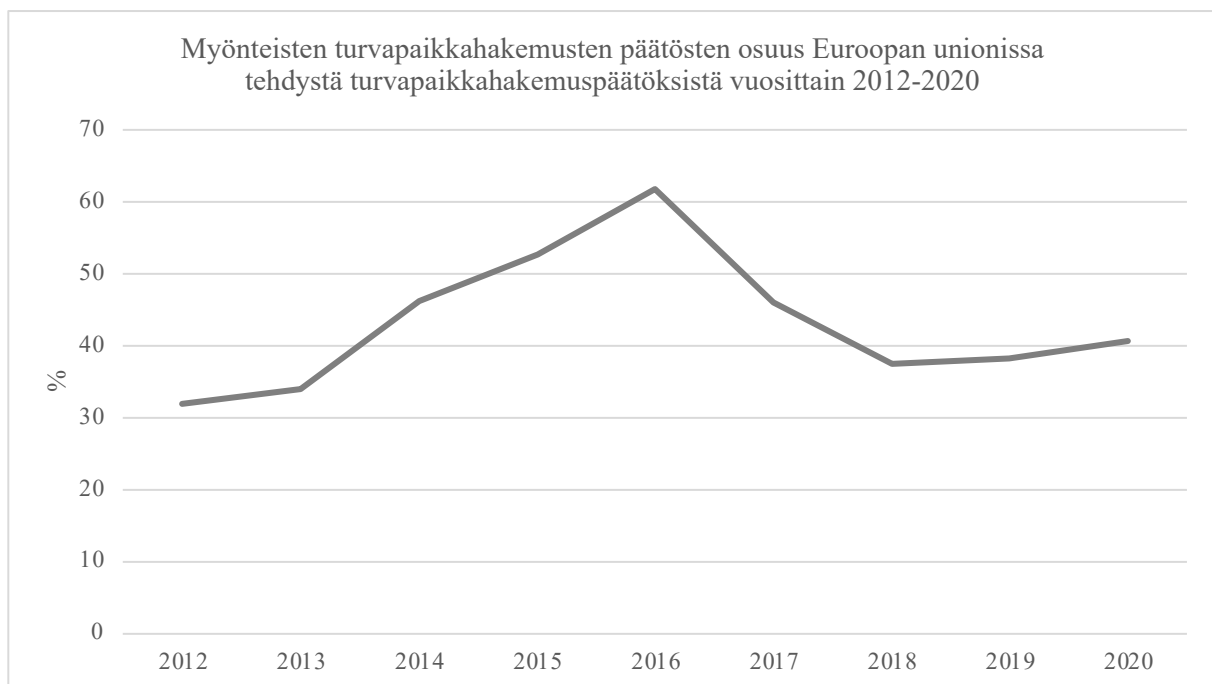
3.1.1 Turvapaikanhakijat Euroopan unionissa 2000-luvulla

Pakolaiskriisin aikaan vuonna 2015 jopa 1,2 miljoonaa uutta turvapaikanhakijaa jätti Euroopan unioniin turvapaikkahakemuksen (Asylum applicants 2008–2021). Vuonna 2016 uusien turvapaikanhakijoiden määrä oli edelleen aiempia vuosia huomattavasti korkeampi ja uusia hakemuksia EU:hun jätettiin 1,1 miljoonaa. Vaikka turvapaikanhakijoita on tullut EU:hun vuosittain, niin kutsuttujen pakolaiskriisi-vuosien turvapaikkahakemusten määrät olivat huomattavasti korkeammat kuin aiempina vuosina. Suurta pakolaisten määrää selittivät EU:n lähialueilla puhjenneet konfliktit (Trauner 2016). Kuitenkin konfliktien lisäksi turvapaikanhakijoiden määrään vaikuttavat myös muut tekijät, kuten sosiaaliset verkostot, taloudelliset intressit sekä historialliset siteet (Koikkalainen ym. 2019). Nämä jälkimmäiset tekijät vaikuttavat myös siihen, minne turvapaikanhakijat suuntautuvat eli mikä on heidän määränpäänsä. Eurostatin katsauksista käy ilmi, että vuonna 2015 Euroopan Unioniin tulleiden turvapaikanhakijoiden suurimmat kansalaisuusryhmät olivat syyrialaiset, afganistanilaiset ja irakilaiset (Record number...2016).

Toshkovin (2014) mukaan vuodesta 1980 lähtien turvapaikanhakijoita on Eurooppaan tullut vuosittain yli 250 000. 2010-luvun jälkeen uusia turvapaikanhakijoita on EU:iin tullut vuosittain noin puoli miljoonaa, pois lukien vuodet 2015 ja 2016, jolloin hakijoita tuli yli miljoona (Asylum applicants 2008–2021). Suuri osa hakijoista saapui Eurooppaan Turkin kautta. Vuonna 2015 ja 2016 EU:hun tulleet turvapaikanhakijat jakautuivat epätasaisesti Euroopan unionin alueelle (Asylum applicants 2008–2021; Trauner 2016). Turvapaikanhakijat saapuivat vuosina 2015 ja 2016 Eurooppaan suurilta osin Etelä-Euroopan kautta, etenkin itäistä Välimeren reittiä (Koikkalainen ym. 2019). Tämä loi erityisesti painetta eteläisille valtioille, kuten Italialle ja Kreikalle, turvapaikanhakijoiden käsittelyssä (Trauner 2016). Vuonna 2015 eniten uusia hakemuksia jätettiin Saksaan, Ruotsiin ja Unkariin. Saksaan uusia hakemuksia jätettiin vuonna 2015 yli 400 000, mikä oli noin 36% kaikista Euroopan unioniin jätetyistä hakemuksista (Asylum applicants 2008–2021). Unkariin suuntautunut suuri turvapaikanhakijoiden määrä sai aikaan sen, että Unkari koki kansallisten hätätoimenpiteiden käyttöönoton tarpeellisenä, joihin kuului muun muassa muurin rakentaminen Unkarin valtion rajoille (Trauner 2016). Uusien turvapaikkahakemusten määrä laski Unkarissa vuonna 2016 edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti (Asylum applicants 2008–2021). EU:n alueella turvapaikanhakijoiden määrään on vaikuttanut muun muassa EU:n ja Turkin välinen sopimus (EU:n ja Turkin julkilausuma...2016). Sopimuksen tavoitteita olivat muun muassa Turkista Eurooppaan suuntautuvan laittoman muuttoliikkeen loppuminen sekä EU:lle mahdollisuus palauttaa Kreikan saarille 20.3.2016 alkaen

saapuneita turvapaikanhakijoita Turkkiin. EU lupasi uudelleensijoittaa jokaista Kreikan saarilta Turkkiin palautettua syyrialaista kohden yhden syyrialaisen Turkista. Lisäksi Turkki otti käyttöön toimia, joilla estettiin turvapaikanhakijoiden liikkuminen rajan yli Turkista EU:iin. Nämä toimet vähensivät etenkin Turkin kautta Kreikan saarille tulleiden turvapaikanhakijoiden määrää (The EU and the migration...2017).

Myönteisten turvapaikkahakemuspäätösten osuudet kaikista turvapaikkahakemuksiin vuosittain tehdyistä päätöksistä kasvoivat EU:ssa vuoteen 2016 asti ja lähtivät laskuun vuoden 2016 jälkeen (kuva 1). Vuonna 2018 myönteisten päätösten osuus alkoi taas hieman nousta. EU-maiden välillä on ollut eroja turvapaikkahakemusten päätöksissä. Esimerkiksi myönteisten päätösten osuus kaikista turvapaikkahakemusten päätöksistä vuonna 2017 on vaihdellut huomattavasti eri EU-valtioiden (ml. Eta-, Efta- ja Schengen-valtiot) välillä (liite 1). Tämän lisäksi myönteisten päätösten määrät ovat vuosittain vaihdelleet myös valtioiden sisällä eri vuosina. Esimerkiksi liitteestä 1 käy ilmi, että Tšekin tasavallassa myönteisten päätösten osuus laski 33 prosentista 12 prosenttiin vuodesta 2016 vuoteen 2017. Suomessa puolestaan samana ajankohtana myönteisten päätösten osuus kaikista turvapaikkahakemusten päätöksistä nousi 34 prosentista 48 prosenttiin (liite1).

Kuva 1. Turvapaikkahakemusten myönteisten päätösten osuus kaikista Euroopan unionin alueella tehdyistä turvapaikkahakemusten päätöksistä. (Lähde: First instance decisions 2008–2021 = First instance decisions on applications by citizenship, age and sex - annual aggregated data (rounded) 2008–2021. Eurostat, 2022. <MIGR_ASYDCFSTA>. Muokannut: Iiris Niskanen)

3.1.2 Turvapaikkapolitiikka Euroopan unionissa

Schengenin sopimuksen myötä Euroopan unionissa, Schengenin sopimuksessa mukana olevien valtioiden alueella, liikkuminen on ollut vapaata. Tämä EU:n sisärajoilla tapahtuva vapaa liikkuminen on tarkoittanut suurempaa painetta EU:n ulkorajavalvontaan. Schengenin sopimuksen ja etenkin sen mahdollistaneen vapaan liikkumisen myötä, jäsenvaltioiden turvapaikkamenetelmiä on ollut tarve yhtenäistää (Valsamis 2014). Yhtenäistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää alettiin luomaan 2000-luvun alussa (Common European...2022). Sysäys monien lakien hyväksymiselle ja yhteisen järjestelmän muodostamiselle oli Tampere-ohjelma, mikä luotiin vuonna 1999. Yksi Tampere-ohjelman pääteemoista oli EU:n yhteinen turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka (Tampereen Eurooppa-neuvosto...1999). Vuosina 1999 ja 2005 luotiin EU:n jäsenvaltioiden turvapaikkamenettelyjä yhtenäistävät direktiivit, joita ovat määritelmä-, menettely- ja vastaanottodirektiivit (Common European...2022). Tämän lisäksi samoina vuosina luotiin myös muun muassa Dublin- ja Eurodac-asetukset sekä tilapäisen suojelun direktiivi.

CEAS eli Common European Asylum System on EU:n luoma järjestelmä, jolla yhtenäistetään EU:n jäsenmaidensa turvapaikkakäytäntöjä. Sen tavoitteena on, että jäsenvaltiosta huolimatta turvapaikka-asiat käsitellään yhtenäisesti ja turvapaikanhakijoiden näkökulmasta tasapuolisesti. Tarkoituksena on ollut, että jäsenvaltiot jakavat samat arvot sekä korkeatasoisen pakolaisten suojelun. CEAS:n tavoitteena on, että turvapaikkamenettelyn tulos on sama, riippumatta siitä, mistä EU:n jäsenvaltiosta turvapaikkaa haetaan. EU:n yhteinen turvapaikkapolitiikka perustuu kolmeen pääperiaatteeeseen, jotka ovat: tehokkaat turvapaikka- ja palauttamismenettelyt, solidaarisuus ja oikeudenmukainen vastuunjako EU-valtioiden välillä sekä kumppanuuksien vahvistaminen kolmansien maiden kanssa (Common European...2022).

CEAS on määritellyt yhteisiä standardeja ja yhteistyötä varmistaakseen, että turvapaikanhakijoita kohdellaan tasapuolisesti jäsenvaltiosta riippumatta (Common European...2022). Esimerkkinä tällaisista toimista ovat asetetut direktiivit ja asetukset. Kuten jo aiemmin mainittiin, nämä direktiivit ovat määritelmädirektiivi, vastaanottodirektiivi ja menettelydirektiivi. Menettelydirektiivin tehtävänä on varmistaa yhdenmukainen ja reilu sekä laadukas turvapaikanhakijoiden kohtelu (Menettelydirektiivi 2013/32/EU). Vastaanottodirektiivi puolestaan tähtää siihen, että vastaanotto-olosuhteet ovat yhteisten standardien mukaiset (Vastaanottodirektiivi 2013/33/EU). Se muun muassa määrittelee ravinnosta, vaatetuksesta sekä pääsystä terveydenhuollon ja koulutuksen piiriin. Määritelmädirektiivin tehtävänä on selventää niitä perusteita, joilla kansainvälistä suojelua myönnetään (Määritelmädirektiivi 2011/95/EU).

Säädetyt asetukset ovat Dublin-asetus sekä Eurodac-asetus. Dublin-asetus määrää sen, missä Euroopan unionin jäsenvaltiossa turvapaikkahakemus käsitellään. Dublin-asetuksen myötä turvapaikkahakemus käsitellään siinä valtiossa, jossa turvapaikanhakija on ensin EU:n alueelle

saapuessaan rekisteröity turvapaikanhakijaksi (Common European...2022). Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Suomessa turvapaikkahakemuksen käsittely aloitetaan tutkimalla, onko turvapaikanhakija rekisteröity jo jossain muussa EU:n valtiossa turvapaikanhakijaksi. Mikäli näin on, hakija palautetaan kyseiseen valtioon ja turvapaikanhakijan turvapaikkamenettely jatkuu tämän valtion toimesta. Turvapaikanhakijan palauttaminen toiseen EU:n valtioon edellyttää, että kyseinen valtio hyväksyy turvapaikanhakijan siirron määräajan kuluessa. Jos kyseinen valtio ei hyväksy siirtoa, jää turvapaikkahakemuksen käsittely Suomen vastuulle Dublinin sopimuksesta huolimatta. Mikäli hän ei ole rekisteröitynyt turvapaikanhakijaksi toisessa EU-valtiossa, turvapaikkamenettelyä jatketaan Suomessa. Dublin-asetus aiheuttaa tästä syystä painetta niihin valtioihin, joihin turvapaikanhakijoita tulee paljon ja joihin he saapuvat ensimmäisenä ylittäessään EU:n ulkorajat, kuten Välimeren valtioihin. EURODAC-asetus tukee Dublin-asetusta (Common European...2022). Se on sormenjälkitietokanta, mitä käytetään turvapaikanhakijan tunnistetietona turvapaikkamenettelyssä. Turvapaikanhakijalta otetaan rekisteröimisen yhteydessä sormenjäljet, joiden perusteella voidaan myöhemmin saada tieto siitä, onko hakija jo hakenut turvapaikkaa toisesta EU-valtiosta. Nämä direktiivit ja asetukset ohjaavat jäsenvaltioiden turvapaikkapolitiikkaa ja -menettelyä. Direktiivit on otettava osaksi kunkin jäsenmaan lainsäädäntöä. Näin ollen Euroopan unionin tason päätökset ja säädetyt lait sekä asetukset vaikuttavat jäsenvaltioiden turvapaikkapolitiikkaan, eritoten pyrkimyksenä yhdenmukaistaa niitä.

Ennen direktiivien laatimista, turvapaikkahakemuspäätöksissä on saattanut olla huomattavia eroja jäsenvaltioiden välillä. Toshkovin (2014) mukaan vuonna 2009 irakilaisien turvapaikanhakijoiden turvapaikkahakemusten päätöksistä jopa 70% oli myönteisiä Saksassa, mutta Ruotsissa vain 7%. Siitä huolimatta, että EU on pyrkinyt yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden turvapaikkapolitiikkaa ja sillä tavoin pienentämään näitä edellisen esimerkin kaltaisia eroja, EU-maiden välillä on edelleen eroja turvapaikkapäätöksissä ja turvapaikkaprosesseissa. Pakolaiskriisin voidaankin nähdä tuoneen esiin niitä ongelmakohtia, joita Euroopan yhtenäiseen turvapaikkapolitiikkaan liittyy (Trauner 2016). Yksi syy CEAS:n ongelmiin vuonna 2015 oli se, että turvapaikkahakemukset ratkaistiin edelleen kansallisella tasolla, mikä mahdollisti eroja käsittelyssä jäsenvaltioiden välillä (Valsamis 2014). Ongelma oli se, että yhtenäistämistä huolimatta, paitsi jäsenvaltioiden välillä myös EU:n lainsäädännön ja jäsenmaissa toteutettavien käytäntöjen välillä, vuonna 2015 oli edelleen eroja havaittavissa (Trauner 2016). EU-valtioiden välillä ilmenee edelleen eroja muun muassa turvapaikan myöntämisen asteissa sekä halukkuudessa ottaa turvapaikanhakijoita vastaan (Winn 2020). Turvapaikkamenettelyyn ja -päätöksiin liittyvien erojen takia sillä, mihin valtioon turvapaikanhakija jättää hakemuksensa on huomattava merkitys (Trauner 2016). Toinen ongelma on ollut yhteisten käytäntöjen noudattamatta jättäminen. Pakolaiskriisin aiheutti painetta etenkin Etelä-Euroopan valtioissa, sillä turvapaikanhakijat saapuivat Eurooppaan pääsääntöisesti näiden valtioiden kautta. Traunerin (2016) mukaan muun muassa Italia ja Kreikka lakkasivat osittain noudattamasta Dublinin sopimusta, eivätkä rekisteröineet kaikkia alueensa läpi EU:iin kulkeneita turvapaikanhakijoita.

Turvapaikkapäätökset voidaan ymmärtää sekä lähtö- että kohdemaan ominaisuuksien yhtälönä (Winn 2020). Säädettyjen lakien lisäksi turvapaikkapäätökset ovat alttiita poliittiselle ilmapiirille (Winn 2020). Poliittisen ilmapiirin lisäksi turvallisuus- ja taloushuolet voivat ohjalla turvapaikkapäätöksiä, ja esimerkiksi terrori-iskut saattavat johtaa myönteisten turvapaikkapäätösten vähenemiseen. Muun muassa finanssikriisin aiheuttama työttömyys ja rahahuolet lisäsivät osassa Euroopan maita muukalaisvastaisuutta (Trauner 2016). Winnin (2020) mukaan myös jäsenvaltioiden sisäpolitiikalla on vaikutusta siihen, miten turvapaikka-asioissa menetellään. Hänen mukaansa se, että valtion hallitus on oikeistohallitus eli suurimpana puolueena tai puolueina ovat oikeistopuolueet, on yhteys turvapaikkahakemusten kielteisten päätösten kasvuun. Etenkin ilmiö on vahva silloin, kun hallituksessa on äärioikeistopuolue. Myös Suomi, joka on perinteisesti tukenut Euroopan yhteistä turvapaikkapolitiikkaa, oli jonkin verran vastahakoinen tukemaan Euroopan yhteistä turvapaikkapolitiikkaa pakolaisten uudelleensijoittamisesta pakolaiskriisin aikana (Wahlbeck 2018). Samaan aikaan Suomessa oli aloittanut uusi hallitus, jossa oli mukana myös perinteisesti maahanmuuttoa vastustava oikeistopuolue, perussuomalaiset. Näitä ongelmakohtia EU on pyrkinyt korjaamaan lisäämällä uusia poliittisia välineitä olemassa olevan lainsäädännön tueksi (Trauner 2016). Keväällä 2015 EU määritteli Euroopan muuttoliikeagendassa erinäisistä toimintasuunnitelmista vastauksena kasvaneeseen turvapaikanhakijoiden määrään. Näitä olivat muun muassa maahanmuuton juurisyihin tarttuminen sekä sisäiset siirrot eli vastuunjako Unionin alueelle tulevista turvapaikanhakijoista (European Agenda...2015).

3.2 Suomi ja turvapaikanhakijat

3.2.1 Turvapaikanhakijat Suomessa 2000-luvulla

Suomessa 2000-luvun alkupuolella, ennen vuotta 2015, turvapaikanhakijoiden määrä pysytteli keskimäärin 3 500 hakijan vuosittaisessa määrässä (Vanhat tilastot 2006–2015). Vuonna 2015 turvapaikanhakijoiden määrä nousi yli 30 000 turvapaikanhakijaan Suomessa eli moninkertaiseksi edellisiin vuosiin verrattuna. Turvapaikanhakijoiden määrissä tapahtui jonkin verran muutoksia ajanjaksolla 2003–2014. Vuonna 2007 turvapaikanhakijoita Suomeen tuli vain noin 1500 ja puolestaan vuonna 2009 turvapaikkaa Suomesta haki melkein 6000 henkilöä. Vuoden 2009 turvapaikanhakijoiden määrä on kyseiseltä ajanjaksolta suurin. Tämä oli kuitenkin yli viisi kertaa vähemmän kuin vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden määrä, mikä osoittaa vuoden 2015 poikkeuksellisuuden turvapaikanhakijoiden määrässä. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan (Vanhat tilastot 2006–2015) 2000-luvun alussa turvapaikanhakijoita on Suomeen tullut etenkin vanhalta Jugoslavian alueelta sekä itä-Euroopasta, kuten Bulgariasta ja Venäjältä. 2010-luvulla turvapaikanhakijoita on enenevässä määrin tullut myös Lähi-idästä ja Afrikasta, etenkin Irakista, Afganistanista ja Somaliasta.

Vuonna 2015 Suomesta turvapaikkaa haki noin 32 000 henkilöä (Tilastot 2023). Tämä oli 2,6% kaikista Euroopan unioniin vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista (Koikkalainen ym. 2019). Suomessa, edellisiin vuosiin verrattuna, turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi kuitenkin moninkertaiseksi edellisiin vuosiin verrattuna. Suurin osa vuoden 2015 turvapaikanhakijoista saapui Suomeen Ruotsin kautta ylittämällä Haaparannan ja Tornion välisen rajan (Jauhiainen 2017). Yleisin kansalaisuus Suomesta turvapaikkaa hakeneiden keskuudessa oli irakilaiset (Tilastot 2023). Heitä Suomeen tuli hieman päälle 20 000 henkilöä eli noin kaksi kolmasosaa kaikista vuonna 2015 tulleista oli irakilaisia. Tämä poikkesi yleisesti EU:n alueelle tulleiden turvapaikanhakijoiden profiilista sikäli, että EU:hun tulleiden turvapaikanhakijoiden suurin kansalaisuusryhmä oli syyrialaiset (Record number...2016). Seuraavaksi yleisimmät kansalaisuudet vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden keskuudessa olivat afganistanilaiset ja somalialaiset. Irakilaisten turvapaikanhakijoiden suureen määrään vaikuttivat muun muassa huhut, jotka levisivät ihmisiltä toisille puheiden sekä sosiaalisen median välityksellä (Koikkalainen ym. 2019). Irakilaisten keskuudessa oli mielikuva Suomesta turvallisena maana, jossa turvapaikkaprosessi on nopea ja muiden irakilaisten määrä melko pieni. Muun muassa nämä olivat asioita, joiden takia moni irakilainen suuntasi juuri Suomeen hakemaan turvapaikkaa. Irakilaisten odotukset liittyen etenkin turvapaikkaprosessin etenemiseen eivät toteutuneet ja monilla päätöksen saamisessa kesti pidempään kuin hakija oli alun perin olettanut (Koikkalainen & Nykänen 2019). Lisäksi irakilaisten keskuudessa heräsi huoli siitä, että suuri määrä irakilaisia turvapaikanhakijoita voisi vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin.

Suuri turvapaikanhakijoiden määrä vuonna 2015 aiheutti haasteita Suomen turvapaikkajärjestelmälle. Turvapaikkapäätösten tekemisessä kesti pitkiä aikoja ja vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista moni joutui odottamaan päätöstään jopa yli vuoden (Jauhiainen 2017). Lopullisen päätöksen saamisen kesto pidensi se, että moni kielteisen päätöksen saaneista valitti päätöksestään. Pitkä odotusaika aiheuttaa sen, että ihminen elää niin sanotussa limbossa eli epävarmassa välitilassa (Koikkalainen ym. 2019). Koikkalaisen ym. (2019) mukaan päätöstään odottavan henkilön turvapaikkamatka voidaan nähdä olevan vielä kesken, sillä lopullista päätöstä oleskeluluvasta ja näin ollen varmuutta siitä, että hakija saa jäädä kyseiseen valtioon, ei ole. Toisaalta päätöstään odottava turvapaikanhakija ei fyysisesti tee matkaa eli matkusta määränpähänsäkään. Tällainen välitila aiheuttaa epävarmuutta ja pitkät odotusajat vaikeuttavat turvapaikanhakijoiden kotoutumista (Jauhiainen 2017).

Vuoden 2015 jälkeen turvapaikkahakemuksia on Suomessa jätetty keskimäärin alle 5000 vuosittain (Tilastot 2023). Hakemusten määrät laskivat noin 83%:a vuodesta 2015 vuoteen 2016 mentäessä. Huomattavaa kuitenkin on, että kansainvälistä suojelua hakeneiden määrä on vuonna 2022 noussut moninkertaiseksi edellisvuosista. Tämä hakemusten määrä johtuu sotaa pakenevista ukrainalaisista, joille myönnetään tilapäistä suojelua. Vuonna 2022 kansainvälisen suojelun hakemuksia jätettiin

Suomeen 49 704, joista 45 486 oli ukrainalaisia. Lähes kaikki heistä, yhteensä 45 358, saivat tilapäistä suojelua (Tilastot 2023).

3.2.2 Suomen turvapaikkamenettely

Suomessa kansainvälisestä suojelusta säädetään ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain 87§ määrittelee seuraavasti turvapaikan myöntämisestä:

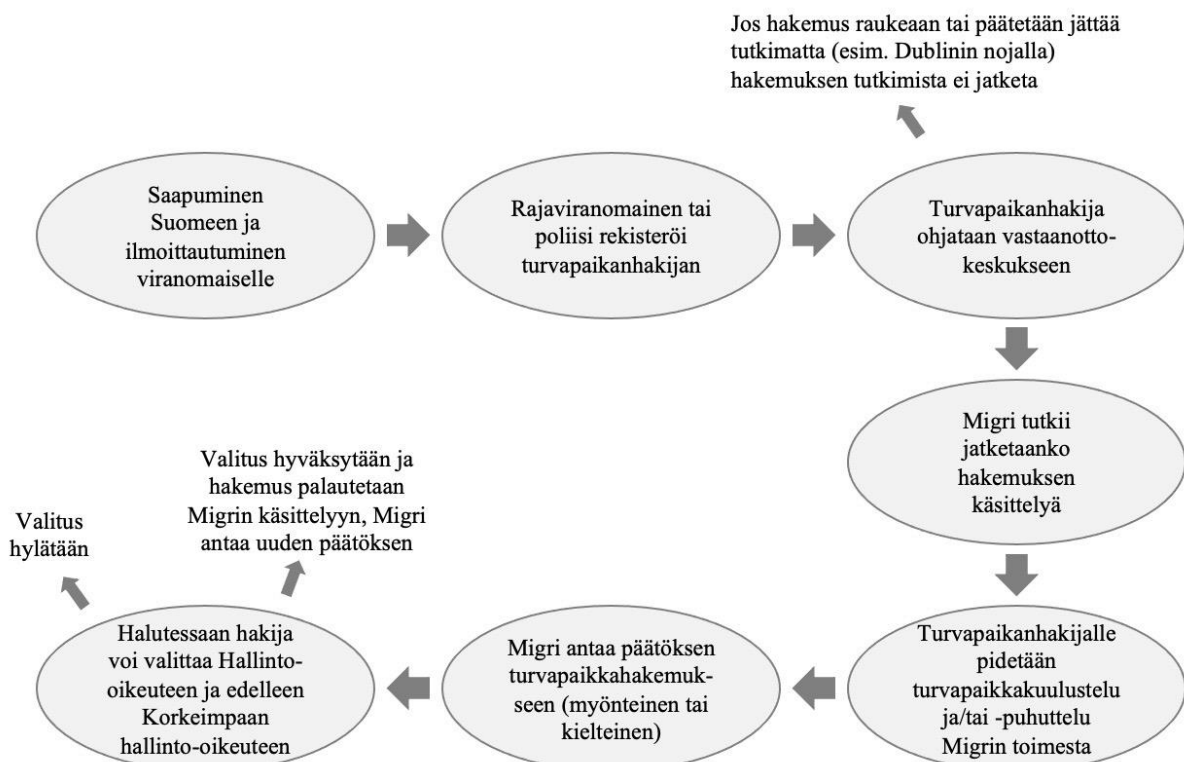
”Maassa oleskelevälle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun” (Ulkomaalaislaki 2004/301 § 87).

Ulkomaalaislaki nojaa kansainvälisiin sopimuksiin ja EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan, minkä vuoksi myös ulkomaalaislaissa turvapaikan myöntämisen kriteerit ovat samat kuin kansainvälisissä sopimuksissa. Ulkomaalaislaissa määritellään, että vainoksi luokiteltuja tekoja määriteltessä tarkastellaan niiden luonnetta ja toistuvuutta (Ulkomaalaislaki 2004/301 § 87). Mikäli teko loukkaa vahvasti ihmisoikeuksia, se katsotaan vainoksi. Tällaisia tekoja ovat muun muassa fyysinen ja henkinen väkivalta, syrjivät menettelyt ja niitä seuraavat syrjivät tai kohtuuttomat rangaistukset sekä lapsiin kohdistuvat teot, kuten asevoimiin värvääminen. Suomessa kansainvälistä suojelua eli turvapaikka tai toissijainen suojelu myönnetään henkilölle neljäksi vuodeksi kerrallaan (Ulkomaalaislaki 2018/270 § 53). Tämän jälkeen henkilö voi hakea jatkolupaa, mikäli suojelun tarve jatkuu. Vaihtoehtoisesti suojelua saanut henkilö voi hakea jatkolupaa jollakin toisella perusteella tai pysyvää oleskelulupaa, mikäli ehdot näihin täyttyvät.

Suomessa turvapaikkamenettelystä säädetään ulkomaalaislaissa. Turvapaikkaa hakevan henkilön hakemus käsitellään turvapaikkamenettelyllä. Hakemus on esitettävä viranomaiselle, esimerkiksi rajavartiostolle tai poliisille, Suomen rajalla tai Suomen rajojen sisäpuolella (Ulkomaalaislaki 2015/194 § 95). Turvapaikkaa ei voi siis hakea toisesta valtiosta, esimerkiksi lähtömaasta, käsin. Ensin Migri tutkii, jatketaanko turvapaikkahakemuksen käsittelyä (kuva 2). Mikäli hakemus todetaan rauenneeksi tai hakijalla on jo toisessa EU-valtiossa hakemus vireillä, hakemuksen käsittelyä ei jatketa. Sen jälkeen Migri tutkii hakemuksen ja antaa päätöksen turvapaikkahakemukselle. Mikäli henkilö ei ole oikeutettu turvapaikkaan, tutkitaan mahdollisuus oleskelulupaan myös muilla perusteilla, kuten muilla henkilökohtaisilla perusteilla (Ulkomaalaislaki 2004/301 § 52). Tällainen henkilökohtainen peruste voi olla esimerkiksi ihmiskaupan uhri. Maahanmuuttovirasto eli Migri vastaa Suomessa turvapaikkatutkinnasta eli turvapaikkahakemuksen käsittelystä (Ulkomaalaislaki 2016/501 § 97).

Turvapaikanhakija voi Suomessa samaan aikaan hakea oleskelulupaa myös muulla perusteella, esimerkiksi työntöön perusteella (Oleskelulupa muulla perusteella 2022). Tällöin, jos hakija on jättänyt kaksi erillistä hakemusta, ne käsitellään omina tapauksinaan. Turvapaikanhakija ei siis voi saada turvapaikkahakemukseensa myönteistä päätöstä työntöön, parisuhteen tai muun vastaavan syyn perusteella. Nämä edellä mainitut perusteet voivat kuitenkin riittää oleskeluluvan perusteeksi, mutta silloin henkilön on täytynyt jättää myös oleskelulupahakemus muulla kuin turvapaikkaperusteella.

Turvapaikkaprosessi

Kuva 2. Turvapaikkaprosessi kuvattuna kaaviolla. (Lähde: Turvapaikan hakeminen (2023). Turvapaikka Suomesta, Maahanmuuttovirasto. (Luettu 21.3.2023). <<https://migri.fi/turvapaikan-hakeminen>> Muokannut: Iris Niskanen).

Edellisessä kappaleessa käsiteltiin EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa sekä niitä asetuksia ja direktiivejä, jotka vaikuttavat EU:n jäsenvaltioiden turvapaikkamenettelyihin. Suomessa maahanmuuttopolitiikka perustuu EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan. EU:n politiikan lisäksi Suomen maahanmuuttopolitiikka perustuu YK:n pakolaissopimukseen sekä muihin kansainvälisiin sopimuksiin, kuten lasten oikeuksien sopimukseen (Maahanmuuttopolitiikka 2022). Suomi on pyrkinyt myös perustelemaa tiukentunutta maahanmuuttopolitiikkaansa, kuten humanitaarisen suojelun poistumista oleskelulupaperusteista, EU:n yhteisellä linjalla (Vanto ym. 2021). Suomessa onkin tapahtunut jonkin verran muutoksia tiukempaan maahanmuuttolinjaan sitten pakolaiskriisin alun. Tiukentunut maahanmuuttolinja näkyi Suomessa muun muassa siinä, että humanitaarinen suojelu poistui kokonaan oleskelulupaperusteista (Bodström 2020). Lisäksi

turvapaikkahaastatteluihin eli puhutteluihin ja kuulusteluihin käytetty aika lyheni ja yhä useampi joutui suorittamaan haastattelun ilman oikeusapua. Syy tiukemmalle linjalle voi olla muun muassa se, että Suomi ei halunnut turvapaikanhakijoiden silmissä näyttäytyä valtiona, josta saa turvapaikan tai oleskeluluvan helposti. Garvikin ja Valentan (2021) mukaan pakolaiskriisin seurauksena tiukentunut turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka on pyrkinyt ensisijaisesti muuttoliikkeen hallintaan. Myös Vanto ym. (2021) väittää artikkelissaan, että Suomen yhtenä tavoitteena lyhyellä aikavälillä oli ollut hallita turvapaikanhakijoiden tuleamista maahan, mihin tiukentuneet turvapaikkakäytännöt sekä alhaisemmat oleskeluluvan myöntämisen prosentuaaliset osuudet myös viittaavat. Tiukemman maahanmuuttolinjan ja suuremman negatiivisten turvapaikkapäätösten määrän takana on osaltaan myös se, että vuoden 2015 eduskuntavaalien myötä Suomeen tuli oikeistohallitus, jonka muodostivat kokoomus, keskusta, perussuomalaiset. Hallituskauden puolella välissä perussuomalaisten sijaan hallituspuolueeksi nousi siniset, mikä oli niin ikään oikeistopuolue. Perussuomalaiset on perinteisesti nähty maahanmuuttokriittisenä puolueena. Vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä tiukentunut turvapaikkapolitiikka oli linjassa muiden pohjoismaiden, Ruotsin, Norjan ja Tanskan, kanssa, joissa kaikissa turvapaikkapolitiikka tiukentui pakolaiskriisin myötä (Garvik & Valenta 2021).

Suomessa kansainvälisen suojelun myönteisten päätösten suhteellinen määrä laski pakolaiskriisin aikana, vaikka hakemusten määrä kasvoi (Saarikkomäki ym. 2018). Ennen vuotta 2016 Suomi myönsi EU:n keskiarvoa useammin turvapaikan, kun taas vuonna 2016 Suomi vajosi huomattavasti EU:n keskiarvon alapuolelle (Bodström 2020). Etenkin nuorten irakilaisien aikuisten myönteisten päätösten määrä romahti vuodesta 2015 vuoteen 2016 mentäessä (Vanto ym. 2021). Euroopan laajuisesti 18–34-vuotiaiden irakilaisien turvapaikanhakijoiden myönteisten päätösten määrä laski tuona ajanjaksona, mutta Suomessa lasku oli jyrkempi kuin Euroopassa yleisesti. Vanto ym. (2021) mukaan Migri perusteli tätä negatiivisten päätösten määrää muun muassa turvapaikanhakijoiden muuttuneella profiililla, mikä Migrin mukaan poikkesi muista Pohjoismaista. Suomeen tuli suuri määrä yksin turvapaikkaa hakevia irakilaisia nuoria miehiä, kun muualle Pohjoismaihin tulleissa hakijoissa oli enemmän perheitä ja lapsia. Toisekseen Migri perusteli päätöksensä myös sillä, että hakijat tulivat yhä enemmän turvallisiksi luokitelluilta alueilta kuin aikaisemmin. Migri tiedotti 17.5.2016 turvallisuustilanteen muutoksesta seuraavasti:

” Maahanmuuttovirasto on myös päivittänyt Afganistanin, Irakin ja Somalian turvallisuustilanteeseen perustuvat maalinjaukset. Turvallisuustilanne on viime kuukausina hiljalleen parantunut kaikissa kolmessa maassa, vaikka tietyillä yksittäisillä alueilla tilanne on paikallisesti saattanut välillä huonontuakin. Turvallisuustilanteen paraneminen merkitsee, että myös toissijaisen suojelun perusteella on entistä vaikeampi saada oleskelulupaa” (Maahanmuuttoviraston tiedote 17.5.2016).

Kolmanneksi Vanton ym. (2021) mukaan Migri selitti suurta kielteisten päätösten määrää sillä, että Suomen turvapaikkapäätösten tekeminen pyrittiin yhdenmukaistamaan muun Euroopan kanssa. Näillä perusteilla selitettiin aiempaan verrattuna suhteellisesti suurempaa negatiivisten turvapaikkahakemuspäätösten osuutta. On kuitenkin syytä suhtautua Migrin antamiin lausuntoihin kriittisesti, sillä Vanto ym. (2021) totesivat tutkimuksessaan, että turvapaikanhakijoiden profiilissa ei tapahtunut muutosta vuosien 2015 ja 2017 välillä. Silti Migri perusteli kielteisten päätösten kasvua osaltaan hakijoiden muuttuneen profiilin kautta.

3.2.3 Tulkinnanvaraisuus turvapaikkapäätöksissä

Suomessa turvapaikkapäätöksistä huolehtivat Migrin virkailijat. He nojaavat päätöksensä ulkomaalaislakiin. Vaikka päätökset nojaavat lakiin, myös virkailijan tulkinnalla on huomattu olevan vaikutusta turvapaikkapäätöksiin (Bodström 2020; Liodden 2020; Vanto 2021). Huomioitavaa on se, että virkailijat eivät tee turvapaikkapäätöksiä tyhjiössä. Tämän vuoksi poliittisten jännitteiden ja poliittisen ilmapiirin, sekä median vaikutuksen mahdollisuutta ei voida jättää huomioimatta, kun mietitään päätökseen vaikuttavia tekijöitä ulkomaalaislain ohella (Vanto ym. 2021). Näillä tekijöillä voi olla vaikutusta siihen, miten virkailijat tulkitsevat lakeja ja säädöksiä.

Päätöksentekijät käyttävät omaa harkintavaltaansa tehdessään turvapaikkapäätöksiä. Liodden (2020) ehdottaa artikkelissaan, että se, kuka ansaitsee pakolaisaseman, on aina jossain määrin paikallisen mielipiteen tuottamaa. Myös Wikström & Johansson (2013) ehdottavat sosiokulttuuristen tekijöiden vaikuttavan turvapaikkapäätöksiin. Turvapaikkaperusteiden uskottavuutta arvioitaessa arvioidaan niiden sisäistä sekä ulkoista uskottavuutta. Sisäistä uskottavuutta arvioidaan tarkastelemalla hakijan kertoman tarinan loogisuutta, johdonmukaisuutta sekä yksityiskohtaisuutta. Ulkoista uskottavuutta arvioidaan puolestaan vertaamalla tarinaa ulkoisiin tietolähteisiin, joita on saatavilla. Näitä ovat muun muassa tarjotut dokumentit sekä lähtömaan maakohtaiset tiedot. Kolmanneksi uskottavuuden arviointiin vaikuttavaksi tekijäksi Wikström & Johansson (2013) ehdottavat artikkelissaan virkailijan sosiokulttuurista taustaa. Virkailijan sosiokulttuurisella taustalla on vaikutusta uskottavuuden arviointiin ja näin ollen vaikutusta myös turvapaikkapäätökseen. Se, mitkä syyt lain mukaan ovat tarpeeksi painavia turvapaikan myöntämiselle ei ole tulkinnanvaraista. Liodden (2020) mukaan tulkinnanvaraista kuitenkin on se, onko kyseisen henkilön esittämät perusteet tarpeeksi painavat, että hänen voidaan määritellä olevan turvapaikan tarpeessa. Saarikkomäki ym. (2018) havaitsi tutkimuksessaan, että turvapaikkoja oli myönnetty hieman eri perustein vuosina 2015 ja 2017. Ne perusteet, jotka vuonna 2015 riittivät turvapaikkaan, eivät enää niin usein riittäneetkään turvapaikkaan vuonna 2017. Saarikkomäen ym. (2018) mukaan muutokset eivät voineet johtua pelkästään lainsäädännöllisistä syistä. Migri olisi siis näin ollen käytäntöjä muuttamalla saanut aikaan muutoksia turvapaikkamenettelyyn ja -päätöksiin. Tällaisia muutoksia olivat muun muassa kuulusteluihin ja

puhutteluihin varatun ajan lyheneminen sekä luotettavuuden arvioinnin vaatimusten kiristyminen (Bodström 2020). Luotettavuuden arvioinnin kiristyminen tarkoitti muun muassa sitä, että hakijalla tuli olla esittää enemmän ja entistä yksityiskohtaisempia todisteita tarinaansa.

On huomattu, että alueelliset päätöksentekijät yhdessä saattavat alkaa käyttää yhteistä harkintavaltaa ja nojaavat päätöksiä muun muassa aiempiin tapauksiin, kuten Norjassa on käynyt (Liudden 2020). Epäselvissä tapauksissa virkailijat luovat ikään kuin itse systeemin sille, kuka on pakolainen ja kuka ei. Tällöin päätökset ovat linjassa keskenään ja ne tukevat toisiaan. Tämä luo vähemmän epäilyksiä päätöksen oikeellisuudesta. Tällaisella niin kutsutulla kollektiivisella harkintavallalla virkailijat pystyvät saamaan aikaan muutoksia turvapaikkapäätöksiin ja -pätöksentekoon ilman, että tehdään juurikaan muutoksia lakiin (Vanto, 2021).

Usein turvapaikkahakemuksen arviointi perustuu jokseenkin epävarmaan tietoon ja usein voi olla lähes mahdotonta arvioida oliko annettu päätös niin sanotusti oikea (Liudden 2020). Turvapaikkahakemusten päätökset eivät vaihtele vain valtioiden välillä vaan myös valtioiden sisäisesti, mikä tarkoittaa sitä, että lainsäädännön lisäksi myös muiden tekijöiden on vaikutettava päätöksiin. Koska päätöksentekijät käyttävät harkintavaltaa, voi kaksi eri henkilöä päätyä erilaiseen ratkaisuun samasta tapauksesta. Suomessa virkailijoiden päätöksissä on havaittu epäjohtamukaisuutta etenkin irakilaisien turvapaikanhakijoiden tapauksissa (Vanto ym. 2021). Irakilaisten turvapaikanhakijoiden kielteisten turvapaikkahakemuspäätösten osuus kasvoi huomattavasti vuosien 2015 ja 2017 välillä, mutta Vanton ym. (2021) mukaan hakijoiden profiilissa ei juurikaan tapahtunut havaintoa selittävää muutosta. Virkailijoilla havaittiin myös olevan epäluottamusta etenkin nuorten irakilaisien turvapaikanhakijoiden väitteisiin. Tämän takia pelkästään kansalliset politiikat ja lait eivät määritä, millaisen päätöksen henkilö saa, vaan on syytä tarkastella, miten päätöksentekijät tekevät päätöksiä sekä tulkitsevat lakia ja saamiaan tietoja (Liudden 2020). Tulkinnanvaraisuudella voi olla merkittäviä seurauksia etenkin silloin, kun hakija palautetaan väärin perustein takaisin kotimaahansa ja hänellä on todellisuudessa uhka joutua siellä hengenvaaraan.

3.3 Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset

Yksin turvapaikkaa hakeva alaikäinen on alle 18-vuotias henkilö, joka hakee turvapaikkaa ilman hänen vanhempansa tai muuta huoltajaa (Määritelmädirektiivi 2011/95/EU). Alaikäiset hakevat turvapaikkaa yksin eri syistä. Osa alaikäisistä on lähtenyt kotimaastaan yksin ilman vanhempiaan tai muuta huoltajaa ja päätenyt hakemaan turvapaikkaa yksin kohdemaasta (Menjívar & Perreira 2017). Osa alaikäisistä puolestaan lähtee turvapaikanhakijoiksi yhdessä perheensä kanssa, mutta joutuu syystä tai toisesta heistä erilleen matkan aikana. Toisaalta osa alaikäisistä on lähtenyt kotimaastaan yksin, mutta päätyy yhteen vanhempiensa tai muun perheensä kanssa matkan aikana tai kohdemaassa. Yksin turvapaikkaa

hakevaksi alaikäiseksi lasketaan myös muun muassa henkilö, joka on jäänyt ilman huoltajaa ollessaan jo turvapaikkaa haettavan valtion alueella (Määritelmädirektiivi 2011/95/EU).

Ilman huoltajaa turvapaikkaa hakeneet alaikäiset jättivät maailmanlaajuisesti 98 400 hakemusta vuonna 2015 (Global trends...2016). He olivat suurimmaksi osaksi kotoisin Afganistanista, Eritreasta, Syyriasta ja Somaliasta. Suomeen vuonna 2015 turvapaikkahakemuksen jätti noin 3 000 yksin turvapaikkaa hakenutta alaikäistä. Heistä huomattava enemmistö oli afganistanilaisia. Afganistanilaiset ovat olleet suurin ryhmä myös Eurooppaan ja Skandinaviaan viime vuosina tulleista yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä (Garvik & Valenta 2021). Vuoden 2015 yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä poikkesi huomattavasti 2010-luvun ja 2020-luvun alun yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten määrästä, jolloin yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä saapui Suomeen keskimäärin 175 hakijaa vuodessa (vanhat tilastot 2022; tilastot 2023). Vuodesta 2010 lähtien suurimmat kansalaisuudet yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä ovat olleet kutakuinkin jokaisena vuotena afganistanilaiset, somalialaiset ja irakilaiset. Ennen vuotta 2015 somalialaiset olivat monena vuotena suurin kansalaisuusryhmä yksin turvapaikkaa hakeneissa alaikäisissä. Vuoden 2016 tilastojen mukaan EU:sta yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä enemmistö oli poikia ja 15–17-vuotiaita (Refugee and Migrant...2017).

Ulkomaalaislaki kehottaa päättäjiä huomioimaan haavoittuvassa asemassa olevien erityistilanteen tehdessään oleskelulupaan liittyviä päätöksiä (Ulkomaalaislaki 2015/194 § 96a). Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset määritellään haavoittuvassa asemassa olevaksi ryhmäksi muun muassa EU:n määritelmädirektiivissä (Määritelmädirektiivi 2011/95/EU). Alaikäisiä turvapaikanhakijoita koskee myös YK:n lastenoikeuksien sopimus. YK:n lastenoikeuksien sopimuksen mukaan perheestään eroon joutuneella lapsella on oikeus valtion tarjoamaan tukeen ja suojaan, mikäli ei ole lapsen edun mukaista palauttaa häntä perhepiiriinsä (Lastenoikeuksien sopimus artikla 20). Toisaalta Migrin mukaan iällä ei ole vaikutusta kansainvälisen suojelun myöntämiseen: ”Turvapaikanhakijan alaikäisyys tai täysi-ikäisyys ei vaikuta kansainvälisen suojelun perusteisiin ja arvioon sen tarpeesta. Edellytykset ovat samat alaikäisillä ja täysi-ikäisillä” (Maahanmuuttoviraston tiedote 14.4.2016). Alaikäisyydellä on kuitenkin vaikutusta turvapaikkamenettelyyn itsessään. Ulkomaalaislain mukaan alaikäisten turvapaikkahakemukset on käsiteltävä kiireellisinä, ja niissä on kiinnitettävä erityistä huomioita lapsen etuun (Ulkomaalaislaki 2004/301 § 6). Suomessa yksin hakeneille alaikäisille myös muun muassa kohdennetaan erilaisia palveluita kuin aikuisille. Lisäksi alaikäiset pyritään majoittamaan alaikäisille tarkoitetuissa vastaanottokeskuksissa, kuten ryhmäkodeissa. Alaikäiselle myös nimetään edunvalvoja, jolla on määrä tukea tai hoitaa alaikäisen puolesta tämän turvapaikanhakemusprosessia. Tällaista toimintaa on esimerkiksi olla läsnä alaikäisen turvapaikkakuulemisessa. Nämä edellä esitetyt erityispiirteet koskevat alaikäistä vain niin kauan, kun hän on alle 18 vuotta. Täysi-ikäiseksi tultuaan yksin turvapaikkaa hakenutta alaikäistä ei määritellä enää ikänsä puolesta haavoittuvaisessa asemassa

olevaksi (Heikkilä & Mustaniemi-Laakso 2019). Vaikka henkilön tilanne saattaa pysyä ennallaan täysi-ikäistymisestäään huolimatta, muuttuu hänen asemansa turvapaikkaprosessin silmissä.

Yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä, kuten kaikkia turvapaikanhakijoita, tutkittaessa on muistettava, että kyse ei ole homogeenisestä joukosta. Muun muassa ikä, sukupuoli, sosiaaliluokka ja kulttuuri vaikuttavat henkilön tavoitteeseen ja motiiveihin muuttopäätöstä tehtäessä (Menjívar & Perreira 2017). Osalla alaikäisistä, jotka ovat lähteneet turvapaikanhakijoiksi yksin, perheellä on nähty olevan suuri rooli muuttopäätöksessä (Vervliet ym. 2014). Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että perhe on saattanut investoida suuria summia rahaa nuoren matkaa varten. Muuttopäätös voikin joissain tapauksissa olla vahvasti vanhempien ja perheen vaikutuksesta lähtöisin. Vervliet ym. (2014) mukaan muuttopäätökseen vaikuttavat mikro-, meso- ja makrotason tekijät. Mikrotason tekijöillä Vervliet ym. (2014) tarkoittavat henkilön sosiaalisia verkostoja ja niitä uskomuksia ja mielikuvia, joita henkilöllä on liittyen maastamuuttoon. Esimerkiksi huhut ja tarinat, joita henkilö kuulee salakuljettajilta tai netin välityksellä vaikuttavat lähtöpäätöksiin sekä määränpään valintaan. Tämä oli tilanne muun muassa Suomeen tulleiden irakilaisien kohdalla (Koikkalainen & Nykänen 2021). Mesotason tekijöillä puolestaan tarkoitetaan keskitason toimijoita, kuten maahanmuuttoviranomaisia ja salakuljettajia (Vervliet ym. 2014). Makrotason eli laajimman tason tekijöitä ovat muun muassa media tai politiikka. Etenkin kulttuuri- ja perhetekijöillä on nähty olevan vaikutusta muuttopäätöksiin alaikäisillä, mihin makrotason tekijät kuten poliittinen epävakaus vaikuttavat. Esimerkiksi poliittinen epävakaus tai väkivallan uhka voi saada perheen kannustamaan nuorta lähtemään turvapaikanhakijaksi. Vuonna 2016 Euroopan unionista yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä, yksi yleisin syy kotimaastaan lähtemiselle oli sota, konflikti tai poliittinen tilanne (Refugee and Migrant...2017).

Yksin turvapaikkaa hakevien alaikäisten joukossa on epäilty olevan niin sanottuja ”ankkurilapsia”. Termiä ”ankkurilapsi” käytetään kuvaamaan alaikäisiä, jotka lähetään turvapaikkamaahan ja mahdollisesti lopulta perheenyhdistämisen kautta tuovat perheenjäsenensä perässä uuteen kotimaahan (Tapaninen ym. 2017; Lalander & Herz 2018). Ankkurilapsi-termiä on käytetty muun muassa mediassa ja julkisessa keskustelussa (Lalander & Herz 2018). Ajatus ankkurilapsista on vaikuttanut siihen, miten yksin hakeneet alaikäiset nähdään ja millä tavoin heistä ajatellaan. Tapaninen ym. (2017) huomauttavat artikkelissaan, että Suomen hallitus tiukensi perheenyhdistämiskriteerejä, kun vuoden 2015 pakolaiskriisi toi aiempaa suuremman määrän yksin hakeneita alaikäisiä Suomeen. Ainoastaan pakolaisaseman saanut henkilö voi tällä hetkellä hakea perheenyhdistämistä ilman toimeentuloedellytyksiä (Toimeentuloedellytys...2023). Lisäksi heinäkuusta 2016 alkaen oleskelulupahakemus perhesiteen perusteella on tullut toimittaa kolmen kuukauden sisällä perheenkokoajan oleskeluluvan saamisesta. Tapaninen ym. (2017) huomauttavat, että kriteerien tiukennuksen ei ole suoraan kerrottu johtuvan siitä, että yksin turvapaikkaa hakevia alaikäisiä ajatellaan ankkurilapsina, mutta toisaalta sitä ei voida poissulkeakaan. Vaikka osalla yksin hakeneista alaikäisistä

tavoitteena voi olla perheenyhdistäminen, Lalander & Herz (2018) kuitenkin huomauttavat, että syyt turvapaikanhakijaksi lähtemiselle ovat usein paljon monimutkaisemmat, kuin mihin ankkurilapsi-termillä viitataan.

4 Aineisto

4.1 Vuonna 2015 Suomeen tulleet turvapaikanhakijat

Tutkimuksessa käytettiin tilastoaineistoa, johon on Migrin toimesta kerätty kaikkien eli yhteensä 31 864 vuonna 2015 Suomeen tulleen turvapaikanhakijan tiedot. Aineistossa oli hakijoiden taustatiedot, päätöksiin liittyvät tiedot ensimmäisen päätöksen osalta ja siihen liittyvän valitusprosessin osalta sekä mahdollisen uusintahakemuksen tiedot ja siihen liittyvän valitusprosessin tiedot. Lisäksi aineistossa oli hakijan majoitustiedot eli vastaanottokeskus, missä hakija oli milloinkin asunut. Turvapaikkahakemuspäätösten lisäksi aineistossa oli tiedot mahdollisesta muusta oleskeluluvasta, jos hakija oli sellaista hakenut sekä mahdollinen kansalaisuuspäätös ja jatkolupapäätös. Ensimmäisen hakemuksen osalta turvapaikkaprosessista oli tiedot hakemuksen vireille jättämisestä, kuulustelun ja puhuttelun ajankohdat, päätöksen ajankohta sekä sen tyyppi ja peruste. Päätöstyyppiä oli neljä: myönteinen, kielteinen, rauennut ja tutkimatta jätetty. Päätösperuste kertoo sen, mikä oli saadun päätöstyyppin peruste. Myönteisen päätöksen päätösperusteita olivat turvapaikka, toissijainen suojelu ja muu myönteinen peruste. Kielteisen päätöksen perusteita olivat sisäinen pako, kielteinen kansainvälinen suojelu, ilmeisen perusteeton turvapaikkahakemus ja muu kielteinen peruste. Tutkimatta jätettyjen päätösten päätösperusteet olivat Dublinin sopimus ja muu peruste, mihin kuului muun muassa turvallinen alkuperämaa. Rauenneen hakemuksen perusteita olivat hakemuksen peruuntuminen hakijan toimesta, hakija oli todennäköisesti muuttanut pois Suomesta tai hakija oli kuollut käsittelyn aikana. Valitusprosessiin liittyvät tiedot olivat seuraavat: onko hakija valittanut hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan hallinto-oikeuteen, valitusten ajankohdat, mahdolliset hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden antamat päätökset sekä mahdollinen palautuksen syy. Mikäli hakemus palautui Migrille tutkittavaksi valitusprosessin jälkeen, oli aineistoon kirjattu Migrin antama uusi päätöstyyppi ja päätöksen peruste. Uusintahakemusten osalta oli kirjattu tehtyjen uusintahakemusten lukumäärä, uusintahakemuksen hakemusperuste, päätöksen ajankohta, päätöstyyppi, päätösperuste sekä valitusprosessi. Samoin kuin ensimmäisen hakemuksen osalta, myös uusintahakemuksen osalta valitusprosessista oli kirjattu hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehtyjen valitusten ajankohdat, hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden antamat päätökset sekä palautuksen syy, mikäli hakemus oli palautunut Migrille tutkittavaksi. Lisäksi Migrin antaman uusintahakemuksen uuden päätöksen osalta oli kirjattu päätöksen ajankohta, päätöstyyppi ja päätösperuste sekä hakemuksen tila. Aineistoon kirjatut taustatiedot kattoivat iän, syntymävuoden, sukupuolen, kansalaisuuden, syntymävaltion sekä syntymäpaikan.

Tässä tutkimuksessa käytettiin taustatiedoista kansalaisuutta, ikää, syntymäaika ja sukupuolta. Ikä oli ilmoitettu aineistossa hakemuksen jättämisen aikaan. Syntymäaika käyttäen luotiin myös toinen ikämuuttuja, ikä päätöksen saamisen hetkellä. Ensimmäisen hakemuksen osalta käytettiin muuttujia:

käsittelyperuste, hakemuksen jättämisen ajankohta, päätöksen ajankohta, päätöstyyppi, päätöseruste, valitus hallinto-oikeuteen sekä Migrin uusi päätös. Uusintahakemuksen osalta käytettiin muuttujia uusintahakemuksen ajankohta, uusintahakemuksen uusi päätöstyyppi sekä uusi päätöseruste.

Muuttajat olivat aineistossa pääsääntöisesti luokitteluasteikollisia, mikä vaikutti valittuihin tilastollisiin menetelmiin. Alkuperäisessä aineistossa muuttujien arvot olivat suurelta osin tekstimuodossa, joten käytettyjen muuttujien osalta arvot luokiteltiin uudelleen numeerisiksi. Tähän käytettiin SPSS:n automaattista uudelleen koodausta tai Exceliä. Koodaamisen lisäksi muuttujia uudelleen luokiteltiin käyttäen sekä SPSS-ohjelmaa että Exceliä.

Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset olivat tässä tutkimuksessa tarkempi tutkimuksen kohde ja sitä varten yksin hakeneiden alaikäisten joukkoa muokattiin. Kaikki ne hakijat, joiden käsittelyperusteena oli yksin hakenut alaikäinen, mutta ikä hakemuksen jättämisen hetkellä oli merkitty olevan 18 vuotta tai yli, rajattiin pois aineistosta yksin hakeneiden alaikäisten ryhmästä. Lisäksi yksin hakeneita alaikäisiä tutkittaessa aineistosta rajattiin pois ne hakijat, joiden sukupuoleksi oli merkitty ”ei tiedossa”. Heitä aineistossa oli yksin hakeneiden osalta alle 5, joten analyysit sukupuolen mukaan eivät olisi onnistuneet sukupuolimuuttujan luokalla ”ei tiedossa” Myös aikuisten turvapaikanhakijoiden ryhmästä rajattiin käsittelyperusteita tutkittaessa pois ne hakijat, joilla ikä oli merkitty hakemuksen jättämisen hetkellä olleen alle 18.

4.2 Eettisyys

Aineisto, jota tutkimuksessa käytettiin, on arkaluontoista ja sen takia sen käytössä ja säilyttämisessä oli huomioitava anonymiteetin säilyminen. Aineiston saamista varten tehtiin sopimus Turun yliopiston ja Migrin välillä. Aineistolla on myös Turun yliopiston tutkimuseettisen lautakunnan hyväksyntä. Lisäksi aineiston käyttöä varten on kirjoitettu salassapitosopimus.

Aineisto sisältää arkaluontoiseksi tiedoksi määriteltävää tietoa turvapaikanhakijoista, minkä takia sen käsittelyssä ja säilyttämisessä on noudatettu erityisiä toimia. Aineistoa käsiteltiin koneella, mikä ei ollut yhteydessä internettiin. Lisäksi aineistoa käsiteltiin vain yhdellä koneella ja yhdessä samassa työhuoneessa lukollisen oven takana. Kun aineistoa ei käsitelty, sitä säilytettiin lukollisessa kassakaapissa.

Tuloksia esittäessä varmistettiin hakijoiden anonymiteetin säilyminen, minkä takia tuloksissa esitettiin vain ne tulokset, jotka mahdollistivat tämän. Esimerkiksi kun esitettiin niitä kansalaisuuksia, joissa kansalaisuutta kohden myönteisten tai kielteisten päätösten osuus oli suurimpia, esitettiin vain ne valtiot, joissa frekvenssi oli tarpeeksi suuri ja päätöstyyppien välillä oli tarpeeksi hajontaa.

5 Menetelmät

5.1 Tilastolliset menetelmät

5.1.1 Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi

Tässä tutkimuksessa ristiintaulukoinnilla ja Khiin neliö -testillä tarkasteltiin taustatekijöiden vaikutusta päätöstyyppisiin sekä päätöspäätösteisiin. Ristiintaulukoinnit suoritettiin käyttäen SPSS (IBM SPSS Statistics) -tilasto-ohjelmaa ja ne visualisoitiin käyttäen Microsoft Excelillä. Ristiintaulukointi on menetelmä, jolla pystytään testaamaan kahden luokitellun eli kategorisen muuttujan välistä yhteyttä (Heikkilä 2014). Tässä tutkimuksessa käytetyssä aineistossa suurin osa muuttujista oli kategorisia, minkä takia ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi valikoitui tämän tutkimuksen toiseksi tilastolliseksi menetelmäksi.

Ristiintaulukoinnissa rivimuuttujaksi valitaan selitettävä muuttuja ja sarakemuuttujaksi selittävä muuttuja (Heikkilä 2014). Ristiintaulukointi testaa sitä, miten selittävän muuttujan havainnot jakautuvat selitettävän muuttujan luokkien välille (Ristiintaulukointi 2023). Eli onko selittävän muuttujan luokkien jakauma erilainen selitettävän muuttujan suhteen. Selittävän muuttujan luokkien välisten erojen tilastollista merkitsevyyttä tutkitaan Khiin neliö -testillä. Silloin jos muuttujat ovat riippumattomia eli erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä, taustatekijällä ei ole vaikutusta selitettävään muuttujaan. Jos taas taustatekijöiden erot ovat tilastollisesti merkitseviä, on taustatekijöillä vaikutusta selitettävään muuttujaan. Merkitsevyytensä Khiin neliö -testissä on p -arvo $< 0,05$. Silloin kun Khiin neliö -testin p -arvo on suurempi kuin $0,05$ ei ryhmien selittävän muuttujan luokkien väliset erot ole tilastollisesti merkitseviä (Heikkilä 2014). Khiin neliö -testin p -arvo kertoo, mikä on se todennäköisyys, että erot johtuvat vain sattumasta (Ristiintaulukointi 2023). Esimerkiksi p -arvo $< 0,05$ tarkoittaa, että on alle 5% mahdollisuus sille, että erot johtuvat sattumasta. Ristiintaulukointi ja Khiin neliö -testi edellyttävät, että enintään 20% soluista havaintoja saa olla alle 5 (Heikkilä 2014).

Ristiintaulukoinnilla ryhmien välisten erojen syyt eivät selviä. Toisin sanoen, ryhmien välisen eron saattaa aiheuttaa myös jokin muu syy kuin se, mitä ristiintaulukoinnilla testataan. Tässä tutkimuksessa täytyykin muistaa, että aineisto on hyvin paljon painottunutta kansalaisuuden ja sukupuolen mukaan. Esimerkiksi tutkittaessa eroja aikuisten turvapaikanhakijoiden sekä yksin hakeneiden alaikäisten välillä, voi erot käsittelyperusteen sijaan johtuakin kansalaisuudesta. Aikuisista hakijoista suurin osa oli irakilaisia, kun taas yksin hakeneista alaikäisistä suurin osa oli afganistanilaisia. Kansalaisuuden merkitystä tähän tulokseen on pyritty selvittämään tutkimalla käsittelyperusteiden eroja myös kansalaisuuksittain. Ristiintaulukointi kuitenkin tunnistaa eri suuruiset ryhmät, jolloin eri kokoisten ryhmien ei tulisi vaikuttaa saatuihin tuloksiin.

Turvapaikkahakemusten päätöstyyppiä ja päätöspäätösteita on tässä tutkimuksessa tutkittu lähinnä myönteisten ja kielteisten saaneiden kesken. Tämä johtuu siitä, että niitä hakemuksia, jotka ovat rauenneet tai jätetty tutkimatta, ei ole tutkittu loppuun asti eli ei ole tutkittu sitä, olisiko henkilö oikeutettu oleskelulupa tai turvapaikkaan. Myönteisen tai kielteisen päätöstyyppin saaneet tässä tutkimuksessa tarkoittavat niitä hakijoita, jotka ovat saaneet ensimmäisen hakemuksensa ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen tai kielteisen päätöksen. Ristiintaulukoinneissa aineisto on rajattu myönteisen ja kielteisen päätöstyyppin saaneihin kaikissa paitsi kuvassa 18, jossa mukana tarkastelussa ovat kaikki neljä päätöstyyppiä.

5.1.2 Logistinen regressio

Logistista regressiota käytettiin tässä tutkimuksessa tarkastelemaan taustamuuttujien todennäköisyyksiä saada turvapaikka tai kielteinen päätös. Logistiset regressiot suoritettiin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa ja tulokset visualisoitiin käyttäen Microsoft Exceliä.

Logistisella regressiolla pyritään selvittämään taustamuuttujien vaikutusta selitettävään muuttujaan. Pääajatuksena logistisessa regressiossa on ennustaa todennäköisyyksiä eli millä todennäköisyydellä tutkittava asia tapahtuu. Logistista regressiota voidaan käyttää silloin kun selitettävä muuttuja on dikotominen eli voi saada vain kaksi arvoa (Kaakinen & Ellonen 2021). Usein selitettävälle muuttujalle annetaan arvot 0 ja 1. Tässä tutkimuksessa logistisella regressiolla selvitettiin taustamuuttujien sukupuoli, ikä ja kansalaisuus vaikutusta kielteiseen päätöstyyppiin sekä turvapaikan saamiseen. Logistinen regressio valikoitui tämän tutkimuksen toiseksi tilastolliseksi analyysiksi sen takia, että se soveltuu hyvin myös luokitteluasteikollisille kategorisille muuttujille. Luokitteluasteikollisessa logistisessa regressiossa yksi luokka valitaan vertailuryhmäksi, johon muita luokkia verrataan (Paajanen 2017).

Hosmer & Lemeshow -testi mittaa logistisen regression mallin sopivuutta eli kuinka hyvin malli ennustaa tutkittavaa ilmiötä (Regressioanalyysi...2023). Hosmer & Lemeshow -testin (H&L) mukaan malli on sopiva silloin, kun H&L-testin p-arvo $> 0,05$. Logistisen regression selitysasteesta kertoo R^2 kerroin (Taanila 2020). Tässä tutkimuksessa selityskertoimena käytetään Nagelkerke R^2 -kerrointa. Nagelkerke R^2 voi saada arvoja lukujen 0 ja 1 välillä. Mitä lähempänä arvo on lukua 1, sitä parempi selitysaste logistisen regression mallilla on. Logistisen regression tuloksista raportoitiin tutkielmassa selitysasteen ja mallin sopivuuden lisäksi taulukko, jossa oli mallin muuttujat (Variables in the Equation). Ensimmäinen sarake, sarake B, tarkoittaa regressiokerrointa (Regressioanalyysi...2023). Regressiokerroin ilmaisee, kuinka paljon selittävä muuttuja vaikuttaa selitettävään muuttujaan. Logistinen regressiomalli ei ole lineaarinen, vaan sen odotetaan noudattavan S-mallia (Kaakinen &

Ellonen 2021). Regressiokertoimen arvon ollessa nolla, logistisen regression käyrä on vaakasuora eli selittävän muuttujan arvojen muutoksella ei ole vaikutusta selitettävään muuttuajaan. Yleensä logistisessa regressiossa selittävän muuttujan arvojen keskivaiheilla pienikin muutos vaikuttaa suuresti tapahtuman todennäköisyyteen. Koska kuvaaja on s-kirjaimen muotoinen, selittävän muuttujan ääriarvoilla puolestaan muutoksella on pienempi vaikutus. Regressiokertoimen etuliite kertoo, onko yhteys muuttujien välillä positiivinen vai negatiivinen eli laskeeko vai kasvaako todennäköisyys mitattavaan arvoon. Kun regressiokerroin on negatiivinen, todennäköisyys mitattavaan arvoon eli dikotomisen muuttujan arvoon yksi laskee. Toinen sarake eli sarake Sig kertoo muuttujan tilastollisesta merkitsevyydestä (Taanila 2020). Sekä muuttujan, että muuttujan luokkien on oltava tilastollisesti merkitseviä eli p -arvo $< 0,05$. Sarake Exp(B) kertoo sen, kuinka paljon muutos on, kun siirrytään yksi yksikkö isompaan muuttujan arvossa eli kuinka moninkertainen muutos on (Regressioanalyysi...2023).

Logistisia regressioita varten selitettävistä muuttujista tehtiin dikotomiset muuttujat. Tämä tehtiin uudelleen koodaamalla muuttujat päätöstyyppi ja päätöspäätös. Päätöstyyppi koodattiin siten, että kielteinen päätös koodattiin numerolla 1 ja myönteinen päätöstyyppi numerolla 0. Päätöspäätös puolestaan koodattiin siten, että turvapaikka koodattiin numerolla 1 ja muut päätöspäätökset koodattiin numerolla 0. Kaikki logistiset regressiot tehtiin vain loppuun asti tutkituista hakemuksista eli mukana olivat vain ne hakijat, jotka olivat saaneet ensimmäiseen hakemukseen ensimmäiseksi päätökseksi kielteisen tai myönteisen päätöksen. Turvapaikkaa tarkasteltaessa aineisto rajattiin koskemaan vain myönteisen päätöksen saaneita. Tällöin arvo nolla tarkoitti muun myönteisen päätöksen saaneita. Koko aineistoa tarkasteltaessa logistisella regressiolla, sukupuoli-muuttuja rajattiin käsittelemään vain naisia ja miehiä. Tämä tehtiin sen vuoksi, että heitä, joilla sukupuoli ei ollut tiedossa, oli aineistossa hyvin vähän eli yleistettävyyden heidän osaltaan ei olisi luotettava.

6 Tulokset

6.1 Taustatiedot

Aineisto kattoi kaikki vuonna 2015 Suomesta turvapaikkaa hakeneet henkilöt. Aineistossa oli yhteensä 31 864 turvapaikanhakijan tiedot. Kaikista Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista miehiä oli 81,5% eli selkeä enemmistö. Aikuisista turvapaikanhakijoista miehiä oli 84,7% ja yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä miehiä oli jopa 93,9% (taulukko 1). Mukana hakeneilla alaikäisillä sukupuolijakauma oli tasaisempi, 43,8% heistä oli tyttöjä ja 56,1% poikia. Yhteensä 53 hakijalla sukupuoli ei ollut tiedossa, suurin osa heistä 88,7% oli aikuisia turvapaikanhakijoita. Käsittelyperusteeltaan suurin osa hakijoista oli aikuisia turvapaikanhakijoita, heitä kaikista turvapaikanhakijoista oli 76,1%. Yhteensä 2 990 (9,4%) hakijalla käsittelyperusteena oli ”yksin tullut alaikäinen” eli he olivat hakeneet turvapaikkaa ilman vanhempaa tai muuta huoltajaa. Todellisuudessa alaikäisiä heistä oli vain 2924 (9,2%) hakijaa. Lopuilla 66 käsittelyperusteeltaan yksin turvapaikkaa hakeneella alaikäisellä ikä hakemuksen jättämisen hetkellä oli merkitty olevan 18 vuotta tai yli. Mukana hakeneita alaikäisiä kaikista hakijoista oli 14,2%. Lisäksi 141 hakijaa eli 0,4% jätti turvapaikkahakemuksen muulla käsittelyperusteella. Muu käsittelyperuste ryhmään kuuluvat esimerkiksi ne hakijat, joilla käsittelyperusteena oli aikuinen turvapaikanhakija mutta ikä hakemuksen jättämisen hetkellä oli alle 18 vuotta. Lisäksi ryhmään kuuluu sisäisen siirron perusteella hakemuksen jättäneet.

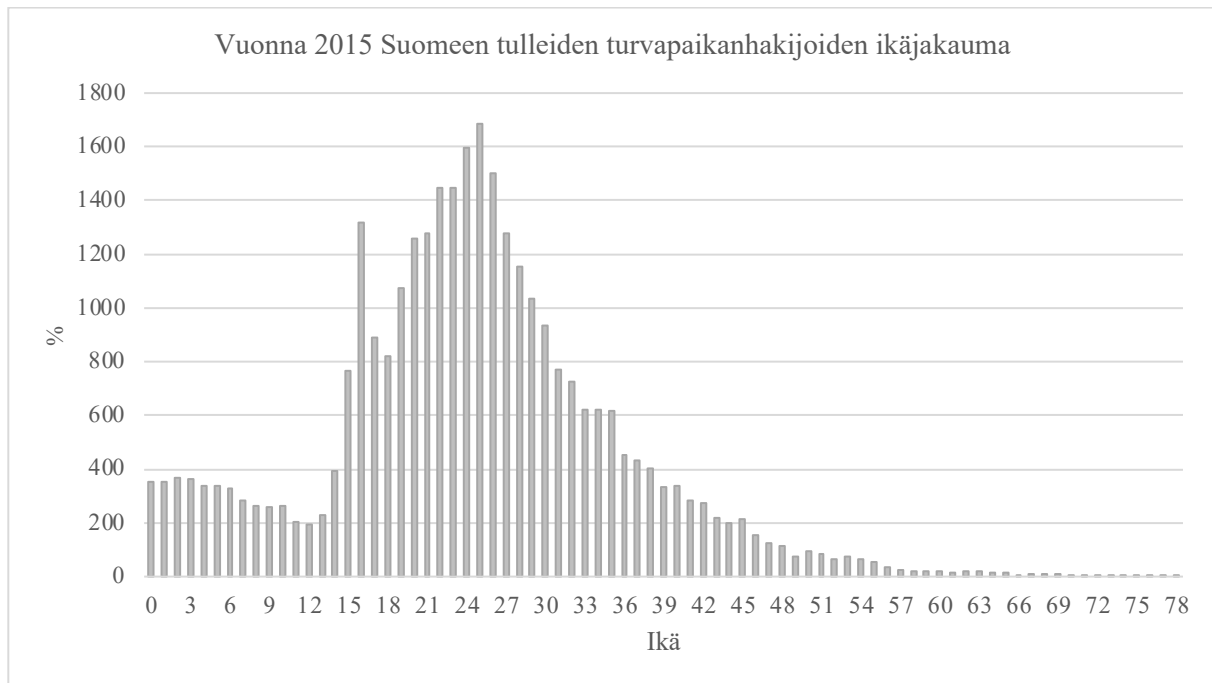
Taulukko 1. Hakijoiden jakauma käsittelyperusteen ja sukupuolen mukaan.

Aikuinen turvapaikanhakija	76,1 % (N 24 262)
Miehiä	84,7 %
Naisia	15,1 %
Mukana hakenut alaikäinen	14,2 % (N 4 537)
Poikia	56,1 %
Tyttöjä	43,8 %
Yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen	9,2 % (N 2 924)
Poikia	93,9 %
Tyttöjä	5,9 %

Yleisimmät iät turvapaikanhakijoilla olivat 24–26-vuotta (kuva 3). Turvapaikanhakijoiden joukossa vanhempia ikäluokkia, yli 50-vuotiaita, oli verrattain vähän. Yhteensä 706 hakijaa oli 50-vuotiaita tai sitä vanhempia, mikä oli 2,2% kaikista vuonna 2015 tulleista hakijoista. Alle kouluikäisiä turvapaikanhakijoita Suomeen tuli 2 443 hakijaa, mikä oli 7,6% vuoden 2015 turvapaikanhakijoista. Heistä suurin osa haki turvapaikkaa aikuisen eli vanhemman tai muun huoltajan mukana. Täysi-ikää lähestyvistä alaikäisistä, 15–17-vuotiaista, puolestaan suurin osa haki turvapaikkaa yksin ilman huoltajaa. Yleisin ikäluokka alaikäisillä turvapaikanhakijoilla oli 16-vuotta ja suuri osa heistä oli yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä. Yhteensä 1 320 (4,1%) hakijaa oli iältään 16-vuotiaita hakemuksen

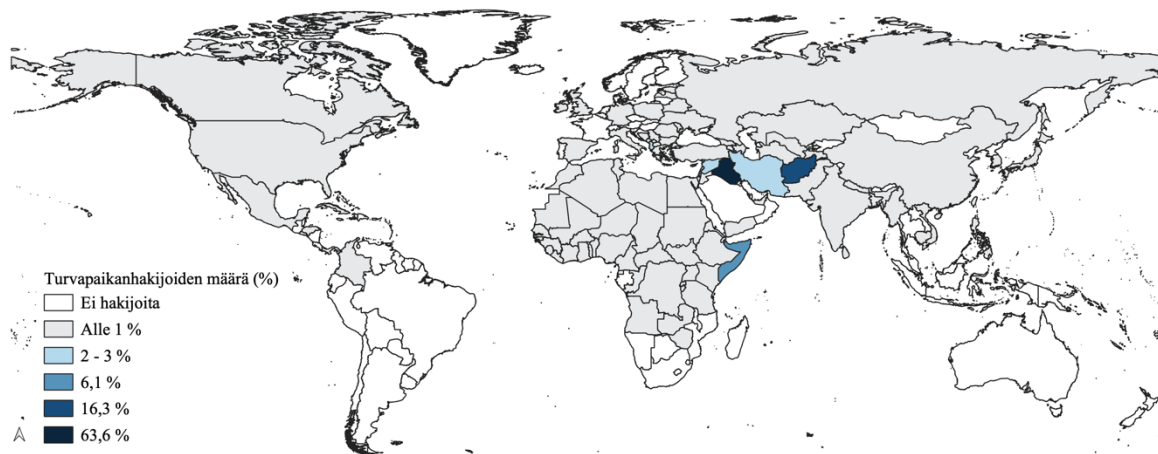

vireille jättämisen aikaan. Kaikkein yleisin ikä Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla oli 25 vuotta. Turvapaikanhakijoista yhteensä 1 700 oli iältään 25-vuotiaita, mikä oli 5,3% kaikista vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista.

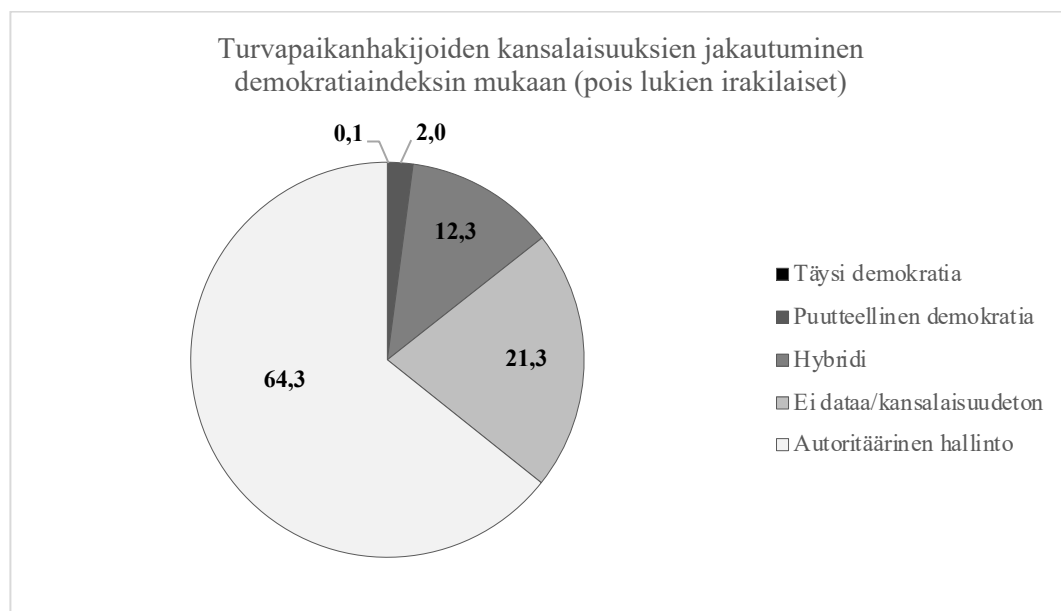
Kuva 3. Vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden ikäjakauma.

Vuonna 2015 Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla oli yhteensä tasan 100 eri kansalaisuutta. Tämän lisäksi 355 (1,1%) hakijaa oli kansalaisuudettomia tai kansalaisuus ei ollut tiedossa. Suurin osa hakijoista oli kuitenkin vain muutaman eri valtion kansalaisia. Muista valtioista tulleet muodostivat kansalaisuutta kohden kaikista hakijoista alle 1 % (kuva 4). Irakilaiset olivat ylivoimaisesti suurin kansalaisuusryhmä Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla. Irakilaisia kaikista Suomeen vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista oli jopa kaksi kolmasosaa eli 20 263 (63,6%) hakijaa. Toiseksi suurin kansalaisuusjoukko olivat afganistanilaiset, heitä aineistossa oli yhteensä 5 180 eli 16,3%. Näin ollen Lähi-itä näyttäytyi alueena, josta Suomeen tuli paljon hakijoita. Tämän lisäksi muun muassa Somaliasta tuli Suomeen suhteellisen suuri määrä hakijoita ja se oli kolmanneksi yleisin kansalaisuus hakijoiden keskuudessa. Somalialaisia turvapaikanhakijoita Suomeen tuli vuonna 2015 yhteensä 1 955, mikä oli 6,1% kaikista hakijoista. Etenkin alueilta, jotka sijaitsevat Suomeen nähden kaukana, turvapaikanhakijoita ei tullut juurikaan. Esimerkiksi Etelä-Amerikasta, Kaakkois-Aasiasta ja Australiasta Suomeen ei tullut hakijoita yhtään tai heitä tuli vain vähän. Euroopasta, myös muutamista EU-valtioista, Suomeen puolestaan tuli jonkun verran hakijoita. Suurin osa Euroopasta Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista ei kuitenkaan ollut EU:n kansalaisia. Isoin painopiste Suomeen vuonna 2015 tulleiden turvapaikanhakijoiden lähtöpaikoissa sijaitsi Lähi-idässä ja Somaliassa.

Kuva 4. Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden suhteelliset osuudet kartalla esitettynä. (Taustakartta: The World Bank Official Boundaries (19.3.2020), The World Bank. Lisenssi: Creative Commons Attribution 4.0. Muokannut: Iris Niskanen)

Kun tarkasteltiin hakijoiden kansalaisuuksien jakautumista vuoden 2015 demokratiaindeksin mukaan ilman irakilaisia turvapaikanhakijoita, suurin osa turvapaikanhakijoista oli lähtöisin autoritaarisilta alueilta (kuva 5). Irak kuuluu vuoden 2015 demokratiaindeksin luokkaan ”hybridi alue” eli irakilaiset mukaan laskettuna yleisin demokratiaindeksin luokka oli näin ollen ”hybridi alue”. Mitä demokraattisempi alue oli, sitä vähemmän sieltä tuli turvapaikanhakijoita. Täyden demokratian alueilta turvapaikanhakijoita tuli hyvin vähän, vain 0,1%.

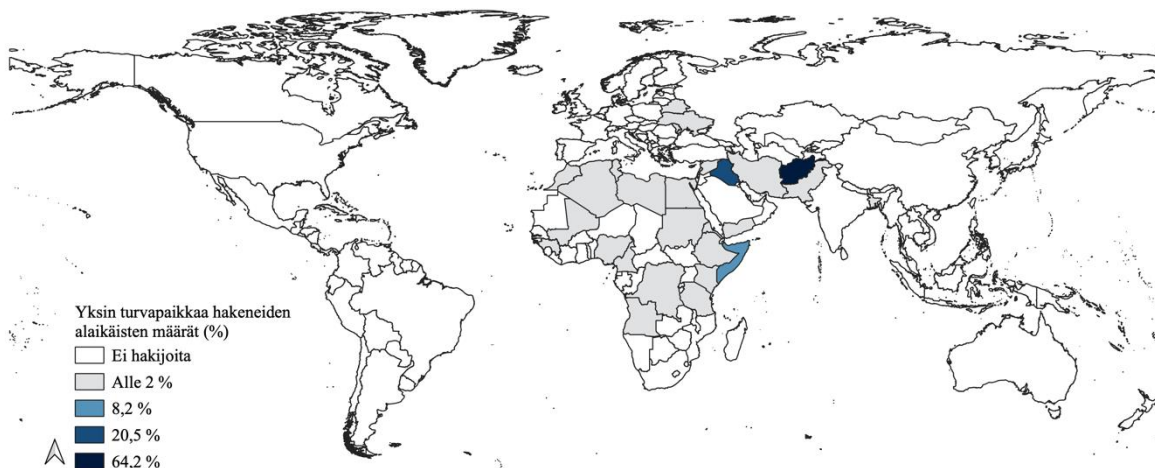

Kuva 5. Vuonna 2015 Suomeen tulleiden, muiden kuin irakilaiden, turvapaikanhakijoiden kansalaisuuksien jakauma demokratiaindeksin mukaan esitettynä. (Demokratiaindeksin lähde: Democracy in the age of anxiety (2016). The Economist Intelligence Unit <ciu.com>)

Hakijoiden profiilit iän (18-29), kansalaisuuden (Irak) sekä sukupuolen (mies) suhteen painoutuivat tiettyihin ryhmiin. Suomeen vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista suurin osa oli yksin turvapaikkaa hakeneita 20–29-vuotiaita aikuisia irakilaisia miehiä. Heitä kaikista vuonna 2015 Suomeen

tulleista turvapaikanhakijoista oli 27,0%. Tarkasteltaessa vain näitä taustatekijöitä (kansalaisuus, ikä, sukupuoli) voidaan sanoa, että kahdella kolmasosalla vuonna 2015 Suomeen tulleella turvapaikanhakijalla profiili oli varsin homogeeninen.

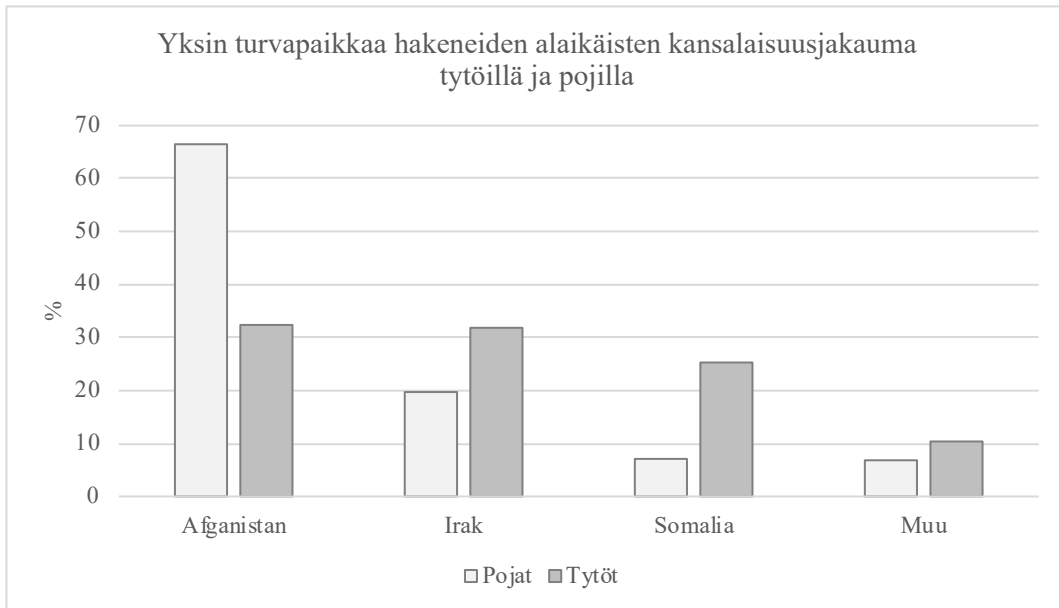
Ryhmä, johon tässä tutkielmassa erityisesti keskitytään, on Suomesta yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset. Suurimmat kansalaisuusryhmät yksin hakeneiden alaikäisten keskuudessa olivat afganistanilaiset, irakilaiset ja somalialaiset (kuva 6). Afganistanilaiset olivat selkeästi suurin kansalaisuusryhmä Suomesta yksin turvapaikkaa hakeneiden keskuudessa. Yhteensä 1 878 (64,2 %) yksin hakenutta alaikäisiä oli afganistanilaisia. Suomeen tulleista afganistanilaisista turvapaikanhakijoista 36% oli yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä. Toiseksi yleisin kansalaisuus yksin hakeneilla alaikäisillä oli irakilaiset. Heitä Suomeen tuli 598 hakijaa, mikä oli 20,5% kaikista yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä. Tämä eroaa hieman 2000-luvun alkupuolella Suomeen yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten yleisimmistä kansalaisuuksista, jolloin useana vuotena yleisin kansalaisuus oli somalialaiset (Vanhat tilastot...2022). Vuonna 2015 yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä somalialaisia oli 241 eli 8,2% kaikista yksin hakeneista alaikäisistä. He olivat kolmanneksi yleisin kansalaisuus yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä. Yhteensä 7,1% yksin hakeneista alaikäisiä oli jonkun muun maan kuin Afganistanin, Irakin tai Somalian kansalaisia. Koko aineistoon verrattuna, yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset tulivat rajatummalta alueelta. He tulivat lähes yksinomaan Lähi-idästä ja Afrikasta. Etenkään kaukaisemmilta alueilta kuten Etelä- ja Pohjois-Amerikasta tai Itä-Aasiasta ei yksin turvapaikkaa hakeneita alaikäisiä tullut yhtään.

Kuva 6. Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten kansalaisuuksien suhteelliset osuudet esitettyinä kartalla. (Taustakartta: The World Bank Official Boundaries (19.3.2020), The World Bank. Lisenssi: Creative Commons Attribution 4.0. Muokannut: Iiris Niskanen)

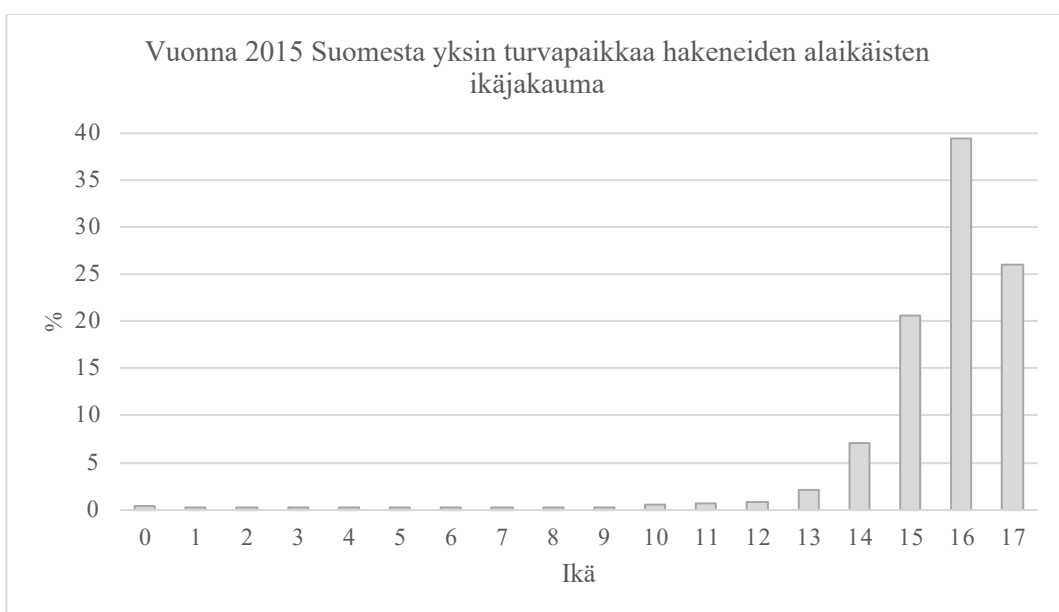
Yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä poikien osalta afganistanilaiset olivat selkeästi suurin kansalaisuusryhmä, kun taas tyttöjen osalta mikään kansalaisuusryhmä ei yksin ollut selkeästi muita yleisempi (kuva 7). Pojista 66,3% (N 1 821) oli kansalaisuudeltaan afganistanilainen ja yhteensä 86 %:a

pojista oli joko Afganistanin tai Irakin kansalaisia. Tytöillä yleisimmät kansalaisuusryhmät olivat afganistanilaiset 56 (32,4%) irakilaiset 55 (31,8%) ja somalialiset 44 ja 25,4%.

Kuva 7. Yksin hakeneiden alaikäisten poikien ja tyttöjen kansalaisuusjakaumat.

lältään yksin hakeneet alaikäiset olivat pääsääntöisesti yli 14-vuotiaita, yleisin ikäluokka oli 16-vuotiaat (kuva 8). Yhteensä 16-vuotiaita kaikista yksin hakeneista alaikäisiä oli 39,4% (N 1 153) ja yli 14-vuotiaita 86,0% (N 2515). Vain 60 (2,1%) yksin hakenutta alaikäistä oli hakemuksen vireille jättämisen aikaan alle kouluikäisiä eli alle 7-vuotiaita. Poikia yksin hakeneista alaikäisistä oli 93,9% (N 2 747) ja tyttöjä 5,9% (N 173). Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten yleisin profiili oli yli 15-vuotias afganistanilainen poika.

Kuva 8. Yksin hakeneiden alaikäisten ikäjakauma prosentteina hakemuksen jättämisen hetkellä.

6.2 Turvapaikkamenettely

6.2.1 Hakemuksen jättäminen

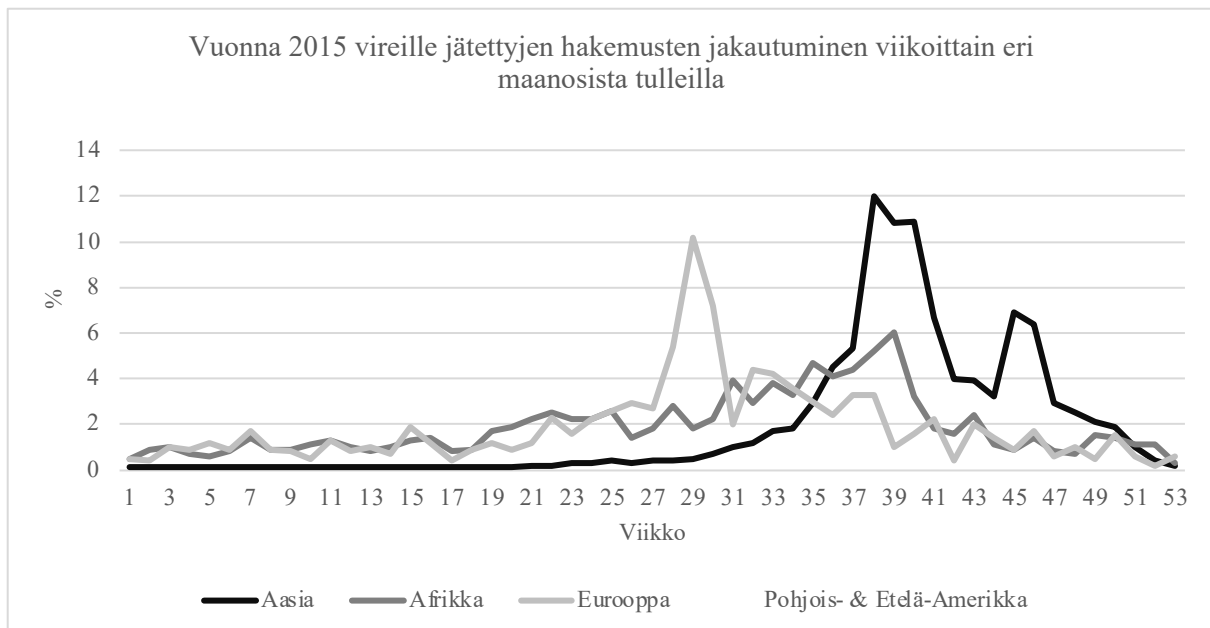
Vuonna 2015 Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat jättivät hakemuksensa pääsääntöisesti vuoden 2015 loppupuolella (kuva 9). Suurimmat määrät vireille jätetyissä hakemuksissa ajoittuivat syyskuun lopulle eli viikoille 38–40. Viikolla 38 hakemuksia jätettiin 3 509 kappaletta, mikä oli suurin viikkokohtainen määrä kyseisenä vuonna. Toinen piikki vireille jätetyissä hakemuksissa eli hakemusten toinen aalto ajoittui marraskuulle, viikoille 45–46. Tällöin viikkokohtainen hakemusten määrä oli vajaat 2 000 kappaletta. Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset jättivät hakemuksensa keskimäärin myöhemmin vuonna 2015 kuin muut turvapaikanhakijat. Heillä hakemusten suurin määrä ajoittui marraskuulle, viikoille 45 ja 46. Yksin hakeneet alaikäiset olivat suurimmaksi osaksi afganistanilaisia. Afganistanilaiset jättivät pääsääntöisesti hakemuksensa viikoilla 45–46, minkä takia yksin hakeneiden alaikäisten jättämien hakemusten piikki ajoittuu viikoille 45–46 (kuva 11).

Kuva 9. Vuonna 2015 vireille jätettyjen hakemusten ajankohdat yksin hakeneilla alaikäisillä ja muilla turvapaikanhakijoilla.

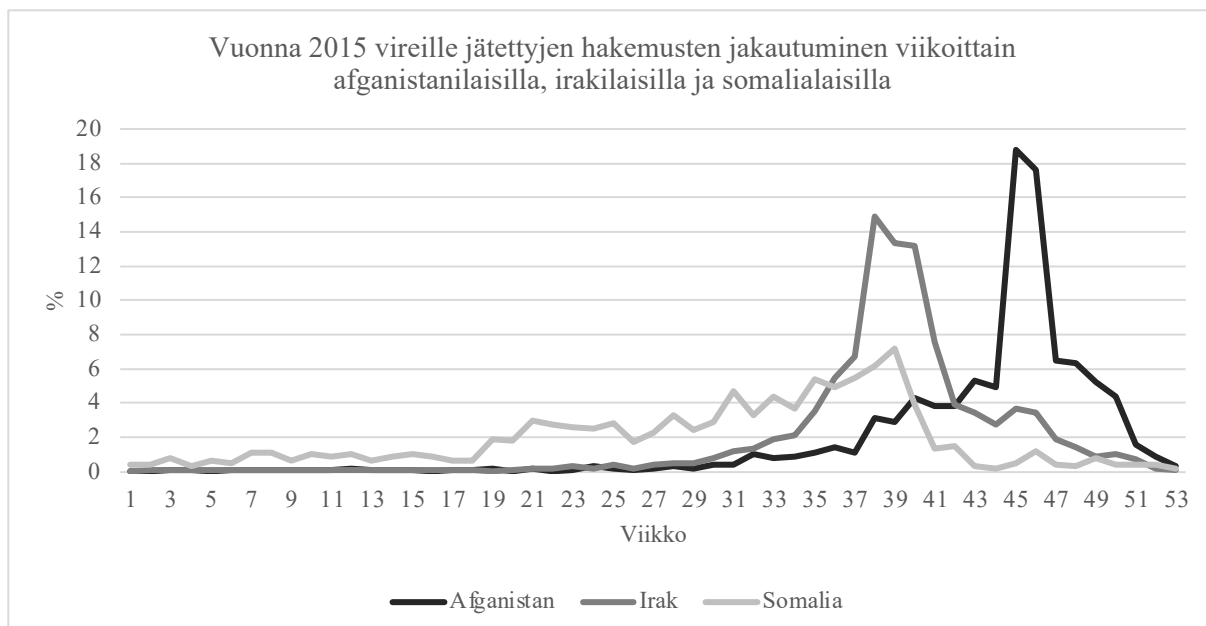
Kansalaisuuksien välillä hakemusten vireille jättämisen ajankohdissa löytyi eroja. Kun tarkasteltiin vireille jätettyjen hakemusten jakautumista viikoittain vuonna 2015 eri maanosista tulleilla, huomattiin, että Pohjois- ja Etelä-Amerikasta tulleet jättivät hakemuksensa keskimäärin aikaisemmin kuin muista maanosista tulleet (kuva 10). Toisaalta heillä suurin piikki eli 31% vireille jätetyissä hakemuksissa sijoittui viikolle 39, jolloin myös aasialaisten ja afrikkalaisten vireille jätettyjen hakemusten määrä suhteessa maanosaan oli korkea. Eurooppalaisilla suurin piikki jätetyissä hakemuksissa sijoittui puolestaan viikolle 29 eli he jättivät hakemuksensa vireille suhteessa aikaisemmin kuin Aasiasta ja Afrikasta tulleet. Aasialaisilla, joista suurin osa oli irakilaisia, vireille jätetyt turvapaikkahakemukset

sijoittuivat suurimmaksi osaksi viikoille 39–41. Afrikkalaisilla turvapaikkahakemukset jakautuivat tasaisemmin koko vuodelle kuin muista maanosista tulleilla.

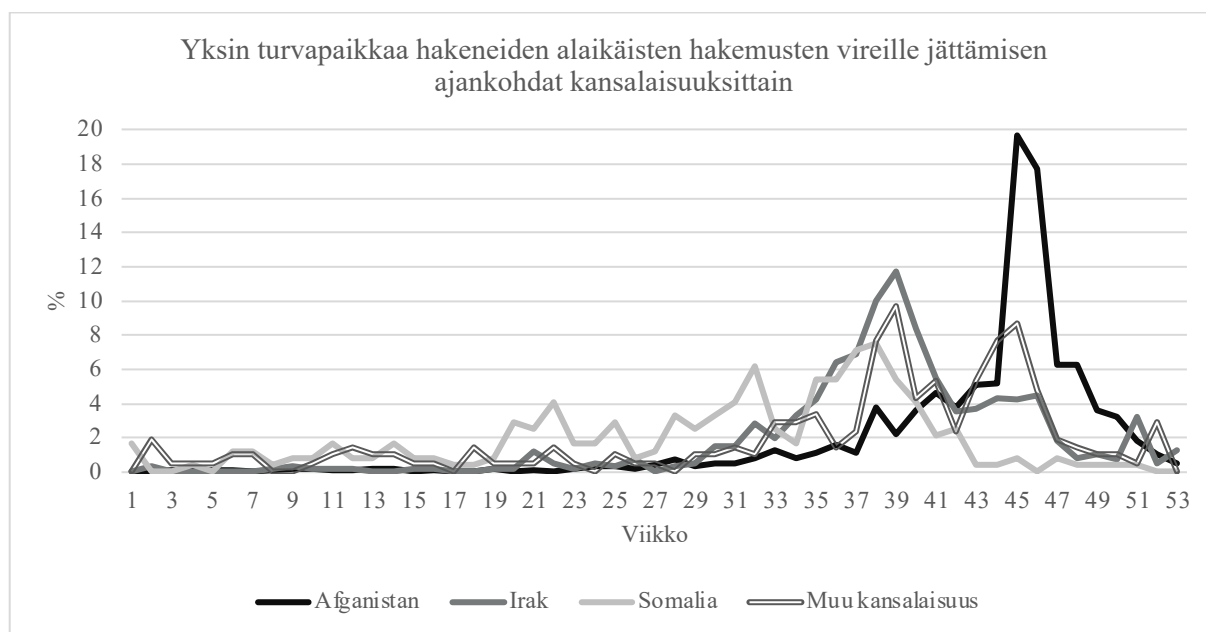
Kuva 10. Vuonna 2015 vireille jätettyjen turvapaikkahakemusten jakautuminen viikoittain eri maanosista tulleilla. Pohjois- ja Etelä-Amerikan viiva on katkaistu.

Myös kolmen hakijoiden keskuudessa yleisimmän kansalaisuuden välillä oli havaittavissa eroja hakemusten vireille jättämisen ajankohdissa (kuva 11). Afganistanilaiset jättivät hakemuksensa keskimäärin myöhemmin kuin somalialaiset ja irakilaiset. Afganistanilaiset jättivät suurimman määrän hakemuksistaan viikoilla 45–46. Afganistanilaiset olivat toiseksi suurin Suomeen tullut turvapaikanhakijoiden joukko ja yksin hakeneiden alaikäisten osalta suurin kansalaisuusryhmä, mikä selittää myös kuvassa 9 (kuva 9) nähtävissä olevaa jälkimmäistä piikkiä vireille jätettyjen hakemusten määrässä yksin hakeneilla alaikäisillä sekä muilla turvapaikanhakijoilla. Suurin osa irakilaisista jätti hakemuksensa vireille viikoilla 38–40 vuonna 2015. Somalialaiset puolestaan jättivät hakemuksensa vireille irakilaisia ja afganistanilaisia hieman aikaisemmin, mutta heilläkin suurin määrä hakemuksia sijoittui viikoille 38–39.

Kuva 11. Irakilaisten, afganistanilaisten ja somalialaisten vireille jätettyjen hakemusten jakautuminen viikoittain vuonna 2015.

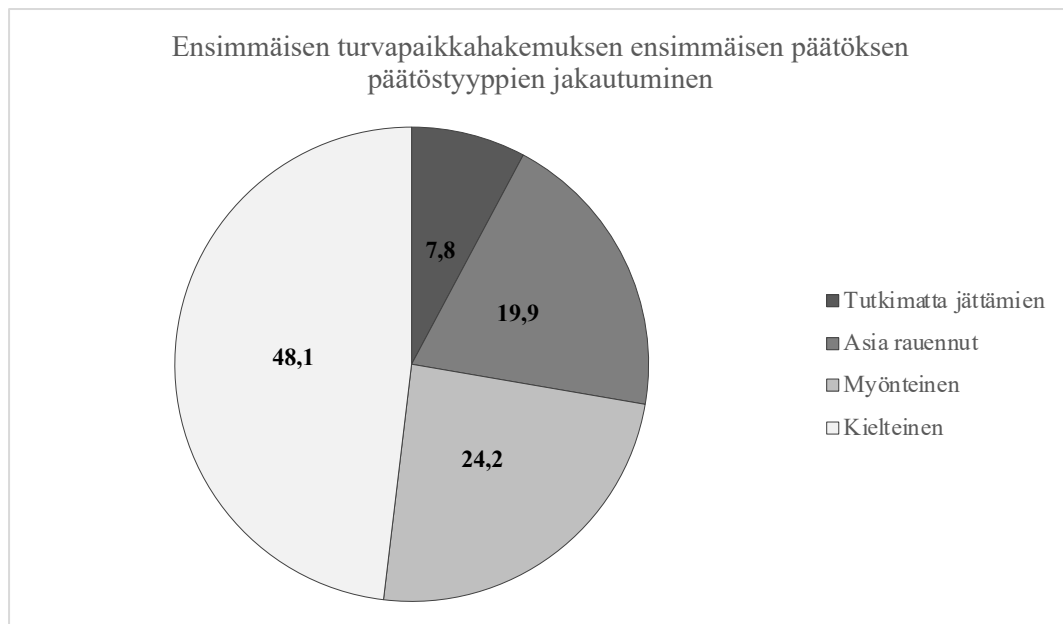
Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten hakemusten vireille jättämisen ajankohdat kansalaisuuksittain olivat hyvin samansuuntaiset kuin koko aineiston tasolla tarkastellut jakaumat kansalaisuuksittain. Somalialaiset jättivät hakemuksensa keskimäärin irakilaisia ja afganistanilaisia aikaisemmin (kuva 12). Afganistanilaiset jättivät hakemuksensa keskimäärin muita kansalaisuusryhmiä myöhemmin, vasta viikoilla 45–46. Muut kansalaisuudet jättivät suurimman osan hakemuksistaan kahdessa aallossa, samaan aikaan irakilaiden kanssa eli viikoilla 38–39 sekä hieman ennen afganistanilaisia eli viikoilla 44–45. Tulosten perusteella voi todeta, että suurimmaksi osaksi afganistanilaiset, irakilaiset ja somalialaiset yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset matkustivat omassa etnisessä ryhmässään.

Kuva 12. Yksin hakeneiden alaikäisten vireille jätettyjen hakemusten ajankohdat kansalaisuuksittain.

6.2.2 Turvapaikkahakemuspäätös

Yhteensä ensimmäisiin turvapaikkahakemuksiin ensimmäisiä päätöksiä annettiin 31 686. Hakemuksia raukesi 6 310 eli 19,9% kaikista ensimmäiseen hakemukseen annetuista ensimmäisistä päätöksistä (kuva 13). Hakemus raukeaa muun muassa silloin kun hakija peruu hakemuksen tai hän ei osallistu menettelyprosessiin eli ei esimerkiksi saavu paikalle kuulusteluun tai puhutteluun. Tutkimatta jätettyjä päätöksiä annettiin 7,8% eli yhteensä 2 458 kaikista päätöksistä. Hakemus jätetään tutkimatta muun muassa silloin, kun hakijalla on turvapaikkahakemus vireillä toisessa EU-valtiossa eli Dublinin päätöksen nojalla tai hakija on jo saanut suojelua toisesta EU-valtiosta. Kielteisiä päätöksiä annettiin yhteensä 15 244, mikä oli 48,1% kaikista annetuista ensimmäisistä päätöksistä ensimmäiseen hakemukseen. Myönteisiä päätöksiä annettiin 7 674, mikä oli kaikista ensimmäiseen hakemukseen annetuista ensimmäisistä päätöksistä 24,2%. Syystä tai toisesta 178 (0,6%) hakemukselle ei annettu minkäänlaista turvapaikkahakemuspäätöstä.

Kuva 13. Kaikkien vuonna 2015 turvapaikkahakemuksen jättäneiden ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen päätöstyypin jakautuminen.

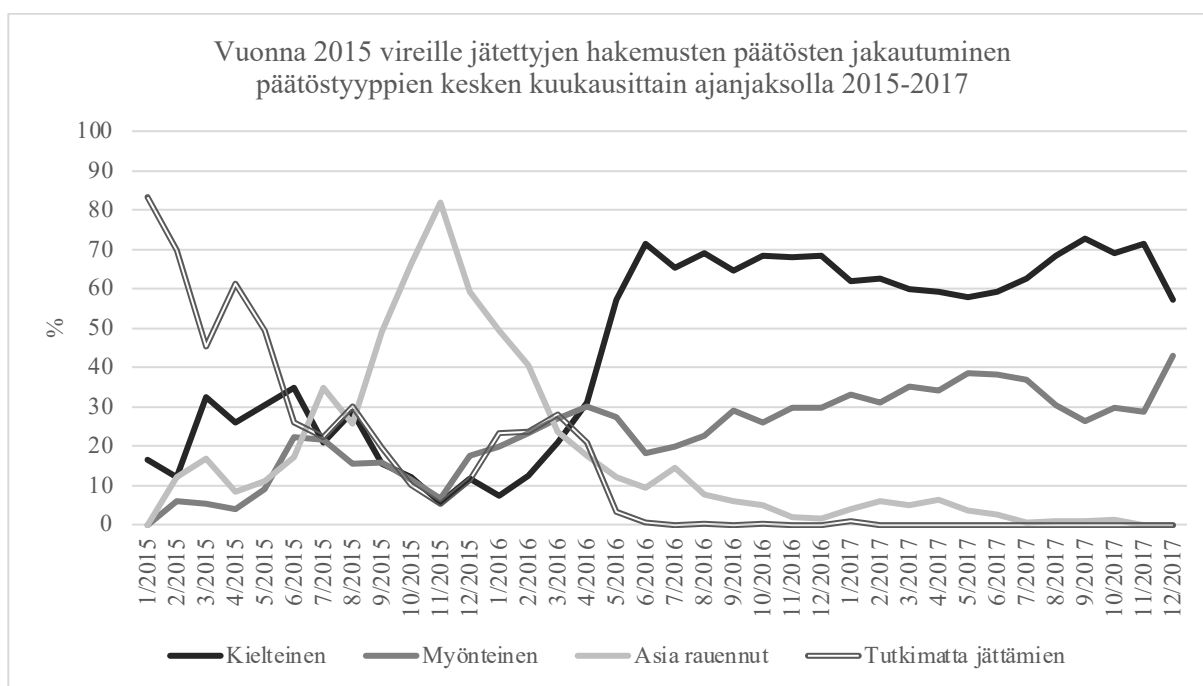
Ensimmäiseen turvapaikkahakemukseen ensimmäisen päätöksen saamisessa kesti keskimäärin hieman alle 300 päivää, kun tarkastelussa olivat mukana kaikki päätöstyypit (taulukko 2). Kielteisiä ja myönteisiä päätöksiä joutui odottamaan keskimäärin noin vuoden verran. Kielteisissä päätöksissä kesti hieman pidempään kuin myönteisissä päätöksissä. Päätökset hakemuksen tutkimatta jättämisestä tai raukeamisesta tehtiin puolestaan nopeimmin. Nämä päätökset on annettu keskimäärin noin neljän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä.

Taulukko 2. Vuonna 2015 jätettyihin ensimmäisiin turvapaikkahakemuksiin annettujen ensimmäisten päätösten antamisessa kestänyt aika (päiviä) päätöstyypeittäin.

	Koko aineisto	Myönteinen päätös	Kielteinen päätös	Hakemus rauennut	Tutkimatta jättäminen
Keskiarvo	289	334	355	139	121
Mediaani	288	314	346	105	124
Moodi	316	316	327	55	113
N	31686	7674	15244	6310	2458

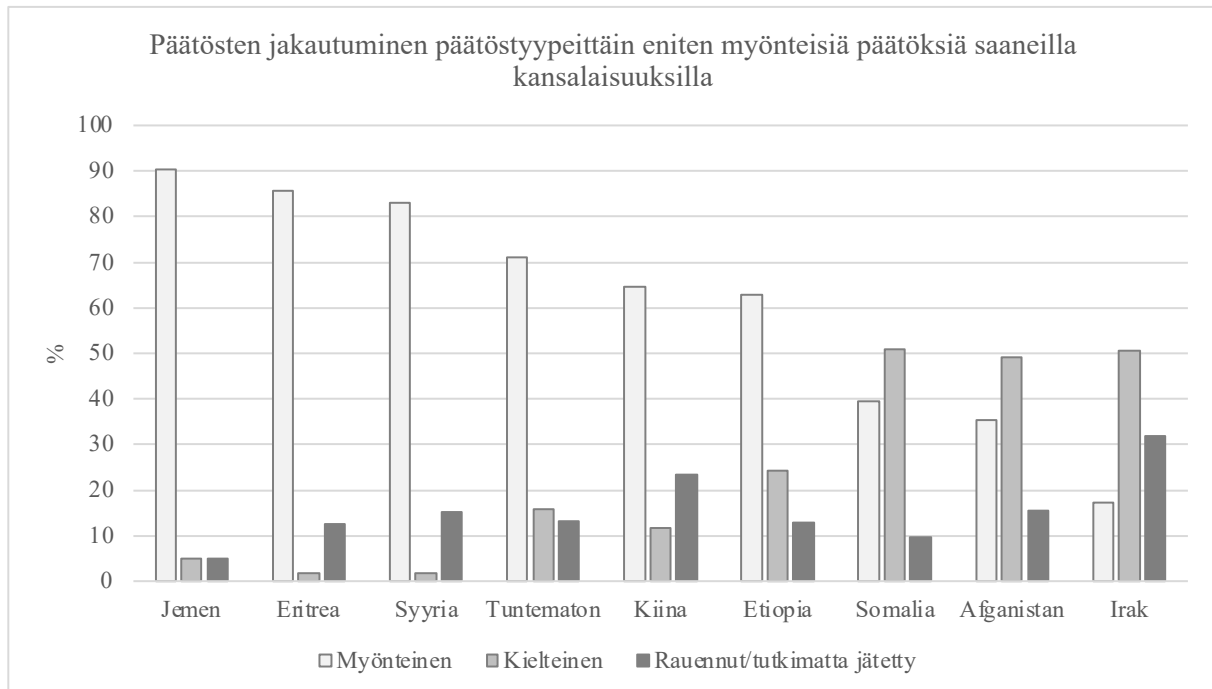
Kun ensimmäisen turvapaikkahakemuksen ensimmäistä päätöstä tarkasteltiin kuukausittain vuosien 2015–2017 aikana, huomattiin, että tarkastelujakson alussa on annettu eniten hakemuksen tutkimatta jättämisen päätöksiä (kuva 14). Tarkastelujakson loppupuolella rauenneiden ja tutkimatta jätettyjen päätösten osuudet laskivat huomattavasti ja olivat 0% tai lähellä nollaa prosenttia. Kielteisten päätösten osuus kuukausittaisista päätöksistä nousi keväällä 2016. Vuoden 2015 lopulla puolestaan hakemuksia raukesi eniten. Jopa yli 80% päätöksistä oli rauenneita marraskuussa 2015.

Kuva 14. Ensimmäisten turvapaikkahakemusten ensimmäisten päätösten jakautuminen päätöstyypin väleillä kuukausittain ajanjaksolla 2015–2017.

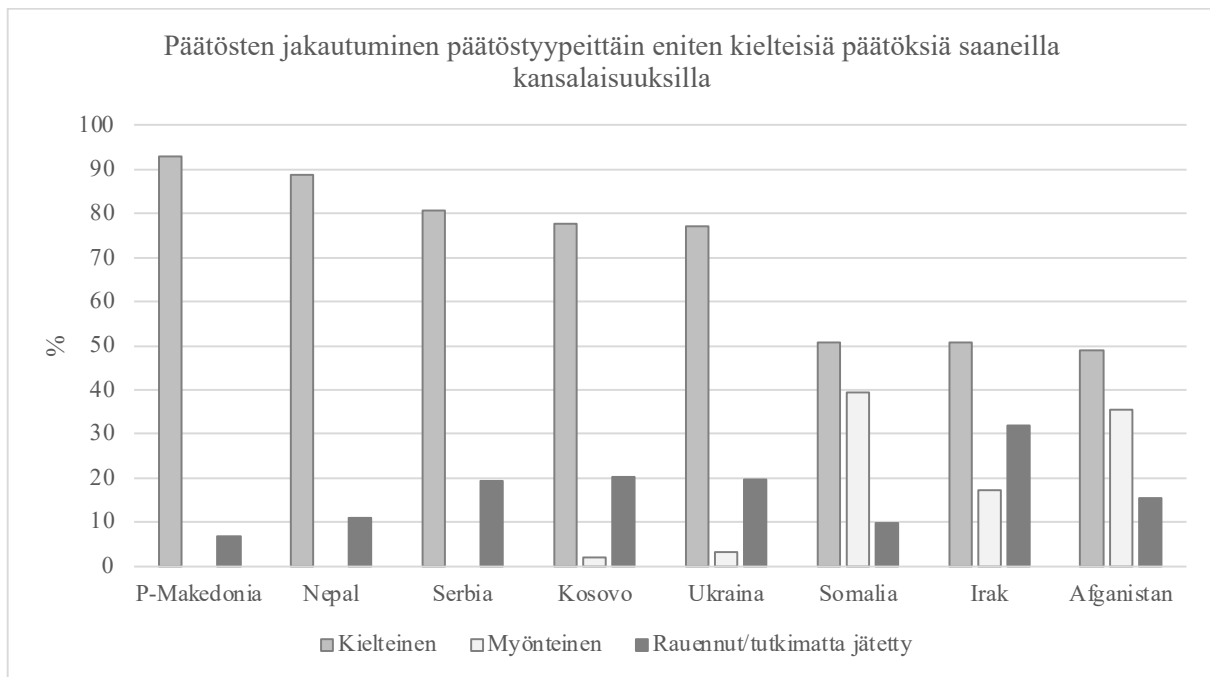
Kun ensimmäisen turvapaikkahakemuksen ensimmäisen päätöksen päätöstyypin tarkasteltiin kansalaisuuksittain, huomattiin, että jemeniläiset turvapaikanhakijat saivat suhteellisesti tarkasteltuna paljon myönteisiä päätöksiä kansalaisuutta kohden (Kuva 15). Heistä jopa 90,2% sai myönteisen päätöksen. Eritrealaiset ja syyrialaiset saivat kansalaisuutta kohden kummatkin yli 80% myönteisiä päätöksiä. Nämä valtiot (Jemen, Eritrea, Syyria, Kiina ja Etiopia), joilla myönteisten päätösten osuus kansalaisuuksittain oli korkea, kuuluvat demokriaindeksin luokkaan autoritaarinen (Democracy in

the...2016). Toisaalta myös Afganistan on luokiteltu autoritaariseksi valtioksi, mutta myönteisten päätösten osuus on huomattavasti esimerkiksi syyrialaisien ja jemeniläisten myönteisten päätösten osuutta alhaisempi.

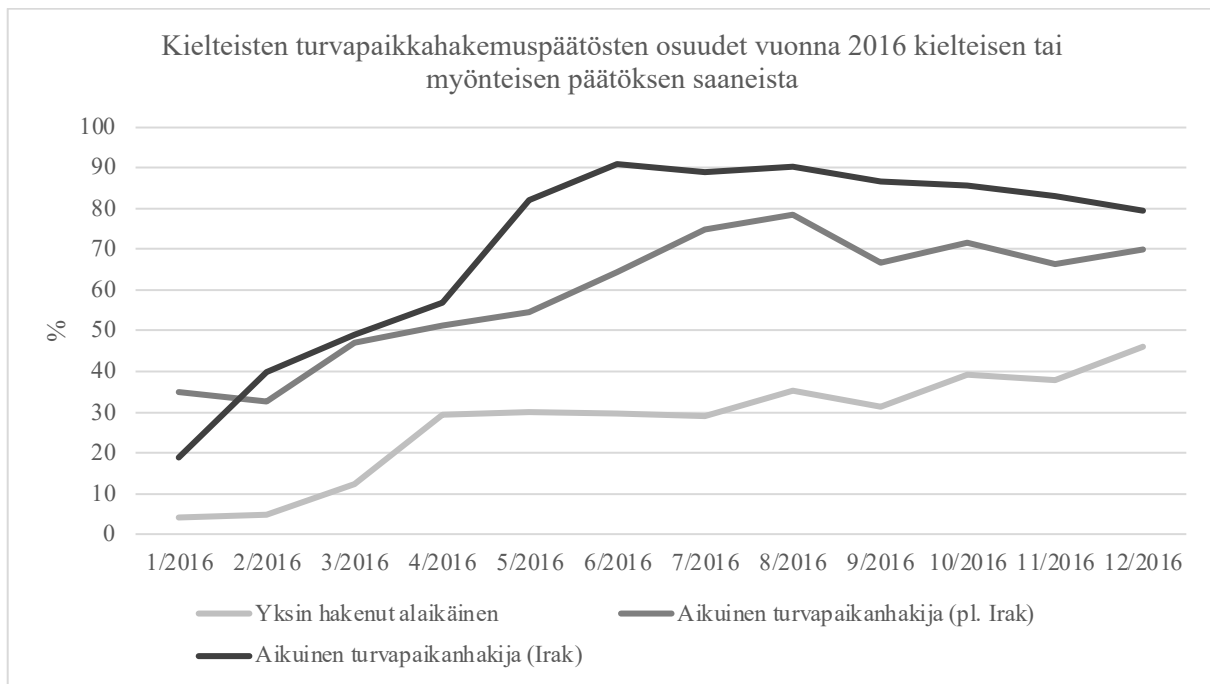
Kuva 15. Kansalaisuuksien, joilla myönteisten päätösten osuudet ensimmäisen hakemuksen ensimmäisestä päätöksestä olivat suurimpia, päätösten jakautuminen päätöstyypeittäin sekä yleisimmin aineistossa esiintyvät kansalaisuudet (Somalia, Afganistan ja Irak).

Kielteisten päätösten osalta etenkin Balkanin maista tulleet saivat kansalaisuuteen nähden paljon kielteisiä päätöksiä. Pohjoismakedonialaiset saivat kansalaisuutta kohden paljon kielteisiä päätöksiä, jopa 93,1% heidän päätöksistään oli kielteisiä (kuva 16). Myös serbialaisilla ja kosovolaisilla kielteisten päätösten osuus oli kummallakin korkea, noin 80%. Balkanin maista Suomeen tuli eniten hakijoita Albaniasta, mutta heidän osaltaan jopa 40% hakemuksista raukesi eli hakemuksia ei käsitelty loppuun asti. Huomioitavaa on, että aineistossa yleisimmin esiintyvistä kansalaisuuksista (Irak, Afganistan, Somalia, Syyria, Albania) syyrialaiset poikkesivat joukosta siten, että lähes kaikki heistä, joiden hakemukset tutkittiin, saivat myönteisen päätöksen. Eniten kielteisiä päätöksiä saaneista valtioista Pohjois-Makedonia ja Serbia kuuluivat vuonna 2015 toiseksi korkeimpaan demokratiaindeksin luokkaan eli luokkaan vaillinaisen demokratia (Democracy in the...2016).

Kuva 16. Kansalaisuudet, joilla kielteisten päätösten osuudet ensimmäisen hakemuksen ensimmäisestä päätöksestä olivat suurimpia, päätösten jakautuminen päätöstyypeittäin sekä yleisimmin aineistossa esiintyvät kansalaisuudet (Somalia, Afganistan ja Irak).

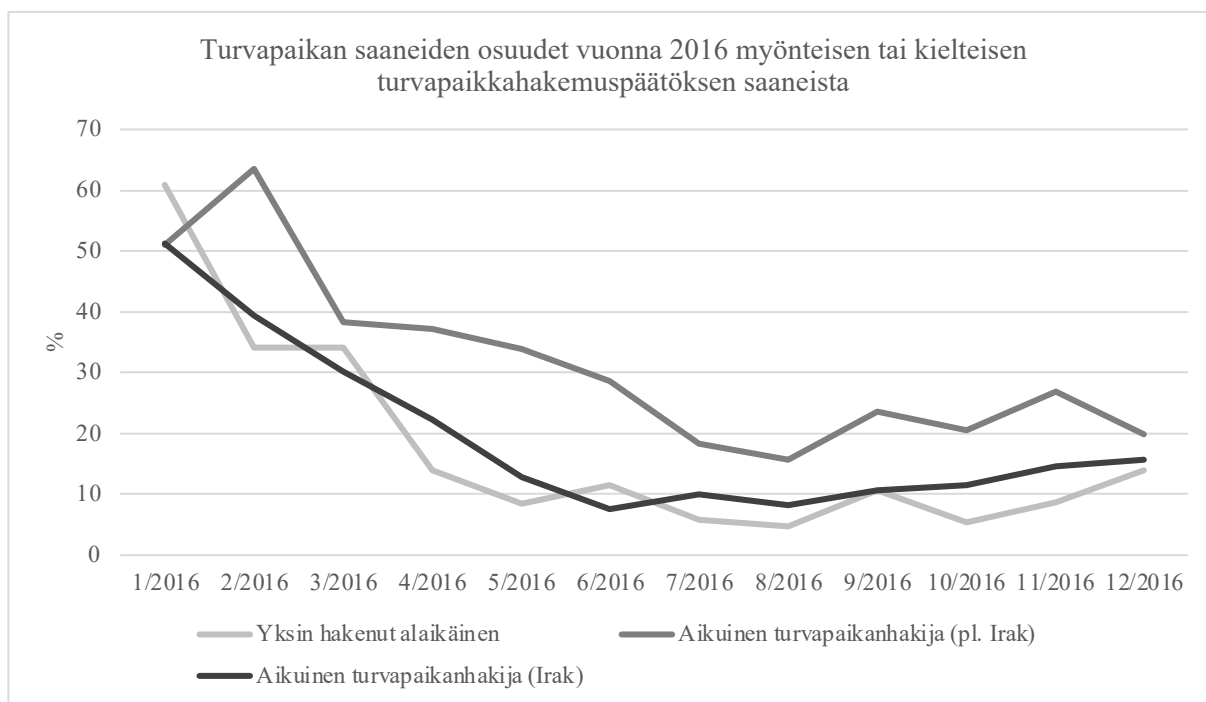
Vuoden 2016 aikana ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen päätöstyyppiksi kielteisten päätöksen saaneiden osuus nousi huomattavasti, kun kielteisten päätösten suhteellista osuutta tarkasteltiin myönteisen tai kielteisen päätöksen saaneiden kesken. Tarkastelussa mukana olivat kolme ryhmää: yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset, aikuiset irakilaiset turvapaikanhakijat sekä muut aikuiset turvapaikanhakijat kuin irakilaiset. Kielteisten päätösten osuus nousi keväällä 2016 kaikkien tarkasteltujen ryhmien osalta (kuva 17). Tällöin tuli voimaan lakimuutos, jonka myötä humanitaarinen suojelu poistui myönteisten päätösten perusteista eli oleskeluluvan oikeuttavana perusteena (Humanitaarista suojelua...2016). Humanitaarisen suojelun poistuminen oli yksi syy, jolla Migri perusteli kielteisten päätösten osuuden kasvua. Humanitaarisen suojelun osuus myönteisen päätöksen perusteista ennen uudistusta eli toukokuuta 2016, oli 4,9%. Yhteensä siis 4,9% vuonna 2015 saapuneista oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista sai oleskeluluvan humanitaarisen suojelun perusteella ennen sen poistumista oleskeluluvan kriteereistä. Näin ollen humanitaarisen suojelun poistuminen oleskeluluvan kriteereistä ei todennäköisesti ole merkittävä tekijä kielteisten päätösten määrän kasvussa.

Kuva 17. Vuonna 2015 Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden kielteisten päätösten osuudet kuukausittain vuonna 2016 ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi annetuista kielteisistä ja myönteisistä päätöksistä.

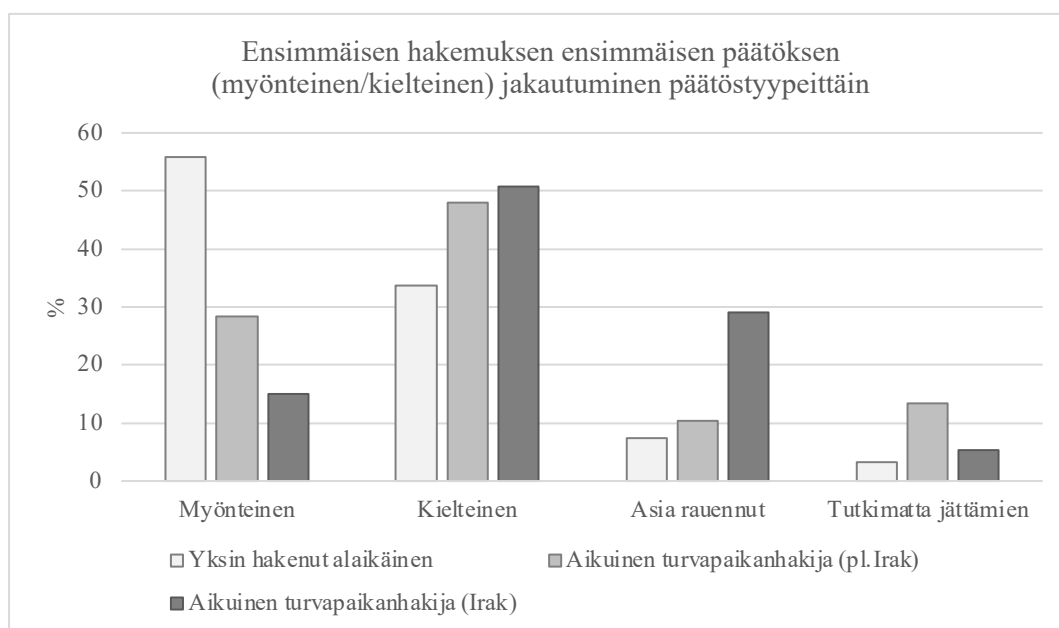
Vuoden 2016 alussa lähes kaikki yksin hakeneet alaikäiset, joiden hakemus tutkittiin loppuun asti eli ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi annettiin myönteinen tai kielteinen päätös, saivat myönteisen päätöksen. Kielteisten päätösten osuus oli kuitenkin myös yksin hakeneilla alaikäisillä noususuuntainen vuoden 2016 aikana. Aikuisilla, sekä irakilaisilla että muilla kuin irakilaisilla, turvapaikanhakijoilla kielteisten päätösten osuus oli kevään 2016 suuren nousun jälkeen jopa hieman laskusuuntainen. Irakilaisilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla kielteisten päätösten osuus nousi tarkastelluista ryhmistä eniten kevään 2016 aikana. Yhteensä aikuisilla turvapaikanhakijoilla kielteisten päätösten osuus oli koko vuoden 2016 suurempi kuin yksin hakeneilla alaikäisillä.

Kun turvapaikansaaneiden osuutta tarkasteltiin vuonna 2016 annetuista loppuun asti tutkituista ensimmäisistä hakemuksista eli ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen tai kielteisen päätöksen saaneista, huomattiin, että turvapaikan saaneiden osuus laski vuoden 2016 alusta kaikilla tarkastelluilla ryhmillä (kuva 18). Nämä tarkastellut ryhmät olivat: yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset, aikuiset irakilaiset turvapaikanhakijat sekä muut aikuiset turvapaikanhakijat kuin irakilaiset. Irakilaisilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla turvapaikkojen osuus laski vuoden 2016 alkupuolella myönteisen tai kielteisen päätöksen saaneista kaikkein suoraviivaisesti. Muilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla turvapaikan saaneiden osuus nousi aluksi vuoden 2016, mutta kääntyi sen jälkeen laskuun. Vuoden 2016 jälkipuolella ainoastaan muilla aikuisilla kuin irakilaisilla turvapaikanhakijoilla turvapaikan saaneiden osuus nousi yli 20%:iin.

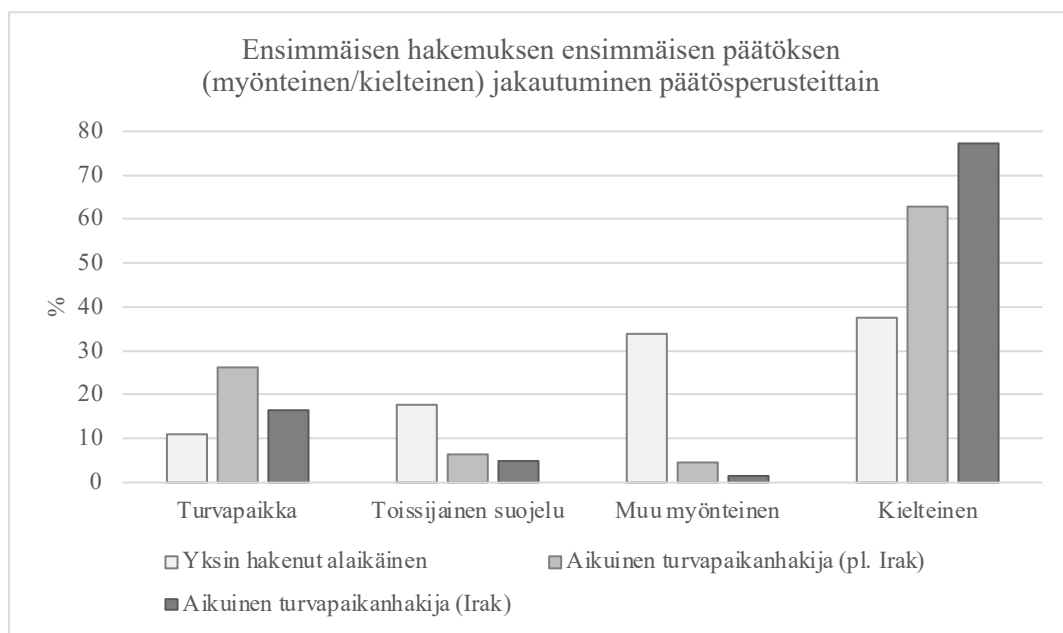
Kuva 18. Turvapaikan saaneiden osuudet kuukausittain vuonna 2016 ensimmäisen turvapaikkahakemuksen ensimmäisen päätöksen (myönteinen tai kielteinen päätöstyyppi) saaneista.

Kun tarkasteltiin ensimmäisen hakemuksen ensimmäisiä päätöksiä käsittelyperusteen mukaan, huomattiin, että yksin hakeneet alaikäiset saivat selkeästi eniten myönteisiä päätöksiä (kuva 19). Aikuisilla irakilaisilla turvapaikanhakijoilla hakemuksia raukesi jopa 20 prosenttiyksikköä enemmän kuin muilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla ja yksin hakeneilla alaikäisillä. Muilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla kuin irakilaisilla hakemuksia puolestaan jätettiin tutkimatta eniten. Tulos oli tilastollisesti merkitsevä.

Kuva 19. Vuonna 2015 hakemuksen vireille jättäneiden turvapaikanhakijoiden päätösten jakautuminen päätöstyypeittäin eri käsittelyperusteryhmillä.

Kun tarkasteltiin aikuisten turvapaikanhakijoiden ja yksin hakeneiden alaikäisten eroja turvapaikan saamisessa myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneiden keskuudessa, huomattiin, että aikuiset saivat yksin hakeneita alaikäisiä useammin turvapaikan (kuva 20). Sekä irakilaiset aikuiset turvapaikan hakijat että muut aikuiset kuin irakilaiset turvapaikanhakijat saivat turvapaikan yksin hakeneita alaikäisiä useammin. Vaikka yksin hakeneet alaikäiset saivat aikuisia turvapaikanhakijoita useammin myönteisen päätöksen turvapaikkahakemukselleen, aikuiset saivat turvapaikan useammin. Yksin hakeneet alaikäiset saivat puolestaan huomattavasti aikuisia useammin oleskeluluvan muulla perusteella. Muu henkilökohtainen peruste voi olla esimerkiksi ihmiskaupan uhri tai muu henkilökohtainen syy. Jopa 33,9% yksin hakeneista alaikäistä sai myönteisen päätöksen muulla kuin kansainvälisen suojelun perusteella. Aikuisista, sekä irakilaisista että muista kuin irakilaisista, kummastakin ryhmästä vain alle 5% sai oleskeluluvan muulla perusteella. Huomioitavaa on, että aikuisista turvapaikanhakijoista irakilaiset saivat useammin kielteisen päätöksen kuin muut aikuiset turvapaikanhakijat. Irakilaisista aikuisista turvapaikanhakijoista 77,3% sai kielteisen päätöksen. Muilla aikuisilla kuin irakilaisilla kielteisten päätösten osuus oli 62,9% loppuun asti tutkituista hakemuksista. Tulos oli tilastollisesti merkitsevä.

Kuva 20. Vuonna 2015 tulleiden turvapaikanhakijoiden ensimmäisen turvapaikkahakemuksen ensimmäisen päätöksen (myönteinen tai kielteinen päätöstyyppi) jakautuminen päätöserusteittain eri käsittelyperusteryhmillä.

Käsittelyperusteen ja sukupuolen vaikutusta turvapaikan saamiseen ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen osalta tutkittiin myös logistisella regressiolla (taulukko 3). Logistisen regression malli ei ollut H&L-testin (p -arvo $< 0,05$) mukaan sopiva. Logistinen regressio ei siis tue ristiintaulukointia siinä, että aikuiset saisivat todennäköisemmin turvapaikan kuin yksin hakeneet alaikäiset. Myös mallin selitysaste eli R-luku on alhainen, vain 3%. Logistisen regression mukaan naiset

saivat todennäköisemmin turvapaikan kuin miehet ja yksin hakeneet alaikäiset saivat epätodennäköisemmin turvapaikan kuin aikuiset turvapaikanhakijat. Tulos ei kuitenkaan ole luotettava, koska H&L-testin p-arvo on pienempi kuin 0,05 ja R-luku eli selityssaste on alhainen.

Taulukko 3. Logistinen regressio, jossa turvapaikan saamista selitetään taustamuuttujilla sukupuoli (mies/nainen) ja käsittelyperuste (yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen/aikuinen turvapaikanhakija).

	B	Sig.	Exp(B)	N
Sukupuoli (Mies)		<,001		16 084
Sukupuoli (Nainen)	-0,693	<,001	0,500	3 105
Käsittelyperuste (aikuinen tp-hakija)		<,001		16 593
Käsittelyperuste (Yksin hakenut alaikäinen)	0,608	<,001	1,837	2 596

Selitettävä muuttuja: turvapaikka (0 = turvapaikka, 1 = ei turvapaikkaa)

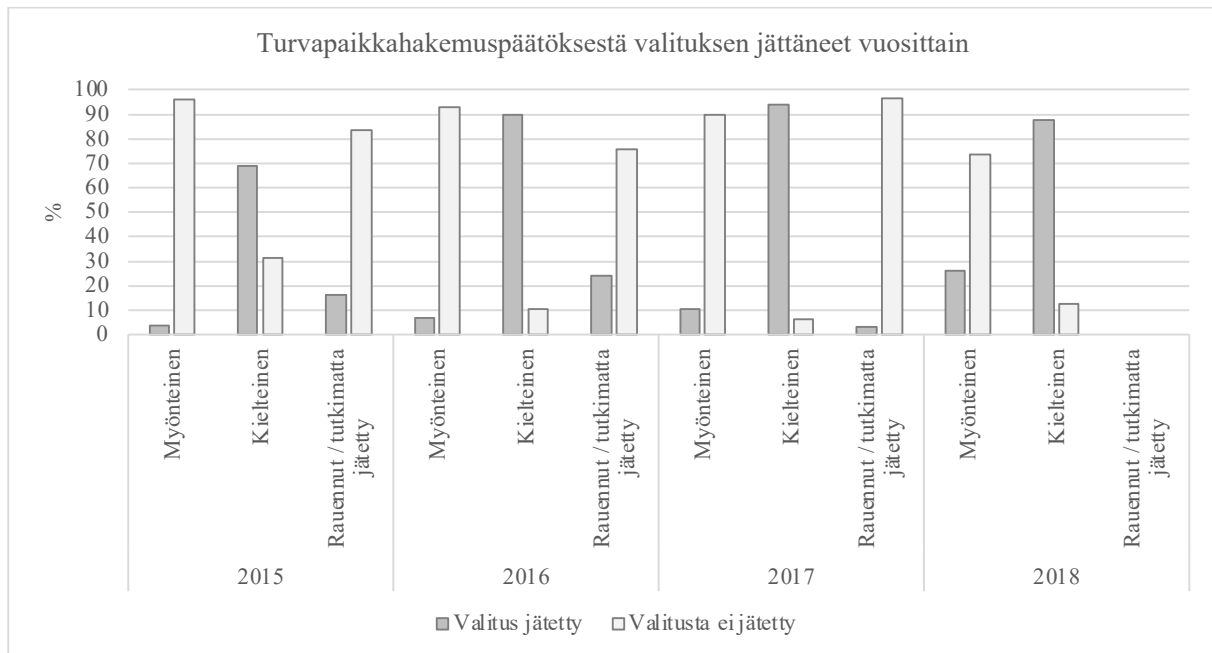
Selittävät muuttujat: Käsittelyperuste (0 = aikuinen tp-hakija, 1 = yksin hakenut alaikäinen) ja sukupuoli (0 = mies, 1 = nainen)
Nagelkerke R = 0,030; Hosmer & Lemeshow -testin p-arvo < 0,037

Kansalaisuuksittain tarkasteltuna aikuiset turvapaikanhakijat saivat useammin turvapaikan kuin yksin hakeneet alaikäiset ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen perusteeksi sekä afganistanilaisilla että irakilaisilla (taulukko 4). Turvapaikan saamista tutkittiin siitä hakijoiden joukosta, jotka olivat saaneet ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen tai kielteisen päätöksen. Somalialaisilla puolestaan yksin hakeneet alaikäiset saivat useammin turvapaikan kuin aikuiset turvapaikanhakijat. Kaikkien kansalaisuuksien osalta käsittelyperusteiden väliset erot päätöserusteissa olivat tilastollisesti merkitseviä. Kuitenkin, kun turvapaikan saamista tutkittiin käsittelyperusteiden välillä vain turvapaikan saamisen osalta (sai turvapaikan tai ei saanut turvapaikkaa), somalialaisilla tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Näin ollen somalialaisilla käsittelyperuste ei näytä vaikuttaneen turvapaikan saamiseen. Afganistanilaisilla ja irakilaisilla puolestaan käsittelyperuste näytti vaikuttavan turvapaikan saamiseen. Kaikilla kansalaisuusryhmillä kuitenkin yksin hakeneet alaikäiset saivat huomattavasti aikuisia turvapaikanhakijoita useammin päätöserusteeksi ”muu myönteinen” -perusteen.

Taulukko 4. Päätöserusteiden jakautuminen yksin hakeneilla alaikäisillä ja aikuisilla turvapaikanhakijoilla kansalaisuuksittain tarkasteltuna.

	Afganistan		Irak		Somalia	
	Aikuinen tp-hakija	Yksin hakenut alaikäinen	Aikuinen tp-hakija	Yksin hakenut alaikäinen	Aikuinen tp-hakija	Yksin hakenut alaikäinen
Turvapaikka	11,4 %	6,4 %	16,5 %	12,7 %	27,1 %	30,0 %
Toissijainen suojelu	3,3 %	20,5 %	4,9 %	11,3 %	8,3 %	10,5 %
Muu myönteinen	5,8 %	39,2 %	1,4 %	20,7 %	4,5 %	24,5 %
Kielteinen	79,6 %	33,8 %	77,3 %	55,3 %	60,0 %	35,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
N	1 944	1 752	10 972	488	1 431	220

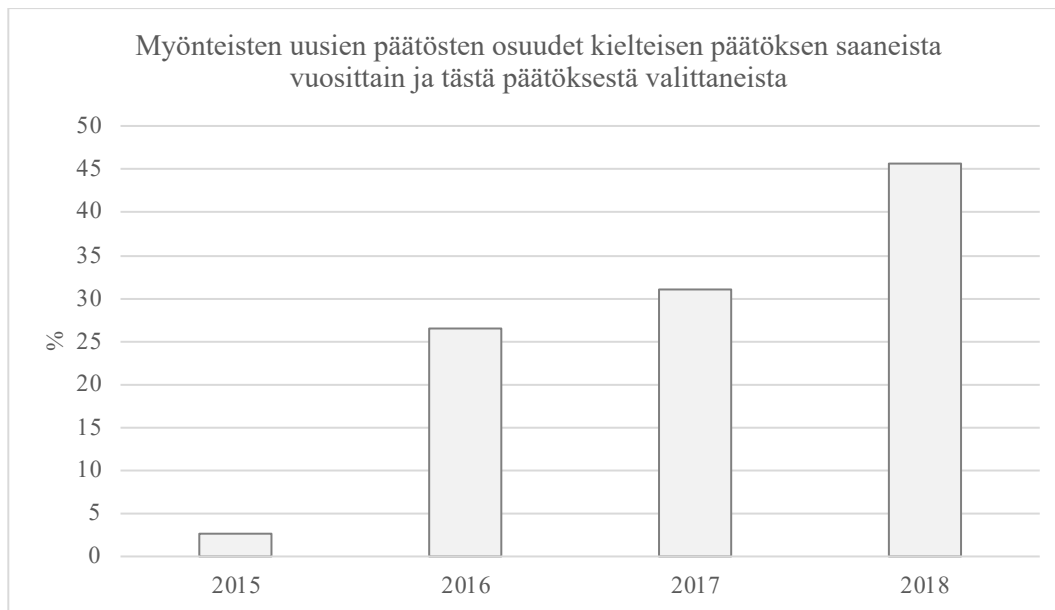
Ensimmäiseen turvapaikkahakemukseensa ensimmäiseksi päätökseksi kielteisen päätöksen saaneet jättivät eniten valituksia kaikkina tarkasteltuina päätöksen saamisen ajankohtina (kuva 21). Vuoden 2015 jälkeen annetuissa päätöksissä tehtyjen valitusten osuudet, etenkin kielteisten päätösten osalta, nousivat. Kun vuonna 2015 saaduista kielteisistä päätöksistä valituksen jätti 68,7%, vuonna 2016 saaduista kielteisistä päätöksistä valituksen jätti jopa 89,6%. Myös myönteisistä päätöksistä jätettyjen valitusten osuudet nousivat joka vuosi 2015 ja 2018 välillä annetuissa päätöksissä. Kunkin vuoden erot päätöstyypeittäin tehdyissä valituksissa olivat tilastollisesti merkitseviä.

Kuva 21. Turvapaikkahakemuspäätöksestä valittaneet päätöstyypeittäin päätöksen saamisen ajankohdan mukaan vuosittain 2015–2018.

Vuonna 2015 kielteisistä päätöksistä valittaneista vain 2,7% sai Migriltä uuden myönteisen päätöksen (kuva 22). Tämä tarkoittaa sitä, että 2,7% kielteisen päätöksen saaneista ja siitä valittaneista päätös muuttui kielteisestä myönteiseksi valitusprosessin myötä. Vuoden 2015 jälkeen annetuista kielteisistä päätöksistä, joista tehtiin valitus, päätöstyyppi vaihtui huomattavasti useammin kielteisestä myönteiseksi valitusprosessin myötä. Vuonna 2016 kielteisen päätöksen saaneista ja tästä päätöksestä valittaneista 26,6% sai uuden myönteisen päätöksen Migriltä. Tulos viittaa siihen, että on mahdollista, että Migrin tekemissä kielteisissä päätöksissä perusteet eivät olleet kestäviä.

Kuva 22. Myönteisten turvapaikkahakemuspäätösten osuus uusista päätöksistä ensimmäiseen hakemukseen heillä, jotka saivat kyseisenä vuonna kielteisen päätöksen ja valittivat siitä.

Uusintahakemuksen huhtikuun 2015 ja helmikuun 2022 alun välillä jätti yhteensä 5 215 hakijaa eli 16,4% vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista. Uusintahakemuksen jättäneistä 1 030 hakijaa eli 19,8% sai myönteisen päätöksen uusintahakemukseensa ja yhteensä 692 hakijaa eli 13,3% uusintahakemuksen jättäneistä sai turvapaikan. Uusintahakemukseen myönteisen päätöksen saaneista turvapaikan saaneiden osuus oli 67,1%.

6.3 Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset

Logistisella regressiolla tutkittiin iän ja kansalaisuuden vaikututusta todennäköisyyteen saada kielteinen tai myönteinen päätöstyyppi turvapaikkahakemukseensa yksin hakeneilla alaikäisillä ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen osalta. Ikää tarkasteltiin hakijan iällä päätöksen saamisen hetkellä, koska osa yksin hakeneista alaikäisistä ehti täyttää 18 vuotta päätöstä odottaessaan. Logistisen regression mukaan päätöstä odottaessaan täysi-ikäiseksi ehtineet saivat todennäköisemmin kielteisen päätöksen kuin he, jotka olivat päätöksen saamisen aikaan yhä alaikäisiä (taulukko 5). Kansalaisuuden osalta somalialaiset sekä muut kansalaisuudet saivat afganistanilaisia ja irakilaisia todennäköisimmin myönteisen päätöksen. Irakilaiset puolestaan saivat afganistanilaisia todennäköisemmin kielteisen päätöksen eli he saivat näistä tarkastelluista kansalaisuusryhmistä epätodennäköisimmin myönteisen päätöksen. Sukupuoli ei ollut tilastollisesti merkitsevä muuttuja logistisessa regressiossa eli sillä ei näyttänyt mallin mukaan olevan merkitystä myönteisen tai kielteisen päätöstyyppin saamiseen yksin hakeneilla alaikäisillä. Mallin selitysaste oli 29%.

Taulukko 5. Yksin hakeneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kielteisen päätöstyypin yhteys hakijan kansalaisuuteen ja ikään päätöksen saamisen hetkellä.

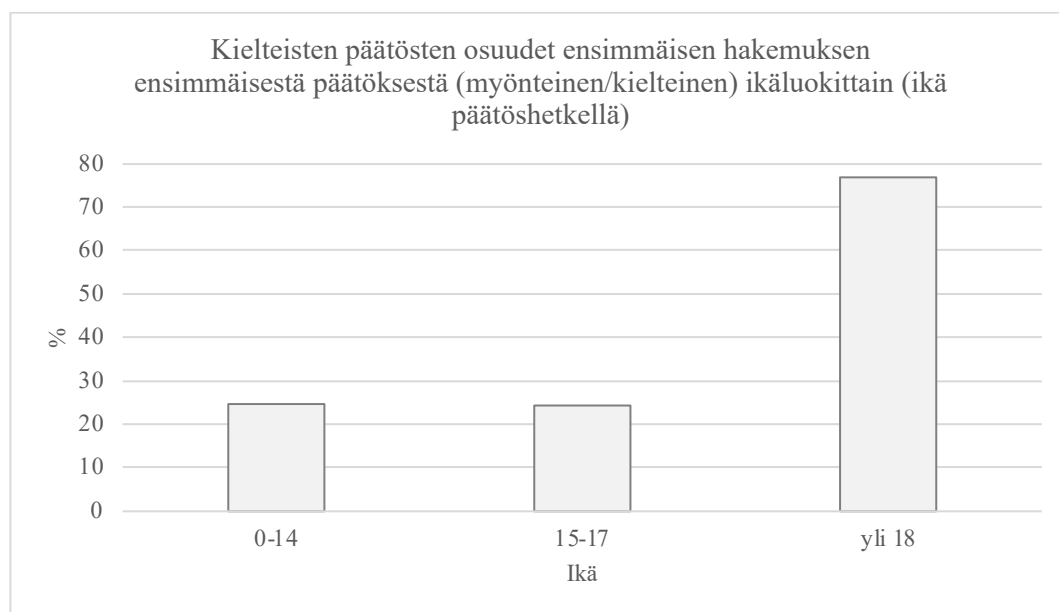
	B	Sig.	Exp(B)	N
Kansalaisuus (Afganistan)		<,001		1 751
Kansalaisuus (Irak)	0,641	<,001	1,898	486
Kansalaisuus (Somalia)	-0,241	0,165	0,786	220
Kansalaisuus (Muu)	-0,694	0,002	0,500	139
Ikä_ph (alle 18v.)		<,001		1 936
Ikä_ph (18v. tai yli)	2,314	<,001	10,110	660

Selitettävä muuttuja: päätöstyypin (0 = myönteinen, 1 = kielteinen)

Selittävät muuttujat: Kansalaisuus (0 = Afganistan, 1 = Irak, 2 = Somalia, 3 = Muu), Ikä päätöshetkellä (ikä_ph): (0 = alle 18v., 1 = 18v tai yli)

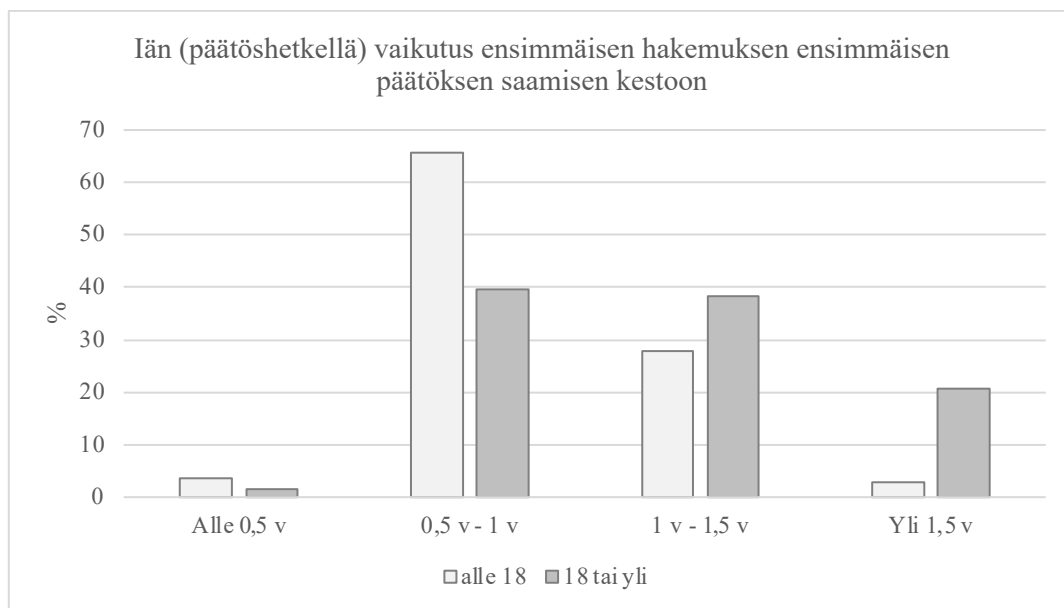
Nagelkerke R = 0,290; H&L > 0,05

Kuten logistinen regressio osoitti, sillä oliko yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen ehtinyt tulla täysi-ikäiseksi ennen päätöksen saamista vai ei, oli vaikutusta saatuun päätöstyypin. Yhteensä 713 hakijaa eli 24,4% yksin hakeneista alaikäisistä ehti tulla täysi-ikäiseksi päätöstään odottaessaan. Heistä 506 hakijaa eli 76,7% sai kielteisen päätöksen, kun tarkasteltiin niitä hakijoita, jotka saivat myönteisen tai kielteisen päätöksen ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi (kuva 23). Päätöksen saamisen hetkellä 15–17-vuotiaista kielteisiä päätöksiä myönteisen tai kielteisen päätöksen saaneista sai yhteensä 424 hakijaa eli 24,3%, mikä oli huomattavasti vähemmän kuin täysi-ikäiseksi ehtineillä yksin hakeneilla alaikäisillä. Myös päätöksen saamisen hetkellä alle 15-vuotiailla kielteisten päätösten osuus oli vain 24,6%, Alle 15-vuotiaista 48 hakijaa sai kielteisen päätöksen. Ikäluokkien väliset erot kielteisten päätösten osuuksissa olivat tilastollisesti merkitseviä.

Kuva 23. Iän (päätöksen saamisen hetkellä) vaikutus kielteisen päätöstyypin (ensimmäisen hakemuksen ensimmäinen päätös, joka ollut myönteinen tai kielteinen) saamiseen yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä.

Ensimmäisen hakemuksen ensimmäistä päätöstyyppiä yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä tutkittiin vielä päätöksen saamisessa kestäneen ajan suhteen. Päätöksessä kestänyttä aikaa tutkittiin myönteisen ja kielteisen päätöstyyppin osalta, ja sen mukaan, oliko yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen päätöksen saamisen hetkellä alaikäinen vai täysi-ikäinen. Ristiintaulukoinnin mukaan heillä, jotka olivat ehtineet täyttää vähintään 18 vuotta päätöstä odottaessaan, päätöksen saamisessa kesti keskimäärin pidempään kuin heillä, jotka olivat päätöksen saamisen aikaan yhä alaikäisiä (kuva 24). Tulos oli tilastollisesti merkitsevä. Toisaalta mitä pidempään alaikäisenä hakenut henkilö joutuu odottamaan päätöstään, sitä todennäköisemmin hän ehtii täyttää 18 vuotta päätöstä odottaessaan. Hakemusten käsittelyajat venyivät vuonna 2015 Suomeen tulleilla turvapaikanhakijoilla, joten on todennäköisempää, että pitkään päätöstään odottaneet ehtivät täyttää 18 vuotta. Tämä johtuu siitä, että suurin osa yksin hakeneista alaikäisistä oli hakemuksen jättämisen hetkellä 16–17-vuotiaita. Tulos ei siis suoraan kerro siitä, että päätöksen antamisessa kesti, jotta hakija ehtisi täyttää 18 vuotta ennen päätöksen antamista. Se voi myös kertoa vain siitä, että he, joilla päätös venyi syystä tai toisesta, todennäköisemmin ehtivät täyttää 18 vuotta.

Kuva 24. Päätöksen saamisessa kestäneen ajan jakautuminen yksin hakeneilla alaikäisillä sen mukaan, oliko hakija täysi-ikäinen vai alaikäinen päätöksen saamisen hetkellä.

Yksin hakeneita alaikäisiä tarkasteltiin kansalaisuuksittain sen mukaan, mitkä olivat vuonna 2015 Suomeen yksin hakeneilla alaikäisillä yleisimmät kansalaisuudet. Nämä yleisimmät kansalaisuusryhmät olivat afganistanilaiset, irakilaiset sekä somalialaiset. Näiden kansalaisuusryhmien välisestä tarkastelusta selvisi, että somalialaisilla sukupuolella oli tilastollisesti merkitsevä ero päätöstyyppiin (taulukko 6). Somalialaisista tytöt saivat suhteellisesti tarkasteltuna enemmän myönteisiä päätöksiä turvapaikkahakemuksiinsa kuin pojat. Afganistanilaisilla ja irakilaisilla puolestaan sukupuolella ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa päätöstyyppin saamisessa. Myös kaikkia yksin hakeneita alaikäisiä

tarkasteltaessa, sukupuoli ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta siihen, saiko henkilö kielteisen vai myönteisen päätöstyypin. Iän suhteen tulokset olivat samanlaiset kaikilla tarkastelluilla kansalaisuuksilla eli vähintään 18 vuotta täyttäneet saivat selkeästi vähemmän myönteisiä päätöksiä kuin päätöshetkellä yhä alaikäiset hakijat.

Taulukko 6. Myönteisten päätösten jakautuminen iän ja sukupuolen suhteen kansalaisuuksittain myönteisen tai kielteisen turvapaikkahakemuspäätöksen (ensimmäisen hakemuksen ensimmäinen päätös) saaneilla turvapaikanhakijoilla.

		Myönteinen päätös	
Afganistan	Ikä	0–14	85,4 %
		15–17	76,9 %
		väh. 18	21,9 %
Irak	Ikä	0–14	50,9 %
		15–17	65,6 %
		väh. 18	15,9 %
Somalia	Sukupuoli	Mies	58,5 %
		Nainen	90,9 %
	Ikä	0–14	83,3 %
		15–17	78,1 %
		väh. 18	35,3 %

Afganistanilaisilla ja irakilaisilla sukupuoli ei ollut tilastollisesti merkitsevä taustamuuttuja

Turvapaikan saamista yksin hakeneiden alaikäisten osalta selitettiin taustatekijöillä sukupuoli ja kansalaisuus. Turvapaikkaa tutkittiin siitä joukosta hakijoita, jotka olivat saaneet ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen tai kielteisen päätöksen. Taustatekijöiden vaikutusta turvapaikan saamiseen tarkasteltiin logistisella regressiolla. Logistisen regression mukaan kansalaisuudella oli vaikutusta turvapaikan saamiseen yksin hakeneilla alaikäisillä (taulukko 7). Afganistanilaiset saivat epätodennäköisemmin turvapaikan kuin muiden maiden kansalaiset. Myös sukupuolen suhteen löytyi eroja turvapaikan saamisessa alaikäisillä yksin hakeneilla turvapaikanhakijoilla. Tytöt saivat logistisen regression mukaan todennäköisemmin turvapaikan kuin pojat. Sillä, oliko yksin hakenut alaikäinen turvapaikanhakija päätöksen saamisen hetkellä alaikäinen vai täysi-ikäinen, ei löytynyt tilastollisesti merkitsevää eroa turvapaikan saamisen suhteen.

Taulukko 7. Logistinen regressio, jossa turvapaikan saamista selitetään kansalaisuudella sekä sukupuolella yksin hakeneilla alaikäisillä.

	B	Sig.	Exp(B)	N
Kansalaisuus (Afganistan)		<,001		1 751
Kansalaisuus (Irak)	-0,703	<,001	0,495	486
Kansalaisuus (Somalia)	-1,711	<,001	0,181	220
Kansalaisuus (Muu)	-1,86	<,001	0,156	139
Sukupuoli (Mies)		<,001		2 436
Sukupuoli (Nainen)	-0,696	<,001	0,499	160

Selitettävä muuttuja: turvapaikka (0 = turvapaikka, 1 = ei turvapaikkaa)

Selittävät muuttujat: kansalaisuus (0 = Afganistan, 1 = Irak, 2 = Somalia, 3.= Muu), sukupuoli (0 = mies, 1 = nainen)

Nagelkerke R = 0,118, H&L > 0,05

Yksin hakeneiden alaikäisten osalta, sillä oliko hakija ehtinyt täyttää 18 vuotta päätöstä odottaessaan, näytti olevan huomattava vaikutus päätöstyyppiin, kun tutkittiin ensimmäiseen hakemukseen ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen tai kielteisen päätöksen saaneita. Sukupuolella ei puolestaan näyttänyt olevan tilastollisesti merkitsevää vaikutusta ensimmäisen turvapaikkahakemuksen myönteiseen tai kielteiseen päätöstyyppiin. Turvapaikkaa tarkasteltaessa puolestaan huomattiin, että täysi-ikäisyys eli se oliko yksin turvapaikkaa hakenut alaikäinen ehtinyt täyttää vähintään 18 vuotta, ei vaikuttanut turvapaikan saamiseen tilastollisesti merkitsevästi. Sen sijaan sukupuolella oli logistisen regression mukaan vaikutusta turvapaikan saamisen todennäköisyyteen.

7 Pohdintaa ja johtopäätökset

Vuonna 2015 Suomeen tuli lähes 32 000 turvapaikanhakijaa. Heitä tuli Suomeen monista eri kansalaisuusryhmistä. Suurin osa, kaksi kolmasosaa, heistä oli irakilaisia. Irakilaisten jälkeen suurimmat kansalaisuusryhmät olivat afganistanilaiset ja somalialaiset. Koko EU:n tasolla tarkasteltuna enemmistö turvapaikanhakijoista oli puolestaan syyrialaisia (Record number...2016). Suomen turvapaikanhakijoiden yleinen profiili poikkesi koko EU:n alueen turvapaikanhakijoiden yleisestä profiilista ainakin kansalaisuuden osalta. Enemmistö Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista oli nuoria aikuisia miehiä. Suomeen vuonna 2015 tulleista turvapaikanhakijoista hieman vajaat 3000 oli yksin turvapaikkaa hakevia alaikäisiä. Suurin osa heistä oli yli 15-vuotiaita afganistanilaisia poikia. Turvapaikanhakijat muuttavat kotimaastaan maiden rajojen yli turvapaikkaa haettavaan valtioon. Sekä hakijan lähtömaan että turvapaikkaa haettavan valtion poliittiset ilmapiirit ja tilanteet vaikuttavat oleellisesti turvapaikkahakemusten päätöksiin.

Suurin osa vuonna 2015 Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista haki turvapaikkaa loppuvuodesta. Suurin piikki Suomeen vuonna 2015 jätetyissä turvapaikkahakemuksissa ajoittuu viikoille 38 ja 39. Tällöin etenkin irakilaiset jättivät suurimman osan turvapaikkahakemuksistaan. Toinen piikki vireille jätetyissä hakemuksissa ajoittuu viikoille 45 ja 46, jolloin suurin osa afganistanilaisista jätti turvapaikkahakemuksensa. Myös yksin hakeneet alaikäiset jättivät suurimman osan hakemuksistaan viikoilla 45 ja 46. Koska suurin osa yksin hakeneista alaikäisistä oli kansalaisuudeltaan afganistanilaisia, tulos viittaa siihen, että yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset afganistanilaiset matkustivat yhdessä etnisen ryhmänsä kanssa.

Suomeen vuonna 2015 tulleista irakilaisista turvapaikanhakijoista on tehty tutkimusta aikaisemmin (Saarikkomäki ym. 2018; Koikkalainen & Nykänen 2019; Koikkalainen ym. 2019). Tutkimusten mukaan monet irakilaiset halusivat hakea turvapaikkaa juuri Suomesta (Koikkalainen & Nykänen 2019; Koikkalainen ym. 2019). Tulosten perusteella aikuisilla irakilaisilla turvapaikanhakijoilla hakemus jätettiin tutkimatta harvemmin kuin muilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla. Irakilaisilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla hakemus jätettiin tutkimatta vain 5%:lla. Tämä voisi viitata siihen, että irakilaiset pitivät kohteenaan juuri Suomea, eivätkä siksi hakeneet turvapaikkaa muista EU-valtioista ennen Suomeen tuloa. Tosin muilla aikuisilla turvapaikanhakijoilla kuin irakilaisilla tutkimatta jätettyjen hakemusten osuus kaikista hakemuksista oli myös matala, vain 13,3%. Sille, miksi turvapaikanhakijat eivät hakeneet muista EU-valtioista turvapaikkaa matkallaan Suomeen voi olla kuitenkin myös muita syitä kuin edellä esitetty, kuten se, kuinka paljon kauttakulkumaissa jo oli turvapaikanhakijoita.

Saarikkomäki ym. (2018) totesivat artikkelissaan, että Migri myönsi irakilaisille turvapaikanhakijoille kansainvälistä suojelua huomattavasti vähemmän vuonna 2017 kuin vuonna 2015. Saarikkomäen ym.

(2018) mukaan irakilaiden turvapaikanhakijoiden profiilissa ei kuitenkaan ollut tapahtunut huomattavaa muutosta ajankohtien välillä. Tämä tutkimus osoitti sen, että kielteisten päätösten määrät suhteessa myönteisiin päätöksiin nousivat vuoden 2016 keväällä ja samaan aikaan, annettujen turvapaikkojen osuudet myönteisten ja kielteisten päätösten saaneista laskivat. Tämä oli tilanne kaikkien tarkasteltujen ryhmien osalta, joita olivat yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset, irakilaiset aikuiset turvapaikanhakijat ja muut aikuiset kuin irakilaiset turvapaikanhakijat. Tutkimuksen tulokset tukevat Saarikkomäen ym. (2018) tuloksia siitä, että kansainvälisen suojelun myöntämisen määrät laskivat vuodesta 2015. Kielteisten turvapaikkahakemuspäätösten määrään vaikuttivat muun muassa lakimuutokset, kuten humanitaarisen suojelun poistuminen oleskeluluvan kriteereistä. Lisäksi muun muassa kuulusteluun käytettyä aikaa lyhennettiin. Saarikkomäen ym. (2018) näkemyksen mukaan nämä syyt eivät kuitenkaan todennäköisesti yksinään riittäneet selittämään kielteisten päätösten huomattavaa kasvua. Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että humanitaarinen suojele muodosti vain pienen osan (4,9%) vuonna 2015 hakemuksen jättäneiden turvapaikanhakijoiden myönteisen päätöksen perusteita ennen lakimuutoksen voimaantuloa. Näin ollen on epätodennäköistä, että lakimuutos olisi merkittävä syy kevään 2016 kielteisten päätösten nousussa. Täten tutkimuksen tulosten voidaan nähdä tukevan Lioddenin (2020) näkemystä siitä, että turvapaikkapäätöksiä tekevät virkailijat käyttävät harkintavaltaa päätöksiä tehdessään ja saattavat näin ollen saada aikaan muutosta turvapaikkapäätösten linjassa. Muun muassa poliittinen ilmapiiri ja ennätysellisen suuri määrä hakemuksia on voinut saada aikaan kriittisemmän suhtautumisen turvapaikanhakijan esittämiin todisteisiin. Tulokset osoittivat myös, että vuonna 2015 vain alle 3%:lla kielteisen päätöksen saaneista ja siitä valittaneista päätös muuttui valitusprosessin jälkeen myönteiseksi. Vuonna 2016 kielteisen päätöksen saaneilla ja tästä päätöksestä valittaneilla, jopa 26%:lla päätös muuttui valitusprosessin jälkeen myönteiseksi. Se, että kielteiset päätökset kääntyivät vuonna 2015 annettuihin päätöksiin nähden yhä useammin myönteiseksi valitusprosessin kautta voi kieliä haasteista, joita ennätysellisen suuri turvapaikkahakemusten määrä aiheutti. Lisätutkimusta tarvittaisiin siihen, mitkä tekijät todellisuudessa johtivat kielteisten päätösten huomattavaan nousuun keväällä 2016.

Yksin hakeneet alaikäiset nähdään olevan ikänsä puolesta haavoittuvassa asemassa (Vastaanottodirektiivi 2013/33/EU). Heikkilä & Mustaniemi-Laakson (2019) mukaan turvapaikanhakijan täytettyä 18 vuotta, häntä ei katsota enää haavoittuvaisessa asemassa olevaksi ja tietyt alaikäisiä koskevat erityistoimet turvapaikkaprosessissa loppuvat. Myös tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että alaikäisen tultua täysi-ikäiseksi, ikä lakkasi olemasta päätökseen vaikuttava tekijä. Sen seurauksena turvapaikanhakijalle ei myönnetty oleskelulupaa enää niin helposti kuin silloin, jos hän olisi ollut edelleen alaikäinen. Yksin turvapaikkaa hakeneista alaikäisistä 76,7% sai ensimmäisen hakemuksen ensimmäiseksi päätökseksi myönteisen päätöksen, kun tarkasteltiin myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneita eli heistä, joiden hakemusta ei jätetty tutkimatta tai hakemus ei rauennut. Sen sijaan päätöstä odottaessaan täysi-ikäisyyden saavuttaneista yksin hakeneista

alaikäisistä jopa 75,7% sai kielteisen päätöksen. Myönteisen päätöksen saamisessa tapahtui näin ollen selkeä muutos hakijan saavuttaessa 18 vuoden iän. Hedlundin ja Cederborgin (2015) tutkimuksen tulos osoitti, että lainsäätäjät pitivät hakijan kronologista ikää oleellisena tekijänä ymmärrettäessä henkilön elämän tilannetta ja tarpeita. Voidaan kuitenkin pohtia, häviääkö henkilön haavoittuva asema täysi-ikäisyyden saavuttamisen seurauksena ja toisaalta, mikä merkitys muilla taustatekijöillä kuten sukupuolella on hakijan suojelun tarpeeseen. Kuten Verveliet ym. (2014) toi esiin artikkelissaan, Afganistanissa perheen vanhimmasta pojasta, olipa hän täysi-ikäinen tai alaikäinen, tulee usein perheen pää, jos perheen isä kuolee. Voidaan siis nähdä, että esimerkiksi sukupuolella voi olla joissain kulttuureissa suurempi merkitys henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin kuin iällä. Kuitenkin tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että sukupuolella ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta turvapaikkahakemuksen myönteiseen tai kielteiseen päätökseen yksin hakeneilla alaikäisillä ensimmäisen hakemuksen ensimmäisen päätöksen osalta. Sen sijaan iällä eli sillä oliko hakija täysi-ikäinen vai alaikäinen päätöksen teon hetkellä, oli huomattava vaikutus turvapaikkahakemuksen päätöstyyppiin yksin turvapaikkaa hakeneilla alaikäisillä.

Migrin mukaan turvapaikan myöntäminen ei ole ikäsidonnaista, vaan turvapaikankriteerit ovat samat niin alaikäiselle kuin täysi-ikäisellekin (Maahanmuuttoviraston tiedote 14.4.2016). Tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittivat, että yksin hakeneille alaikäisille myönnettiin turvapaikkoja suhteellisesti vähemmän kuin aikuisille turvapaikanhakijoille irakilaisilla ja afganistanilaisilla. Se, että yksin hakeneet alaikäiset turvapaikanhakijat saivat vähemmän turvapaikkoja kuin aikuiset turvapaikanhakijat, voi viitata Lalanderin & Herzin (2018) esiintuomaan ajatukseen siitä, että yksin turvapaikkaa hakevien alaikäisten motiivit turvapaikanhakemiselle mietityttävät päättäjiä. Yksin turvapaikkaa hakeneet alaikäiset ovat herättäneet epäilystä niin kutsutuista ankkurilapsista. Suomessa perheenyhdistämistä ilman toimeentuloedellytystä voi hakea ainoastaan turvapaikan saanut henkilö (Toimeentuloedellytys...2023). Näin ollen suurimman osa näistä myönteisen turvapaikkahakemuspäätöksen saaneista yksin hakeneista alaikäisistä tarvitsisi täyttää toimeentuloedellytykset, mikäli he haluaisivat hakea perheenyhdistämistä. On siis paikallaan pohtia, onko ankkurilapsi-ajattelulla vaikutusta siihen, miksi niin iso osa yksin hakeneista alaikäisistä sai myönteisen päätöksen muulla kuin turvapaikka-perusteella. Toisaalta tulee huomioida myös se, että alaikäinen haavoittuvan asemansa vuoksi sai myönteisen päätöksen eli oleskeluluvan aikuisia turvapaikanhakijoita useammin silloin kun kansainvälisen suojelun kriteerit eivät täyttyneet. Tulos voi siis myös viitata siihen, että näillä alaikäisillä ei ollut Migrin tulkinnan mukaan perusteita turvapaikalle, mutta haavoittuvan asemansa vuoksi heillä oli aikuisia useammin peruste oleskeluluvulle muilla henkilökohtaisilla perusteilla. Lisäksi tuloksiin voi vaikuttaa ajankohta, jolloin päätös on annettu, mikäli muun muassa lähtövaltioiden turvallisuusluokituksissa on tapahtunut muutoksia. Kansalaisuuksittain suoritettu tarkastelu osoitti kuitenkin, että afganistanilaisilla ja irakilaisilla yksin hakeneet alaikäiset saivat turvapaikkoja vähemmän kuin aikuiset turvapaikanhakijat.

Yksin turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten osalta etenkin sillä, oliko hakija saavuttanut täysi-ikäisyyden ennen päätöksen antamista, oli huomattava vaikutus annettuun päätöstyyppiin. Vähintään 18 vuotta täyttäneet saivat huomattavasti useammin kielteisen päätöksen kuin päätöksen antamisen aikaan edelleen alaikäiset turvapaikanhakijat. Lisäksi kansalaisuudella oli vaikutusta turvapaikkapäätökseen yksin hakeneilla alaikäisillä. Irakilaiset saivat yleisimmistä kansalaisuusryhmistä todennäköisimmin kielteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa, mutta afganistanilaiset saivat epätodennäköisimmin turvapaikan. Sukupuoli ei tutkimuksen tulosten mukaan vaikuttanut todennäköisyyteen saada myönteinen tai kielteinen päätös yksin hakeneilla alaikäisillä. Sen sijaan sukupuolella näytti tulosten mukaan olevan vaikutusta siihen, kuinka todennäköisesti hakija sai turvapaikan. Tytöt saivat yksin hakeneista alaikäisistä todennäköisemmin turvapaikan kuin pojat. Täysi-ikäisyys ei puolestaan tutkimuksen tulosten mukaan vaikuttanut todennäköisyyteen saada turvapaikkaa.

Tämän tutkimuksen tulokset tarjoavat uutta tietoa vuoden 2015 turvapaikkaprosesseista, koska kyseistä aineistoa ei ole käytetty tutkimuksessa aikaisemmin. Vaikka Suomeen vuonna 2015 tulleita turvapaikanhakijoita on tutkittu aikaisemminkin, on tämä ensimmäinen kerta, kun käytössä on laaja, kaikki kyseisenä vuotena Suomeen tulleet turvapaikanhakijat kattava aineisto. Aineisto tarjoaa monia lisätutkimuksen kohteita. Tämä tutkimus on laajempi katsaus vuonna 2015 Suomeen tulleisiin turvapaikanhakijoihin. Tarvitaan lisää tutkimusta, jossa syvennyttään tässäkin tutkimuksessa esiin nousseihin kysymyksiin. Tämän tutkimuksen tulosten vertaileminen aikaisempien tutkimusten tuloksiin voisi nostaa myös esiin niitä muutoksia turvapaikkamenettelyssä, joita tämä poikkeuksellisen suuri turvapaikkahakemusten määrä on mahdollisesti saanut aikaan.

Lähteet

- Asylum applicants 2008–2021 = Asylum applicants by type of applicant, citizenship, age and sex - annual aggregated data (rounded) 2008–2021. Eurostat, 2022. <MIGR_ASYAPPCTZA>
- Ballard-Kang, J. L. & Sar, B. K. (2021). Reconstructing a sense of safety among resettled refugee survivors of torture: A Constructivist grounded theory study. *Journal of immigrant & refugee studies*. AHEAD-OF-PRINT, 1–14.
- Bodström, E. (2020). ‘Because Migri says so’: Legitimation in negative asylum decisions in Finland. *Nordic Journal of Migration Research* 10:2, 5–19.
- Castles, S. (2006). Global perspectives on forced migration. *Asian and Pacific Migration Journal* 15:1, 7–28.
- Common European Asylum System (luettu 4.7.2022). European Commission, Migration and Home Affairs. <https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system_en>
- Costello, C. (2016). Safe county? Says who? *International Journal of Refugee Law* 28:4, 601–622.
- Democracy in the age of anxiety (2016). The Economist Intelligence Unit. <eiu.com>
- Erdal, M. B. & Oeppen, C. (2017). Forced to leave? The discursive and analytical significance of describing migration as forced and voluntary. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44:6, 981–998.
- EU:n ja Turkin julkilausuma, 18. maaliskuuta 2016. (2016). *Lehdistötiedote* 144/16. Council of the EU, Brysseli.
- European Agenda on Migration (2015). European Commission, 13.5.2012, Brussels. <COM(2015) 240 final>
- First instance decisions 2008-2021 = First instance decisions on applications by citizenship, age and sex - annual aggregated data (rounded) 2008-2021. Eurostat, 2022. <MIGR_ASYDCFSTA>
- Garvik, M. & Valenta, M. (2021). Seeking asylum in Scandinavia: a comparative analysis of recent restrictive policy responses towards unaccompanied Afghan minors in Denmark, Sweden and Norway. *Comparative Migration Studies* 9:1, 1–22.
- Gil-Bazo, M.T. (2015). Asylum as a general principle of international law. *International journal of refugee law* 27:1, 3–28.
- Global trends in forced displacement in 2015 (2016). United Nations High Commissioner for Refugees UNHCR. <<https://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/576408cd7/unhcr-global-trends-2015.html>>
- Hedlund, D. & Cederborg, A-C. (2015). Legislators’ perceptions of unaccompanied children seeking asylum. *International Journal of Migration, Health and Social Care* 11:4, 239–252.

- Heikkilä, M. & Mustaniemi-Laakso, M. (2019). Turvapaikanhakijoiden haavoittuvuuden huomioiminen Suomen ulkomaalaisoikeudessa ja -käytänteissä. Lyytinen, E. (toim.) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa, Siirtolaisuusinstituutti, Turku, 65–88.
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. 9. p. 198–209 s. Edita Publishing Oy, Porvoo.
- Hohti, R. (2013). Lapsuuden rajat. *Läketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 129/23, 2519–2525.
- Hollnagel, E. (2014). Is safety a subject for science? *Safety Science* 67, 21–24.
- Hunt, M. (2014). The safe country of origin concept in European asylum law: past, present and future. *International Journal of Refugee Law* 26:4, 500–535.
- Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää, uudet maalinjaukset Afganistanista, Irakista ja Somaliasta (17.5.2016). Uutinen, Maahanmuuttovirasto. <<https://migri.fi/-/humanitaarista-suojelua-ei-myonneta-ena-uudet-maalinjaukset-afganistanista-irakista-ja-somaliasta>>
- Jauhiainen, J. S. (2017). Johdanto ja johtopäätökset. Jauhiainen, J. S. (toim.) Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa, Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos, Turku, 5–18.
- Jauhiainen, J. S. (2017). Turvapaikanhakijoiden tulo Euroopan unioniin ja Suomeen vuonna 2015. Jauhiainen, J. S. (toim.) Turvapaikka Suomesta? Vuoden 2015 turvapaikanhakijat ja turvapaikkaprosessit Suomessa, Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos, Turku, 19–30.
- Kaakinen, M. & Ellonen, N. (2021). Logistinen regressio (Uudistettu versio Mikko Mattilan (2003) artikkelista Logistinen regressio). Teoksessa: *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto, Tampere. (luettu 25.10.2022). <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/logistinen/>>
- Koikkalainen, S. & Nykänen, T. (2019). Viisitoista päivää: irakilaiden turvapaikanhakijoiden matka Euroopan halki. Lyytinen Eveliina (toim.) Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa, Siirtolaisuusinstituutti, 117–136.
- Koikkalainen, S., Kyle, D. & Nykänen T. (2019). Imagination, hope and the migrant journey: Iraqi asylum seekers looking for a future in Europe. *International Migration* 58:4, 54–68.
- Laki holhoustoimesta 1999/442. Annettu Helsingissä 1.4.1999.
- Lalander, P. & Herz, M. (2018). ‘I am going to Europe tomorrow’: the myth of the anchor child and the decision to flee in the narratives of unaccompanied children. *Nordic Journal of Migration Research* 8:2, 91–98.
- Liodden, T.M. (2020). Who is a refugee? Uncertainty and discretion in asylum decisions. *International Journal of Refugee Law* 32:4, 645–667.
- Lumme-Sandt, K., Nikander, P., Pietilä, I. & Vakimo S. (2020). Ikäkäsitykset päätöksenteon taustalla. *Gerontologia* 34:4, 359–362.
- Nopeutettu käsittely (2023). Turvapaikka Suomesta, Maahanmuuttovirasto. (Luettu 23.3.2023). <<https://migri.fi/nopeutettu-kasittely>>

- Maahanmuuttoviraston tiedote 14.4.2016. (2016). Vain osan ikä testataan – valtaosa alaikäisenä turvapaikkaa hakevista on alaikäisiä. Maahanmuuttovirasto. (Luettu 23.3.2023).
<<https://migri.fi/-/vain-osan-ika-testataan-valtaosa-alaikaisena-turvapaikkaa-hakevista-on-alaikaisia>>
- Maahanmuuttoviraston tiedote 17.5.2016. (2016). Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää, uudet maalinjaukset Afganistanista, Irakista ja Somaliasta. Maahanmuuttovirasto. (Luettu 7.4.2023).
<<https://migri.fi/-/humanitaarista-suojelua-ei-myonneta-ena-uudet-maalinjaukset-afganistanista-irakista-ja-somaliasta>>
- Menettelydirektiivi 2013/32/EU <<http://data.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj>>
- Menjívar, C. & Perreira K. M. (2017). Undocumented and unaccompanied: children of migration in the European Union and the United States. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 45:2, 197–217.
- Miten täysi-ikäisyysraja on muuttunut vuodesta 1898 lähtien? (4.1.2021). *Eduskunta.fi*.
<<https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietopalvelulta-kysytya/Sivut/miten-taysi-ikaisyyssraja-on-muuttunut-vuodesta-1898-lahtien.aspx>>
- Määritelmädirektiivi 13.12.2011/95/EU. <<http://data.europa.eu/eli/dir/2011/95/oj>>
- Möller, N. Hansson, S. O. & Peterson, M. (2006). Safety is more than the antonym of risk. *Journal of Applied Philosophy* 23:4, 419–432.
- Oleskelulupa muulla perusteella (luettu 6.9.2022). Turvapaikka Suomesta, Maahanmuuttovirasto.
<<https://migri.fi/myonteinen-paatos/oleskelulupa-muulla-perusteella>>
- Paajanen, T. (2017). Multinomiaalisen logistisen regression sovellus vuoden 2014 EVAn kansalliseen asennetutkimukseen. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Matematiikan ja tilastotieteen laitos.
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, artikla 1, Sops 77/1968
<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2>
- Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015. (4.3.2016). Eurostat, newsrelease 2016:44. <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6?t=1457087311000>>
- Refugee and migrant children- Including unaccompanied and separated children - in the EU. (2017). *Quarterly Overview of Trends: January*, UNHCR, UNICEF & IOM.
- Regressioanalyysi – SPSS harjoitus 3. (Ellonen, Kaakinen & Mattila). Tietoarkisto, Tampereen yliopisto. (Luettu 28.2.2023)
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/harjoitus3/>>
- Ristiintaulukointi (Mattila Mikko). Tietoarkisto, Tampereen yliopisto. (Luettu 28.2.2023).
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi/>>

- Saarikkomäki, E., Oljakka, N., Vanto, J., Pirjatanniemi, E., Lavapuro, J. & Alvesalo-Kuusi, A. (2018). Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset Maahanmuuttovirastossa 2015–2017: Pilottitutkimus 18–34vuotiaita Irakin kansalaisia koskevista myönteisistä ja kielteisistä päätöksistä. *Oikeustieteellisen tiedekunnan tutkimusraportteja ja katsauksia* 2018:1.
- Taanila, A. (27.7.2020). Log-likelihood. *Akin menetelmäblogi*. (luettu 28.2.2023)
<<https://tilastoapu.wordpress.com/2014/04/25/log-likelihood/>>
- Tampereen Eurooppa-neuvosto 15. ja 16. lokakuuta 1999 – Puheenjohtajan päätelmät (1999). Euroopan parlamentti. <https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_fi.htm>
- Tapaninen, A-M., Halme-Tuomisaari, M. & Kankaanpää, V. (2017). Mobile lives, immutable facts: family reunification of children in Finland. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 45:5, 825–841.
- Temporary protection (luettu 6.9.2022). Migration and home affairs, European commission. <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system/temporary-protection_en>
- The EU and the migration crisis. (2017). Publications Office. European Commission, European union, 2017. <<https://data.europa.eu/doi/10.2775/330525>>
- The World Bank Official Boundaries (19.3.2020), The World Bank. (Lisenssi: Creative Commons Attribution 4.0.)
- Tilapäisen suojelun direktiivi 20.7.2001/55/EC. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:32001L0055>>
- Tilastot (15.3.2023). Kansainvälinen suojelu. Tilastot vuodesta 2015 eteenpäin. *Maahanmuuttovirasto*. <<https://tilastot.migri.fi>>
- Toimeentuloedellytys kansainvälistä suojelua saaneen perheenjäsenelle (2023). Oleskelulupa, Maahanmuuttovirasto. (Luettu 21.3.2023). <<https://migri.fi/toimeentuloedellytys-kansainvalista-suojelua-saaneen-perheenjasenelle>>
- Toshkov, D. (2014). The dynamic relationship between asylum applications and recognition rates in Europe (1987–2010). *European Union Politics*, 15:2, 192–214.
- Trauner, F. (2016). Asylum policy: the EU's 'crises' and the looming policy regime failure. *Journal of European Integration* 38:3, 311–325.
- Turvapaikan hakeminen (2023). Turvapaikka Suomesta, Maahanmuuttovirasto. (Luettu 21.3.2023). <<https://migri.fi/turvapaikan-hakeminen>>
- Ulkomaalaislaki 2004/301 § 6, § 52 & § 87; 2015/194 § 95 & § 96a; 2016/501 § 97; 2018/270 § 53
Universal Declaration of Human Rights 1948. Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus 10.12.1948. Luettu 9.6.2022. <<https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/finnish>>
- Valsamis, M. (2014). Solidarity and trust in the Common European Asylum System. *Comparative migration studies* 2:2, 181–202.

Vanhat tilastot, (vuosilta 2006–2015), Maahanmuuttovirasto (luettu 14.10.2022).

<<https://migri.fi/vanhat-tilastot#turvapaikka>>

Vanto, J., Saarikkomäki, E., Alvesalo-Kuusi, A., Lepinkäinen, N., Pirjatanniemi, E. & Lavapuro, J. (2021). Collectivized discretion: seeking explanations for decreased asylum recognition rates in Finland after Europe's 2015 “Refugee Crisis”. *International Migration Review* 56:3, 754–779.

Vastaanottodirektiivi 2013/33/EU <<http://data.europa.eu/eli/dir/2013/33/oj>>

Vervliet, M., Vanobbergen, B., Broekaert, E. & Derluyn, I. (2015). The aspirations of Afghan unaccompanied refugee minors before departure and on arrival in the host country. *Childhood* 22:3, 330–345.

Wahlbeck, Ö. (2018). To share or not to share responsibility? Finnish refugee policy and the hesitant support for a Common European Asylum System. *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 17:3, 299–316.

Wikström, H. & Johansson, T. (2013). Credibility assessments as 'Normative Leakage': asylum applications, gender and class. *Social inclusion* 1:2, 92–101.

Winn, M. (2020). The far-right and asylum outcomes: Assessing the impact of far-right politics on asylum decisions in Europe. *European Union Politics* 22:1, 70–93.

Liitteet

Liite 1. Positiivisten päätösten osuus Euroopan Unionissa sekä sen jäsenvaltioissa vuosina 2012-2021

Positiivisten päätösten prosentuaalinen osuus kaikista tehdyistä päätöksistä Euroopan unionissa sekä kussakin jäsenmaassa vuosina 2012-2021										
Data extracted on 23/09/2022 14:05:41 from [ESTAT]										
Dataset: First instance decisions on applications by citizenship, age and sex - annual aggregated data (rounded) [MIGR_ASYDCFS.TASDEFAULTVIEW]										
Viimeksi muokattu 25/08/2022 23:00										
Ajankohta	Vuositain									
Mittayksikkö	Henkilö									
Sukupuoli	Total									
Ikäluokka	Total									
Päätös	Positiivisten päätösten osuus kaikista päätöksistä (%)									
	Vuosi									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Euroopan Unioni - 27 valtiota (vuonna 2020)	32 %	34 %	46 %	53 %	62 %	46 %	37 %	38 %	41 %	39 %
Belgia	23 %	29 %	40 %	54 %	60 %	52 %	51 %	38 %	35 %	44 %
Bulgaria	27 %	88 %	94 %	91 %	44 %	36 %	35 %	32 %	37 %	62 %
Tšekki	24 %	38 %	38 %	34 %	33 %	12 %	11 %	10 %	11 %	28 %
Tanska	36 %	40 %	68 %	81 %	68 %	34 %	50 %	52 %	35 %	51 %
Saksa	29 %	26 %	42 %	57 %	69 %	50 %	42 %	46 %	49 %	45 %
Viro	18 %	18 %	36 %	44 %	68 %	61 %	27 %	50 %	36 %	67 %
Irlanti	11 %	18 %	38 %	33 %	23 %	86 %	86 %	52 %	74 %	94 %
Kreikka	1 %	4 %	15 %	42 %	24 %	43 %	47 %	53 %	55 %	44 %
Espanja	20 %	23 %	44 %	31 %	67 %	34 %	24 %	66 %	41 %	29 %
Ranska	14 %	17 %	22 %	26 %	33 %	29 %	28 %	25 %	22 %	25 %
Kroatia	14 %	14 %	11 %	22 %	35 %	32 %	31 %	17 %	14 %	16 %
Italia	81 %	61 %	58 %	42 %	39 %	41 %	32 %	20 %	28 %	50 %
Kypros	8 %	21 %	76 %	77 %	66 %	51 %	49 %	40 %	50 %	19 %
Latvia	17 %	26 %	26 %	12 %	52 %	74 %	24 %	23 %	21 %	45 %
Liettua	14 %	31 %	38 %	47 %	70 %	77 %	50 %	28 %	23 %	13 %
Luxemburg	2 %	10 %	14 %	24 %	61 %	66 %	72 %	57 %	64 %	74 %
Unkari	32 %	8 %	9 %	13 %	8 %	31 %	38 %	8 %	27 %	67 %
Malta	90 %	84 %	73 %	84 %	83 %	68 %	43 %	39 %	31 %	22 %
Alankomaat	40 %	49 %	67 %	80 %	72 %	49 %	35 %	37 %	63 %	73 %
Itävalta	28 %	30 %	76 %	71 %	72 %	56 %	44 %	53 %	65 %	65 %
Puola	21 %	24 %	27 %	18 %	12 %	20 %	15 %	13 %	19 %	60 %
Portugali	43 %	44 %	48 %	53 %	54 %	52 %	60 %	23 %	23 %	60 %
Romania	14 %	64 %	47 %	36 %	62 %	60 %	46 %	44 %	25 %	28 %
Slovenia	17 %	18 %	47 %	35 %	64 %	63 %	43 %	40 %	28 %	9 %
Slovakia	43 %	37 %	61 %	62 %	84 %	67 %	56 %	39 %	50 %	35 %
Suomi	50 %	51 %	54 %	57 %	34 %	48 %	54 %	34 %	38 %	46 %
Ruotsi	49 %	67 %	77 %	67 %	70 %	44 %	34 %	29 %	26 %	29 %
Islanti	15 %	8 %	55 %	27 %	18 %	18 %	28 %	43 %	66 %	46 %
Liechtenstein	0 %	11 %	0 %	17 %	60 %	63 %	25 %	43 %	40 %	33 %
Norja	49 %	49 %	64 %	66 %	66 %	71 %	69 %	73 %	73 %	84 %
Sveitsi	26 %	39 %	71 %	64 %	58 %	90 %	90 %	88 %	90 %	91 %
Iso-Britannia	36 %	38 %	39 %	37 %	32 %	31 %	35 %	53 %		

Lähde: First instance decisions 2008-2021 = First instance decisions on applications by citizenship, age and sex - annual aggregated data (rounded) 2008-2021. Eurostat, 2022. <MIGR_ASYDCFSTA>.

Muokannut: Iiris Niskanen